

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนรูปแบบผสมผสานในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (Covid-19) สำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดมุกดาหาร เพื่อศึกษาผลการใช้รูปแบบ ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (Covid-19) สำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยใช้รูปแบบผสมผสาน ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดมุกดาหาร ในครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอน การศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา รายละเอียดมีดังต่อไปนี้

1. นโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ
2. นโยบายศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดมุกดาหาร
3. การจัดการเรียนการสอนในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (Covid-19)
4. แนวคิดการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน
5. ความหมายของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. นโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ที่ ศธ 04010/ว1529 เรื่องแนวปฏิบัติการณ์นั้เวลาเรียน การสอนชดเชย และการอนุมัติ การจบการศึกษา ปีการศึกษา 2563 ลงวันที่ 20 พฤษภาคม 2563 กำหนดแนวปฏิบัติการณ์จัดการเรียนการสอนในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (Covid-19) ดังนี้ ด้วยข้อกำหนดตามพระราชกำหนด การบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. 2548 (ฉบับที่ 5) ข้อ 2 (1) ห้ามการใช้อาคารสถานที่ของโรงเรียนและสถาบันการศึกษาทุกประเภทเพื่อจัดการเรียนการสอน การสอบการฝึกอบรม หรือการทำกิจกรรมใด ๆ ที่มีผู้เข้าร่วมเป็นจำนวนมาก เว้นแต่เป็นการดำเนินการสื่อสารแบบทางไกล หรือด้วยวิธีอิเล็กทรอนิกส์ และ (ฉบับที่ 7) ข้อ 2 การผ่อนผันการใช้อาคารสถานที่ของโรงเรียนหรือสถาบันการศึกษา ให้ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครหรือผู้ว่าราชการจังหวัดมีอำนาจพิจารณาผ่อนผัน การใช้อาคารสถานที่ของโรงเรียนหรือสถาบันการศึกษาเฉพาะที่ดำเนินการในลักษณะของการให้ความช่วยเหลือ การสงเคราะห์ อุปถัมภ์หรืออุปการะเด็กกำพร้าที่ประสบปัญหาครอบครัวแตกแยกไว้

หรือเด็กด้อยโอกาส และอาจเป็นกลุ่มเสี่ยงได้หากปล่อยให้เด็กอาศัยอยู่ในสถานที่พักอาศัยของตน หรือที่อื่นหรือเป็นการใช้อาคารสถานที่ดังกล่าวเพื่อการทำกิจกรรมอันเป็นประโยชน์สาธารณะตามที่ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครหรือผู้ว่าราชการจังหวัดอนุญาต แต่ยังคงงดเว้นการใช้อาคารสถานที่เพื่อการจัดการเรียนการสอน การสอบ หรือการฝึกอบรม ประกอบกับสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ได้แจ้งแนวทางการเปิด - ปิด ภาคเรียน ปีการศึกษา 2563 ให้สถานศึกษาในสังกัดและในกำกับของ กระทรวงศึกษาธิการ กำหนดการเปิดและปิดภาคเรียน ปีการศึกษา 2563 ดังนี้

ภาคเรียนที่หนึ่ง วันเปิดภาคเรียน วันที่ 1 กรกฎาคม 2563 วันปิดภาคเรียน วันที่ 14 พฤศจิกายน 2563 ภาคเรียนที่สอง วันเปิดภาคเรียน วันที่ 1 ธันวาคม 2563 วันปิดภาคเรียน วันที่ 10 เมษายน 2564 และกำหนดให้สถานศึกษาจัดให้มีการสอนชดเชยให้ครบตามหลักสูตรของแต่ละระดับ ดังนั้น เพื่อให้การดำเนินงานของสถานศึกษาในสังกัดเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และเป็นแนวทางเดียวกัน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานขอแจ้งแนวปฏิบัติการนับเวลาเรียนการสอนชดเชย และการอนุมัติการจบการศึกษา ในปีการศึกษา 2563 ให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาดำเนินการ ดังนี้

1. การนับเวลาเรียนการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะ ตามมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดที่หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กำหนด สถานศึกษาต้องมีเวลาเพียงพอที่จะพัฒนาผู้เรียนรอบด้าน จากสถานการณ์ (Covid-19) สถานศึกษาที่จัดการเรียนการสอนทางไกลในระบบออนไลน์ หรือออนไลน์ สามารถตรวจสอบเวลาเรียนของผู้เรียน และบริหารจัดการเวลาเรียนในแต่ละภาคเรียน และตลอดปีการศึกษาให้ครบตามโครงสร้างเวลาเรียนที่หลักสูตรกำหนด ดังนี้

1.1 ให้เริ่มนับเวลาเรียน ตั้งแต่วันที่ 2 กรกฎาคม 2563 เป็นต้นไป และนับรวมเวลาเรียนที่สถานศึกษาบริหารจัดการด้วยวิธีการใด ๆ เพื่อเปิดสอนชดเชยให้ครบตามโครงสร้างเวลาเรียน

1.2 ก่อนเริ่มเรียนตามตารางสอนทางไกลในแต่ละวัน ครูผู้สอนต้องมีการตรวจสอบความพร้อมของผู้เรียน เหมือนกับเช็คชื่อผู้เรียน ให้มีการรายงานตัวว่ามีความพร้อมที่จะเรียนในแต่ละวิชา ตามวิธีการของแต่ละโรงเรียน ซึ่งต้องมีการชี้แจงและนัดหมายผู้ปกครองและผู้เรียนให้เข้าใจ

1.3 การนับจำนวนเวลาเรียนของแต่ละวิชา เช่น นับจำนวนชั่วโมงที่เรียนจริงตามตารางสอน กิจกรรม หรืองานใด ๆ ที่มอบหมายให้ผู้เรียนปฏิบัติ ถ้าหากจะนับเป็นเวลาเรียนต้องกำหนดในตารางสอน หรือเอกสารอื่นที่ระบุไว้อย่างชัดเจน

2. การสอนชดเชย การจัดการเรียนการสอนในระดับปฐมวัย มีเวลาเรียนครบ 180 วัน ตามที่หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 กำหนด ไม่จำเป็นต้องสอนชดเชย สำหรับการจัดการเรียนการสอนระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น และมัธยมศึกษาตอนปลาย

สถานศึกษาสามารถบริหารจัดการได้ตามบริบทและความเหมาะสม หรืออาจจะใช้วิธีใด วิธีหนึ่ง หรือใช้หลายวิธีร่วมกัน ดังต่อไปนี้

2.1 การจัดการเรียนการสอนที่โรงเรียน

2.1.1 เพิ่มจำนวนเวลาเรียนในแต่ละวัน

2.1.2 เพิ่มการเรียนในวันหยุด

2.2 การจัดการเรียนการสอนผ่านออนไลน์

2.2.1 กำหนดตารางสอนให้ชัดเจน เพื่อนำมานับชั่วโมงการเรียนได้

2.2.2 เลือกมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด ที่สามารถวัดและประเมินผลได้จริง

คำนึงถึงบริบทของผู้เรียนที่บ้านและความพร้อมของผู้ปกครอง

2.3 การจัดการเรียนการสอนแบบผสมผสาน การจัดการเรียนการสอนที่ผสมผสานหลายช่องทาง หรือหลากหลายวิธีสอน จะต้องกำหนดกิจกรรมการเรียนรู้ สอดคล้องกับเวลาในตารางสอน เช่น

2.3.1 มอบหมายให้ผู้เรียนทำโครงการ หรือแก้โจทย์ปัญหาที่ทำหาย แล้วส่งไฟล์งานทางออนไลน์ หรือช่องทางอื่น ๆ ที่สะดวก

2.3.2 การจัดการเรียนการสอน โดยครูผู้สอนกำหนดประเด็นหรือหัวข้อให้ผู้เรียนไปศึกษาล่วงหน้า พร้อมทั้งให้แหล่งข้อมูล จากนั้นนัดหมายเวลามาอภิปราย ถกแถลง แลกเปลี่ยนความคิดเห็นอาจจะมาพบกันที่โรงเรียน หรือผ่านออนไลน์ตามช่องทางที่สะดวกนอกจากนี้สามารถนำการเรียนการสอนในช่วงเวลาของการเตรียมความพร้อม หรือการปรับพื้นฐานการเรียนรู้ของผู้เรียน ในวันที่ 18 พฤษภาคม - 30 มิถุนายน 2563 มาใช้เป็นแหล่งข้อมูลได้

3. การอนุมัติการจบการศึกษา/การออกเอกสารหลักฐานการศึกษา

3.1 เมื่อสถานศึกษาจัดการเรียนการสอนครบตามโครงสร้างเวลาเรียน และเกณฑ์การจบแต่ละระดับ ให้อนุมัติการจบการศึกษา ภายในวันที่ 9 เมษายน 2564

3.2 กรณีผู้เรียนมีผลการเรียนไม่สมบูรณ์ (ติด 0 ร มส) ให้สถานศึกษาสอนซ่อมเสริม และดำเนินการวัดและประเมินผลให้เสร็จสิ้น และอนุมัติการจบการศึกษา ภายในวันที่ 15 พฤษภาคม 2564 ทั้งนี้ สถานศึกษาสามารถศึกษาแนวปฏิบัติการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เพิ่มเติม ได้จากเว็บไซต์ของสำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ

แนวปฏิบัติสำหรับสถานศึกษาในการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (Covid-19) ประเทศไทย กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข (2563)

1. นโยบายการเริ่มเปิดโรงเรียน (Reopening) ตามที่กระทรวงศึกษาธิการมีนโยบายช่วง (Covid-19) "โรงเรียนหยุดได้ แต่การเรียนรู้หยุดไม่ได้" เปิดภาคเรียน 1 กรกฎาคม 2563

แนวทางการจัดการเรียนการสอนด้วยเทคโนโลยีการศึกษาทางไกล แบ่งเป็น 4 ระยะ ระยะที่ 1 การเตรียมความพร้อม (7 เมษายน - 17 พฤษภาคม 2563) สํารวจความพร้อมด้านอุปกรณ์ การเข้าถึงอินเทอร์เน็ตของผู้เรียน ผู้ปกครอง ครูผู้สอน และระบบการบริหารจัดการการเรียนการสอน ระยะที่ 2 การทดลองจัดการเรียนการสอนทางไกล (18 พฤษภาคม - 30 มิถุนายน 2563) ทดลองจัดการเรียนการสอนทางไกลผ่านช่องรายการโทรทัศน์ระบบดิจิทัล และระบบออนไลน์ ด้วยเครื่องมือการเรียนรู้ตามความเหมาะสมและบริบทของสถานศึกษา ระยะที่ 3 การจัดการเรียน การสอน (1 กรกฎาคม 2563 - 30 เมษายน 2564) สถานการณ์ที่ กรณีสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (Covid-19) ยังไม่คลี่คลาย จัดการเรียนการสอนด้วยระบบทางไกลผ่านดาวเทียม (DLTV) และระบบออนไลน์ สถานการณ์ที่ 2 กรณีสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (Covid-19) คลี่คลาย กำหนดเปิดภาคเรียน 1 กรกฎาคม 2563 จัดการเรียนการสอนปกติในโรงเรียน โดยให้เว้นระยะห่างทางสังคม (Social distancing) และมีแผนเตรียมการเพื่อรองรับสถานการณ์ฉุกเฉินต่าง ๆ ระยะที่ 4 การทดสอบและการศึกษาต่อ (1 เมษายน - 15 พฤษภาคม 2564) (ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ)

2. การเตรียมการก่อนเปิดภาคเรียน (Preparations before re-opening) มีการหารือร่วมกันระหว่างกระทรวงสาธารณสุข กระทรวงศึกษาธิการ ราชวิทยาลัยกุมารแพทย์แห่งประเทศไทย องค์การอนามัยโลกประเทศไทย ยูนิเซฟ และเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง เพื่อกำหนดมาตรการก่อนเปิดภาคเรียนร่วมกัน โดยใช้กรอบแนวทาง 6 มิติ ได้แก่ การดำเนินงานเพื่อความปลอดภัย การเรียนรู้ ครอบคลุมถึงเด็กด้อยโอกาส สวัสดิภาพและการคุ้มครอง นโยบายและการบริหารการเงิน สำหรับเป็นแนวทางในการเตรียมความพร้อมด้านสุขภาพก่อนเปิดภาคเรียนของสถานศึกษา (ที่มา: องค์การเพื่อเด็กแห่งสหประชาชาติและองค์การภาคี)

มิติที่ 1 ความปลอดภัยจากการลดการแพร่เชื้อโรคมาตรการควบคุมหลัก

1. มีมาตรการคัดกรองวัดไข้อาการเสี่ยง และประวัติเสี่ยง
2. ให้ผู้เรียน บุคลากร และผู้เข้ามาในสถานศึกษาทุกคนต้องสวมหน้ากากผ้า
3. มีจุดบริการล้างมือด้วยสบู่และน้ำ หรือเจลแอลกอฮอล์ อย่างเพียงพอ
4. จัดเว้นระยะห่างระหว่างบุคคล อย่างน้อย 1 - 2 เมตร
5. เปิดประตู หน้าต่างให้อากาศถ่ายเท ทำความสะอาดห้องเรียนและบริเวณต่าง ๆ
6. พิจารณาควบคุมจำนวนผู้เรียน ลดแออัด เหลื่อมเวลาหรือลดเวลาทำกิจกรรม

ให้สั้นลง

มาตรการเสริม

1. ทำความสะอาดพื้นที่ที่ผู้เรียนใช้ร่วมกัน ก่อนและหลังใช้งานทุกครั้ง
2. จัดให้มีพื้นที่ทำกิจกรรม เว้นระยะห่างระหว่างบุคคล อย่างน้อย 1 - 2 เมตร

3. ให้ผู้เรียนใช้ของใช้ส่วนตัว
4. จัดให้มีห้องพยาบาลสำหรับแยกผู้มีอาการป่วยระบบทางเดินหายใจ
5. จัดให้มีการสื่อสารความรู้การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (Covid-19) การล้างมือ การสวมหน้ากาก การทำความสะอาดแก่ทุกคนในสถานศึกษา
6. มีมาตรการสำหรับกรณีมีรับ – ส่งผู้เรียน

มิติที่ 2 การเรียนรู้

มาตรการควบคุมหลัก

1. จัดหาสื่อความรู้ป้องกันควบคุมการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (Covid-19) สำหรับใช้ในการเรียนการสอน
2. เตรียมความพร้อมด้านการเรียนรู้ของเด็กตามวัยและสอดคล้องกับพัฒนาการด้านสังคม อารมณ์และสติปัญญา
3. สร้างความเข้มแข็งของระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน

มาตรการเสริม

1. กรณีเด็กเล็ก ไม่แนะนำให้ใช้สื่อการเรียนการสอนแบบออนไลน์โดยขาดปฏิสัมพันธ์กับผู้สอน ครูผู้สอนผู้ปกครอง
2. ไม่ปล่อยให้เด็กและวัยรุ่นอยู่กับสื่อออนไลน์ (ที่มีใช้สื่อการเรียนการสอน) นานเกินไป ตามระยะเวลาที่กำหนด
3. ส่งเสริมให้สถานศึกษาและผู้เรียนประเมินตนเองในการเตรียมความพร้อมก่อนเปิดภาคเรียน
4. สนับสนุนให้ผู้เรียนใช้สื่อรอบรู้ด้านสุขภาพในรูปแบบและผ่านช่องทางหลากหลายที่สามารถเข้าถึงได้จำเป็น

มิติที่ 3 การครอบคลุมถึงเด็กด้อยโอกาสได้แก่ 1) เด็กพิเศษ 2) เด็กพื้นที่เฉพาะทางไกลมาก

มาตรการควบคุมหลัก

1. จัดหาอุปกรณ์การป้องกันตนเองและและอุปกรณ์ล้างมือ เช่น สบู่ เจลแอลกอฮอล์ หน้ากากผ้าหรือหน้ากากอนามัยให้เพียงพอ
2. มีการปรับรูปแบบการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับบริบทการเข้าถึงการเรียนรู้ของผู้เรียน
3. มีมาตรการส่งเสริมให้ผู้เรียนได้รับบริการสุขภาพขั้นพื้นฐานอย่างทั่วถึง
4. มีมาตรการการทำความสะอาดและจัดสภาพแวดล้อมของที่พักและเรียนนอนให้ถูกสุขลักษณะ

5. มีมาตรการการทำความสะอาดและจัดสภาพแวดล้อมให้สอดคล้องกับ
ข้อบัญญัติการปฏิบัติด้าน

6. มีมาตรการดูแลผู้เรียนที่มีความบกพร่องด้านพัฒนาการ การเรียนรู้
หรือด้านพฤติกรรมอารมณ์

มาตรการเสริม

1. ประสานและแสวงหาการสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์การป้องกันการแพร่ระบาดของ
โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (Covid-19)

2. ประสานการดำเนินงานตามแนวทางพัฒนากิจกรรมผู้เรียนตามรูปแบบ
ของกระทรวงศึกษาธิการ กรณีมีข้อจำกัดด้านเทคโนโลยีทางการศึกษา

3. ใช้สื่อสร้างความเข้าใจเรื่องการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019
(Covid-19) และแนวทางการดูแลตัวเองโดยคำนึงถึงข้อจำกัดทางภาษาและสังคม กลุ่มผู้เรียนพิการ

มิติที่ 4 สวัสดิภาพ และการคุ้มครองมาตรการควบคุมหลัก

1. จัดเตรียมแผนรองรับด้านการเรียนการสอนสำหรับผู้เรียนป่วย กักตัว หรือกรณี
ปิดสถานศึกษา

2. จัดเตรียมแนวปฏิบัติเพื่อลดการรังเกียจและการตีตราทางสังคม (Social
stigma)

3. จัดเตรียมแนวปฏิบัติด้านการจัดการความเครียดของครูผู้สอนและบุคลากร

4. ตรวจสอบประวัติเสี่ยงของบุคลากรและผู้เรียน และการกักตัว

5. กำหนดแนวทางปฏิบัติตามระเบียบสำหรับบุคลากรและผู้เรียนที่สงสัยติดเชื้อ
หรือป่วยด้วยโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (Covid-19) โดยไม่ถือเป็นวันลาหรือวันหยุดเรียน

มาตรการเสริม

1. สื่อสารทำความเข้าใจกับบุคคลทุกฝ่ายในเรื่องมาตรการป้องกัน การตีตรา
ทางสังคม (social stigma)

2. กรณีผู้เรียนหรือบุคลากรป่วยจริง ต้องให้หยุดรักษาจนกว่าจะหายเป็นปกติ
พร้อมใบรับรองแพทย์โดยไม่ถือว่าขาดเรียนหรือขาดงาน

3. กักตัวผู้ใกล้ชิดกับผู้ป่วยตามเกณฑ์ควบคุมโรค

มิติที่ 5 นโยบาย

มาตรการควบคุมหลัก

1. สื่อสารประชาสัมพันธ์แก่ครูผู้สอนและบุคลากรในสถานศึกษาให้มีความรู้
ความเข้าใจเบื้องต้นเกี่ยวกับการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (Covid-19) การล้างมือ
การสวมหน้ากาก การรักษาระยะห่างระหว่างบุคคล การทำความสะอาด

2. ประชุมชี้แจงคณะกรรมการสถานศึกษา
3. มีแผนงาน โครงการ และกิจกรรมรองรับนโยบายและแนวทางการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (Covid-19) ของสถานศึกษา
4. แต่งตั้งคณะทำงานรับผิดชอบเกี่ยวกับการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (Covid-19) ในสถานศึกษา
5. กำหนดบทบาทหน้าที่ และมอบหมายผู้รับผิดชอบดำเนินการตามมาตรการ
6. สื่อสารทำความเข้าใจผู้ปกครองและผู้เรียน เกี่ยวกับแนวทางการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (Covid-19) และมีช่องทางการติดต่อสื่อสาร
7. มีการประเมินตนเองเพื่อเตรียมความพร้อมก่อนเปิดเรียน
8. มีมาตรการการจัดการด้านความสะอาด รถรับ - ส่งผู้เรียน และชี้แจงผู้ประกอบการ
9. เสริมสร้างวัคซีนชุมชนในสถานศึกษา โดยมาตรการ "4 สร้าง 2 ใช้"
 - สร้างสถานศึกษาที่รู้สึก... "ปลอดภัย" (Safety)
 - สร้างสถานศึกษาที่... "สงบ" (Calm)
 - สร้างสถานศึกษาที่มี... "ความหวัง" (Hope)
 - สร้างสถานศึกษาที่... "เข้าใจ เห็นใจและให้ออกาส" (De-stigmatization)
 ใช้ศักยภาพสถานศึกษาและชุมชน (Efficacy) เช่น ระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน แบ่งปัน ทรัพยากรในชุมชน
 - ใช้สายสัมพันธ์ในสถานศึกษา (Connectedness)
10. มีการกำกับ ติดตามให้มีการดำเนินงานอย่างเคร่งครัด

มาตรการเสริม

 1. จัดระบบให้ผู้เรียนสามารถเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพอย่างต่อเนื่อง
 2. พิจารณาปิดสถานศึกษาตามสถานการณ์และความเหมาะสม
 3. สื่อสารให้มีความรู้เกี่ยวกับการสังเกตอาการเสี่ยง การมีแนวโน้มเสี่ยงต่อการติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (Covid-19) ได้ง่าย โดยเฉพาะในเด็กที่มีอาการสมาธิสั้น

มิติที่ 6 การบริหารการเงิน

มาตรการควบคุมหลัก

 1. พิจารณาการใช้งบประมาณของสถานศึกษาสำหรับการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (Covid-19) ตามความจำเป็นและเหมาะสม
 2. จัดซื้อวัสดุอุปกรณ์ป้องกันการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (Covid-19) สำหรับผู้เรียนและบุคลากรในสถานศึกษา

มาตรการเสริม

1. ประสานงานและแสวงหาแหล่งทุนและการสนับสนุนจากหน่วยงาน องค์กร หรือภาคเอกชน
2. พิจารณาสรรหาบุคลากรเพิ่มเติมในการดูแลผู้เรียนและการจัดการสิ่งแวดล้อม ในสถานศึกษา

จากนโยบาย สรุปได้ว่า การจัดการเรียนการสอนในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (Covid-19) ต้องมีกระบวนการเตรียมการก่อนเปิดภาคเรียน โดยใช้กรอบแนวทาง 6 มิติ ได้แก่ ความปลอดภัย จากการลดการแพร่ระบาดของเชื้อโรค มาตรการควบคุมหลัก การเรียนรู้ ครอบคลุมถึงเด็กด้อยโอกาส สวัสดิภาพและการคุ้มครองมาตรการควบคุมหลัก นโยบาย การบริหารการเงิน

3. แนวปฏิบัติระหว่างเปิดภาคเรียน (Public health and social guidelines in schools)

3.1 หลักปฏิบัติในการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19

1. คัดกรอง (Screening) ผู้ที่เข้ามาในสถานศึกษาทุกคน ต้องได้รับการคัดกรอง วัตถุประสงค์มีร่างกาย
2. สวมหน้ากาก (Mask) ทุกคนต้องสวมหน้ากากผ้าหรือหน้ากากอนามัย ตลอดเวลาที่ อยู่ในสถานศึกษา
3. ล้างมือ (Hand Wash) ล้างมือบ่อย ๆ ด้วยสบู่และน้ำนานอย่างน้อย 20 วินาที หรือใช้เจลแอลกอฮอล์ หลีกเลี่ยงการสัมผัสบริเวณจุดเสี่ยงโดยไม่จำเป็น
4. เว้นระยะห่าง (Social distancing) เว้นระยะห่างระหว่างบุคคล อย่างน้อย 1 – 2 เมตรรวมถึงการจัดเว้นระยะห่างของสถานที่
5. ทำความสะอาด (Cleaning) เปิดประตู หน้าต่าง ให้อากาศถ่ายเทหากจำเป็นต้องใช้ เครื่องปรับอากาศ กำหนดเวลาเปิด - ปิดเครื่องปรับอากาศ และเปิดประตู หน้าต่าง ระบายอากาศ ทุก 1 ชั่วโมงและทำความสะอาดห้องเรียนและบริเวณต่าง ๆ โดยเช็ดทำความสะอาดพื้นผิวสัมผัสของ โต๊ะ เก้าอี้ และวัสดุอุปกรณ์ ก่อนเข้าเรียน ช่วงพักเที่ยง และหลังเลิกเรียนทุกวัน รวมถึงจัดให้มีถังขยะ มูลฝอยแบบมีฝาปิดและรวบรวมขยะออกจากห้องเรียนเพื่อนำไปกำจัดทุกวัน
6. ลดแออัด (Decrease) ลดระยะเวลาการทำกิจกรรมให้สั้นลงเท่าที่จำเป็น หรือเหลื่อมเวลาทำกิจกรรมและหลีกเลี่ยงการทำกิจกรรมรวมตัวกันเป็นกลุ่ม

3.2 ขั้นตอนการคัดกรองสุขภาพและแนวทางการส่งต่อผู้เรียนและบุคลากรในสถานศึกษา

1. จัดตั้งจุด บริเวณคัดกรองบริเวณทางเข้าสถานศึกษา
2. วัดอุณหภูมิ (37.5 °C ถือว่ามีไข้)
3. ให้ผู้ถูกคัดกรองล้างมือด้วยสบู่และน้ำหรือเจลแอลกอฮอล์

4. ตรวจสอบการสวมหน้ากากของบุคคลทุกคนที่เข้าสถานศึกษา
5. ซักประวัติเสียง อาการทางเดินหายใจอย่างใดอย่างหนึ่ง (มีน้ำมูก เจ็บคอ หายใจลำบากเหนื่อยหอบ ไม่ได้กลิ่น ไม่รู้รส) และบันทึกผลในแบบบันทึกการตรวจคัดกรองสุขภาพ
 - กรณี วัดอุณหภูมิกาย น้อยกว่า 37.5 °C ไม่มีอาการทางเดินหายใจ ไม่มีประวัติสัมผัสใกล้ชิดกับผู้ป่วยยืนยันให้ติดสัญลักษณ์หรือสติ๊กเกอร์ เข้าเรียน/ปฏิบัติงานได้ตามปกติ
 - กรณี วัดอุณหภูมิกาย 37.5 °C ขึ้นไปร่วมกับอาการทางเดินหายใจอย่างใดอย่างหนึ่งและ/หรือมีประวัติสัมผัสใกล้ชิดกับผู้ป่วยยืนยัน ให้แยกผู้เรียนไว้ในห้องหรือบริเวณที่จัดเตรียมไว้แจ้งผู้ปกครอง แจ้งเจ้าหน้าที่สาธารณสุขสอบสวนโรค และดำเนินการตามคำแนะนำ

6. ผู้รับผิดชอบรวบรวมข้อมูลรายงานผลให้ผู้บริหารสถานศึกษาทราบ

3.3 แนวปฏิบัติสำหรับบุคลากรในสถานศึกษา ผู้บริหาร เจ้าของสถานศึกษา

1. ประกาศนโยบายและแนวปฏิบัติ พร้อมทั้งจัดตั้งคณะทำงานดำเนินการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (Covid-19)
 2. ทบทวน ปรับปรุง ซ่อมปฏิบัติตามแผนฉุกเฉินของสถานศึกษา
 3. ให้มีการสื่อสารประชาสัมพันธ์การป้องกันการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (Covid-19) เกี่ยวกับนโยบาย มาตรการ การปฏิบัติการจัดการเรียนการสอนให้กับผู้เกี่ยวข้อง และลดการตีตราทางสังคม (Social stigma)
 4. มีมาตรการคัดกรองสุขภาพทุกคน บริเวณจุดแรกเข้าไปในสถานศึกษา (Point of entry)
 5. ควรพิจารณาการจัดให้ผู้เรียนสามารถเข้าถึงการเรียนการสอนที่มีคุณภาพเหมาะสมตามบริบทได้อย่างต่อเนื่อง รวมถึงการติดตามกรณีผู้เรียนขาดเรียน ลาป่วย
 6. กรณีพบผู้เรียน ครูผู้สอน บุคลากร หรือผู้ปกครองอยู่ในกลุ่มเสี่ยงหรือผู้ป่วยยืนยันเข้ามาในสถานศึกษา ให้รีบแจ้งเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในพื้นที่
 7. มีมาตรการให้ผู้เรียนได้รับอาหารกลางวันและอาหารเสริม นม ตามสิทธิที่ควรได้รับการพบอยู่ในกลุ่มเสี่ยงหรือกักตัว
 8. ควบคุม กำกับ ติดตาม และตรวจสอบการดำเนินงานตามมาตรการอย่างเคร่งครัดและต่อเนื่อง
- ครูผู้สอน ผู้ดูแลผู้เรียน
1. ติดตามข้อมูลข่าวสารสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคจากแหล่งข้อมูลที่เชื่อถือได้
 2. สังเกตอาการป่วยของตนเองหากมีอาการทางเดินหายใจอย่างใดอย่างหนึ่งให้หยุดปฏิบัติงานและรีบไปพบแพทย์ทันที

3. ปฏิบัติตามมาตรการการป้องกันโรคอย่างเคร่งครัด ได้แก่ ล้างมือบ่อย ๆ สวมหน้ากากผ้าหรือหน้ากากอนามัย และเว้นระยะห่างระหว่างบุคคล หลีกเลี่ยงการไปในสถานที่แออัดหรือแหล่งชุมชน
 4. แจ้งผู้ปกครองและผู้เรียน ให้นำของใช้ส่วนตัวและอุปกรณ์ป้องกันมาใช้เป็นของตนเอง
 5. สื่อสารความรู้คำแนะนำหรือจัดหาสื่อประชาสัมพันธ์ในการป้องกัน และลดความเสี่ยงจากการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (Covid-19)
 6. ทำความสะอาดสื่อการเรียนการสอนหรืออุปกรณ์ของผู้ร่วมที่เป็นจุดสัมผัสเสี่ยง ทุกครั้งหลังใช้
 7. ควบคุมดูแลการจัดที่นั่งภายในศูนย์การศึกษาพิเศษ ตามหลักการเว้นระยะห่างระหว่างบุคคลอย่างน้อย 1 - 2 เมตร
 8. ตรวจสอบ กำกับ ติดตามการเรียนของผู้เรียน
 9. ตรวจสอบคัดกรองสุขภาพทุกคนที่เข้ามาในสถานศึกษาตามขั้นตอน
 10. สังเกตกลุ่มผู้เรียนที่มีปัญหาพฤติกรรม หรือผู้เรียนที่ไม่ร่วมมือปฏิบัติตามมาตรการที่ครูผู้สอนกำหนดเพื่อให้ได้รับการช่วยเหลือ
 11. สื่อสารความรู้เกี่ยวกับความเครียด กระบวนการจัดการความเครียดให้แก่ผู้เรียนและบุคลากรในสถานศึกษา
- ผู้เรียน
1. ติดตามข้อมูลข่าวสารสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคจากแหล่งข้อมูลที่เชื่อถือได้
 2. สังเกตอาการป่วยของตนเอง หากมีอาการทางเดินหายใจอย่างใดอย่างหนึ่งรีบแจ้งครูผู้สอนหรือผู้ดูแลผู้เรียน
 3. มีและใช้ของใช้ส่วนตัว ไม่ใช้ร่วมกับผู้อื่น
 4. ปฏิบัติตามมาตรการการป้องกันโรคอย่างเคร่งครัด ได้แก่ ล้างมือบ่อย ๆ สวมหน้ากากผ้าหรือหน้ากากอนามัย และเว้นระยะห่างระหว่างบุคคล หลีกเลี่ยงการไปในสถานที่แออัดหรือแหล่งชุมชน
 5. ดูแลสุขภาพให้แข็งแรง ด้วยการกินอาหารปรุงสุก ร้อน สะอาด อาหารครบ 5 หมู่ และผัก ผลไม้ออกกำลังกาย และนอนหลับให้เพียงพอ
 6. กรณีผู้เรียนขาดเรียนหรือถูกกักตัว ควรติดตามความคืบหน้าการเรียนอย่างสม่ำเสมอ
 7. หลีกเลี่ยงการล้อเลียนความผิดปกติหรืออาการไม่สบายของเพื่อน

ผู้ปกครอง

1. ติดตามข้อมูลข่าวสารสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคจากแหล่งข้อมูลที่เชื่อถือได้
2. สังเกตอาการป่วยของผู้เรียน หากมีอาการทางเดินหายใจอย่างใดอย่างหนึ่งให้รีบพาไปพบแพทย์
3. จัดหาของใช้ส่วนตัวให้ผู้เรียน
4. จัดหาอุปกรณ์ป้องกันโรคและการล้างมือ กำกับให้ผู้เรียนปฏิบัติตามมาตรการการป้องกันโรคอย่างเคร่งครัด ได้แก่ ล้างมือบ่อย ๆ สวมหน้ากากผ้าหรือหน้ากากอนามัย และเว้นระยะห่างระหว่างบุคคลหลีกเลี่ยงการไปในสถานที่แออัดหรือแหล่งชุมชน
5. ดูแลสุขภาพผู้เรียน จัดเตรียมอาหารปรุงสุก ใหม่
6. กรณีมีการจัดการเรียนการสอนทางไกล ออนไลน์ ผู้ปกครองควรให้ความร่วมมือกับครูผู้สอนในการดูแลจัดการเรียนการสอนแก่ผู้เรียน

แม่ครัว ผู้จำหน่ายอาหาร ผู้ปฏิบัติงานทำความสะอาด

1. ติดตามข้อมูลข่าวสารสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรค จากแหล่งข้อมูลที่เชื่อถือได้
2. สังเกตอาการป่วยของตนเอง หากมีอาการทางเดินหายใจอย่างใดอย่างหนึ่งให้หยุดปฏิบัติงานและรีบไปพบแพทย์ทันที
3. ล้างมือบ่อย ๆ ก่อน - หลังปรุงและประกอบอาหาร ขณะจำหน่ายอาหารหลังสัมผัสสิ่งสกปรก
4. ขณะปฏิบัติงานของผู้สัมผัสอาหาร ต้องสวมหมวกคลุมผม ผ้ากันเปื้อน ถุงมือ สวมหน้ากากผ้าหรือหน้ากากอนามัย และปฏิบัติตามสุขอนามัยส่วนบุคคลที่ถูกต้อง
5. ปกปิดอาหาร ใส่ถุงมือและใช้ที่คีบหยิบจับอาหาร
6. จัดเตรียมอาหารปรุงสุกใหม่ ให้ผู้เรียนกิน ภายในเวลา 2 ชั่วโมง
7. ผู้ปฏิบัติงานทำความสะอาด ผู้ปฏิบัติงานเก็บขยะ ต้องใส่อุปกรณ์ป้องกันตนเอง และปฏิบัติตามขั้นตอนการทำความสะอาดให้ถูกต้อง

ด้านอนามัยสิ่งแวดล้อม

1. ห้องเรียน สถานที่สำหรับการจัดการเรียนสอน ห้องปฏิบัติการต่าง ๆ ภายในสถานศึกษา ห้องประชุม ห้องพักครูผู้สอน โรงยิม โรงอาหาร ห้องสมุด ห้องส้วม เป็นต้น ให้ดำเนินการตามหลักปฏิบัติการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 อย่างเคร่งครัด ได้แก่
 - จัดโต๊ะ เก้าอี้ หรือที่นั่ง ให้มีการเว้นระยะห่างระหว่างบุคคล อย่างน้อย 1-2 เมตร มีการเหลื่อมเวลาเรียน การเรียนกลุ่มย่อย - จัดให้มีการระบายอากาศที่ดี ให้อากาศถ่ายเท และทำความสะอาดโต๊ะ เก้าอี้ อุปกรณ์การเรียนทุกครั้ง และจุดสัมผัสเสี่ยง ก่อน-หลังใช้งาน - จัดให้มี

เจลแอลกอฮอล์ใช้ทำความสะอาดมือ จำกัดจำนวนผู้ใช้งานหรือลดระยะเวลาทำกิจกรรมหรือเหลื่อมเวลา

2. โรงอาหาร

- จัดบริการอาหาร เน้นป้องกันการปนเปื้อนของเชื้อโรค เช่น อาหารปรุงสุกสำเร็จ
สุกใหม่ทุกวัน

- พิจารณาทางเลือกให้ผู้ปกครองสามารถเตรียมอาหารกลางวัน (Lunch box)
ให้ผู้เรียน

3. สถานที่แปร่งพื้น หลีกเลี่ยงการรวมกลุ่ม และเว้นระยะห่างในการแปร่งพื้น ให้ผู้เรียน
แปร่งพื้นในห้องเรียน โดยนั่งที่โต๊ะเรียน เพื่อป้องกันการแพร่กระจายของน้ำลายละอองน้ำ
หรือเชื้อโรคสู่อื่นตามขั้นตอนการแปร่งพื้น

4. สระว่ายน้ำ หลีกเลี่ยงหรืองดการจัดการเรียนการสอนในสระว่ายน้ำ กรณีรัฐบาล
มีการผ่อนปรนมาตรการควบคุมโรค ให้มีการคัดกรองเบื้องต้นหรือเฝ้าระวัง กำกับดูแลและปฏิบัติ
ตามคำแนะนำของระบบฆ่าเชื้ออย่างเคร่งครัด ตรวจสอบคุณภาพน้ำในสระทุกวัน และกำหนด
มาตรการก่อนลงสระว่ายน้ำ

5. ห้องพยาบาล

- จัดหาครูผู้สอนหรือเจ้าหน้าที่ เพื่อดูแลผู้เรียน ในกรณีที่มีผู้เรียนป่วยมาอนพัก
รอผู้ปกครองมารับและมีการบันทึกรายชื่อและอาการของผู้เรียนที่ป่วย

- จัดให้มีพื้นที่หรือห้องแยกอย่างชัดเจน ระหว่างผู้เรียนป่วยจากอาการไข้หวัด
กับผู้เรียนป่วยจากสาเหตุอื่น ๆ

6. ห้องนอนเด็กเล็ก

- ทำความสะอาดเครื่องนอน และผ้ากันเปื้อนทุกวัน อุปกรณ์ของใช้ของเล่น
ตุ๊กตาของส่วนบุคคล และจุดสัมผัสเสี่ยงร่วมเป็นประจำทุกวัน

- จัดให้มีพื้นที่สำหรับการเรียนรู้ของเด็กๆรายบุคคลยึดหลักเว้นระยะห่างระหว่าง
บุคคล อย่างน้อย 1 - 2 เมตร

- มีและใช้ของใช้ส่วนตัว เน้นไม่ใช้ของใช้ร่วมกัน

- จัดให้มีเจลแอลกอฮอล์ใช้ทำความสะอาดมือสำหรับครูผู้สอนและผู้เรียน

- มีการระบายอากาศที่ดี อากาศถ่ายเทสะดวก

- จัดอุปกรณ์การส่งเสริมพัฒนาการเด็กให้เพียงพอ อัตราส่วนของครูผู้สอนหรือผู้ดูแล
ผู้เรียนหรือพี่เลี้ยงต่อเด็กเล็ก 1 : 5 ในการดูแลเด็กตลอดทั้งวัน

7. รถรับ-ส่งผู้เรียน

- ทำความสะอาดรถรับส่งผู้เรียนและบริเวณจุดสัมผัสเสี่ยง

- ผู้เรียนที่ใช้บริการรถรับผู้เรียน ต้องสวมหน้ากากผ้าหรือหน้ากากอนามัย
- การจัดที่นั่งบนรถรับผู้เรียน ควรจัดให้มีการเว้นระยะห่างระหว่างบุคคลอย่างน้อย

1 – 2 เมตร

- ก่อนและหลังให้บริการรับผู้เรียนแต่ละรอบ ควรเปิดหน้าต่าง ประตู ระบายอากาศให้อากาศถ่ายเทได้สะดวก

- จัดให้มีเจลแอลกอฮอล์สำหรับใช้ทำความสะอาดมือ

8. หอพักผู้เรียน

- มีการตรวจคัดกรองวัดอุณหภูมิร่างกายของผู้เรียนทุกคนก่อนเข้าหอพัก และสังเกตอาการเสี่ยง หากพบผู้มีอาการเสี่ยง ต้องรีบแจ้งครูผู้สอนหรือผู้ดูแลหอพัก และแจ้งประธานเจ้าหน้าที่สาธารณสุขดำเนินการต่อไป

- จัดให้มีเจลแอลกอฮอล์สำหรับใช้ทำความสะอาดมือ อย่างเพียงพอและทั่วถึง
- ดูแลสุขลักษณะความสะอาดของอาคาร ห้องต่าง ๆ ภายในอาคาร ด้วยน้ำยา

ทำความสะอาดตามคำแนะนำของผลิตภัณฑ์

- จัดให้มีการเว้นระยะห่างระหว่างบุคคล อย่างน้อย 1-2 เมตร
- จัดให้มีการระบายอากาศที่ดี ให้อากาศถ่ายเท เช่น เปิดประตู หน้าต่าง
- จัดให้มีของใช้ส่วนตัว เน้นไม่ใช้ของใช้ร่วมกัน เช่น ผ้าเช็ดตัว ผ้าปู ที่นอน

ปลอกหมอน จาน ชาม ช้อน ส้อม แก้วน้ำ เป็นต้น

- ภาชนะบรรจุน้ำดื่มต้องสะอาด มีฝาปิด ควรมีทางเทรินหรือก๊อกน้ำ ไม่ควรใช้การจ้วงตักโดยตรง และต้องล้างทำความสะอาดด้วยน้ำยาล้างภาชนะ ภายในและภายนอกทุกวัน

- หลีกเลี่ยงการทำกิจกรรมหรือจับกลุ่มบุคคลใกล้ชิดกับผู้อื่นในพื้นที่ส่วนรวมภายในอาคาร

- ควบคุมดูแลการจัดการขยะทั่วไป

- กำกับดูแลตรวจสอบการปฏิบัติตนให้เป็นสุขนิสัยกิจวัตร

3.4 มาตรการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 กรณีเกิดการระบาด (เมื่อพบผู้ป่วยยืนยันอย่างน้อย 1 ราย ที่คิดว่าอาจมีการแพร่กระจายเชื้อในสถานศึกษา)

1. ปิดสถานศึกษา/ชั้นปี/ชั้นเรียน เพื่อทำความสะอาด เป็นระยะเวลา 3 วัน

2. ประธานเจ้าหน้าที่สาธารณสุข สํารวจคัดกรองผู้เรียนและบุคลากรทุกคน บริเวณทางเข้าสถานศึกษา และดำเนินการขั้นตอนที่กำหนด หากพบผู้เข้าเกณฑ์สอบสวน (PUI) ให้เก็บตัวอย่าง NP swab ส่งตรวจหาเชื้อ

3. ผู้สัมผัสกลุ่ม High risk ให้ดำเนินการเก็บตัวอย่าง NP swab ส่งตรวจหาเชื้อ

4. ผู้สัมผัสกลุ่ม Low risk ไม่ต้องเก็บตัวอย่าง แต่ให้แยกตัวอยู่ที่บ้าน และรายงานอาการ (Self-report) ทุกวัน หากพบว่า มีอาการเข้าเกณฑ์ PUI ให้ดำเนินการแบบผู้ป่วย PUI

5. เมื่อเปิดเรียน ให้มีการคัดกรองใช้ทุกวัน หากพบมีอาการเข้าได้กับ PUI ให้เก็บตัวอย่าง และพิจารณาความเสี่ยงเพื่อตัดสินใจว่าจะให้ผู้ป่วยดูอาการที่บ้าน หรือต้องแยกตัวในโรงพยาบาล

6. ทีมสอบสวนโรคทำการติดตามผู้สัมผัสทุกวัน จนครบกำหนด (ที่มา: กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข)

3.5 การกำกับ ติดตาม และรายงานผล

สถานศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษา และหน่วยงานสาธารณสุขที่ดูแลสถานศึกษา ควรมีการกำกับติดตาม ทบทวนการดำเนินงานให้สอดคล้องตามแนวปฏิบัติ สถานการณ์ และบริบทพื้นที่ อย่างต่อเนื่อง กรณีพบผู้มีอาการเสี่ยงหรือป่วย ต้องรีบแจ้งเจ้าหน้าที่สาธารณสุขทันที และรายงานต่อผู้บริหาร ผู้เกี่ยวข้องข้อมูล ณ วันที่ 20 พฤษภาคม 2563 (ที่มา: กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข)

2. นโยบายศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดมุกดาหาร

แผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาระยะ 4 ปี (พ.ศ. 2561–2564) ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดมุกดาหาร เป็นสถานศึกษาในสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ประกาศจัดตั้งเมื่อวันที่ 31 กรกฎาคม 2543 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อจัดการศึกษาในลักษณะศูนย์บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มและเตรียมความพร้อมให้คนพิการ สนับสนุนการเรียนการสอน การจัดสื่อ สิ่งอำนวยความสะดวก การให้บริการ และความช่วยเหลือที่เกี่ยวข้อง การจัดครูผู้สอนเดินสอนแก่คนพิการและสถานศึกษาในระยะแรกเริ่ม อธิบดีกรมสามัญศึกษามีคำสั่งให้ผู้อำนวยการโรงเรียนศึกษาพิเศษ มุกดาหารปฏิบัติหน้าที่หัวหน้าศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดมุกดาหาร และให้สำนักงานชั่วคราวตั้งอยู่ในโรงเรียนศึกษาพิเศษมุกดาหาร ถนนตาดแคน ตำบลมุกดาหาร อำเภอเมืองมุกดาหาร จังหวัดมุกดาหาร (พ.ศ. 2543 - สิงหาคม พ.ศ. 2546) 12 สิงหาคม 2546 ย้ายที่ตั้งสำนักงานชั่วคราวไปตั้งอยู่ภายในสำนักงานการประถมศึกษา อำเภอเมืองมุกดาหาร เลขที่ 22/1 ถนนมุกดาหาร-ดอนตาล ตำบลศรีบุญเรือง อำเภอเมืองมุกดาหาร จังหวัดมุกดาหาร 29 มิถุนายน 2550 ย้ายที่ตั้งสำนักงานไปตั้งอยู่ เลขที่ 244 หมู่ 5 บ้านหนองแอก ถนนชยางกูร ตำบลบางทรายใหญ่ อำเภอเมืองมุกดาหาร จังหวัดมุกดาหาร โดยมีนางวัชรารัตน์ สิงห์แก้ว เป็นผู้อำนวยการศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดมุกดาหารจนถึงปัจจุบัน

วิสัยทัศน์ พันธกิจเป้าประสงค์ อัตลักษณ์ เอกลักษณ์

วิสัยทัศน์ (Vision) ภายในปี 2563 ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดมุกดาหาร ให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มและเตรียมความพร้อม ที่ได้คุณภาพ ตามมาตรฐานการศึกษา

พันธกิจ (Mission)

1. จัดระบบการจัดการศึกษาและให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มที่มีคุณภาพและได้มาตรฐาน
2. ส่งเสริมและพัฒนาทีมบุคลากรสู่มืออาชีพ
3. ส่งเสริมและพัฒนาให้บุคลากรใช้เทคโนโลยี สิ่งอำนวยความสะดวก สำหรับคนพิการที่มีคุณภาพ
4. ส่งเสริมและบูรณาการ การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการร่วมกับภาคีเครือข่าย
5. พัฒนาระบบบริหารการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพตามหลักธรรมาภิบาล

เป้าประสงค์ (Objective)

1. มีระบบการจัดการศึกษาและให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มที่มีคุณภาพและได้มาตรฐาน
2. เด็กพิการได้รับบริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มและเตรียมความพร้อม อย่างทั่วถึงเสมอภาค
3. ทีมบุคลากร มีศักยภาพในการจัดการศึกษาตามมาตรฐานวิชาชีพ
4. ภาคีเครือข่ายมีส่วนร่วมและบูรณาการในการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ
5. ระบบบริหารการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพตามหลักธรรมาภิบาล

ค่านิยมขององค์กร

1. คุณธรรม จริยธรรม
2. ความมีวินัย
3. ความรับผิดชอบในงานต่อส่วนรวมและเพื่อนร่วมงาน
4. มีความซื่อสัตย์
5. การตรงต่อเวลา
6. การทำงานเป็นทีม

อัตลักษณ์ของศูนย์การศึกษาพิเศษ

หนูน้อยแจ่มใส

เอกลักษณ์ของศูนย์การศึกษาพิเศษ

ศูนย์นำอยู่

กลยุทธ์การพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของศูนย์การศึกษาพิเศษ

1. การพัฒนาระบบการจัดการศึกษา และให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มที่มีคุณภาพและได้มาตรฐาน
2. ส่งเสริมให้เด็กพิการ ได้รับการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มและเตรียมความพร้อมอย่างทั่วถึงเสมอภาค
3. พัฒนาทีมบุคลากร ให้มีศักยภาพตามมาตรฐานวิชาชีพ
4. ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย ในการบูรณาการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ
5. การพัฒนาระบบบริหารการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพตามหลักธรรมาภิบาล

แผนปฏิบัติการประจำปีการศึกษา 2563 ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดมุกดาหาร เป็นหน่วยงานที่จัดการศึกษาในลักษณะศูนย์บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่ม และเตรียมความพร้อมของคนพิการ ประสานงานส่งต่อ ส่งเสริมสนับสนุนการศึกษาเพื่อคนพิการ โดยมีกระบวนการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่ม เป็นระบบในการให้บริการด้านต่าง ๆ โดยเร็วที่สุดแก่เด็กที่มีความเสี่ยงทุกระดับทันทีตั้งแต่แรกเกิดหรือทันทีที่ได้รับการวินิจฉัยหรือประเมินคัดกรองว่ามีความพิการหรือมีความบกพร่อง การให้ความช่วยเหลือมุ่งเน้นการให้การศึกษาแก่พ่อแม่และครอบครัว ทั้งนี้มุ่งพัฒนาเด็กให้ได้รับการจากนักวิชาชีพที่หลากหลาย ทั้งด้านการศึกษา ด้านสุขภาพอนามัยการบำบัดรักษา ตลอดจนป้องกันความพิการที่จะเกิดขึ้น เพื่อให้เด็กมีพัฒนาการไปตามขั้นตอนเช่นเดียวกับเด็กทั่วไปหรือใกล้เคียงเด็กทั่วไปมากที่สุด สำหรับเด็กที่พบความพิการภายหลังจะมุ่งเน้นการพัฒนาศักยภาพให้อยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุข โดยอาศัยความร่วมมือจากครอบครัว ชุมชน สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องตามแนวทางการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มมีวิธีการให้บริการช่วยเหลือ คือการจัดทำแผนบริการเฉพาะครอบครัว (Individualized Family Service Plan : IFSP) สำหรับเด็กแรกเกิดและเด็กเล็ก (0-3 ปี) เป็นช่วงวัยที่ต้องได้รับการเลี้ยงดูอย่างดีให้เจริญเติบโต ได้รับความอบอุ่น และปลอดภัยจากครอบครัว จึงทำให้เกิดแนวคิดการให้ครอบครัวเป็นศูนย์กลางการจัดบริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่ม (Early Intervention: EI) และการจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (Individualized Education Program : IEP) สำหรับเด็กอายุ 4 ปีขึ้นไป เป็นแผนซึ่งกำหนดแนวทางการจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นพิเศษคนพิการตลอดจนกำหนด สิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการและความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาเฉพาะบุคคล ดังนั้น ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดมุกดาหาร มีความตระหนักในเรื่องนี้จึงได้จัดทำโครงการพัฒนาระบบการจัดการศึกษาและให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่ม(EI) ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดมุกดาหาร ปีการศึกษา 2563 นี้ขึ้นเพื่อสนองกลยุทธ์และพัฒนางานศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดมุกดาหาร ตามข้อเสนอแนะของคณะกรรมการประเมินคุณภาพภายในและคณะกรรมการสถานศึกษา มีข้อเสนอแนะ ได้แก่ การจัดทำหรือทบทวนหลักสูตรสำหรับเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษระยะแรกเริ่มของศูนย์การศึกษาพิเศษ ฉบับปรับปรุง พุทธศักราช 2561 และโปรแกรมพัฒนาทักษะ การดำรงชีวิตสำหรับเด็ก

ที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษของศูนย์การศึกษาพิเศษ พุทธศักราช 2561 ไปสู่การปฏิบัติการประเมิน และการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา การสร้างองค์ความรู้ให้กับครูผู้สอนผู้สอนพี่เลี้ยงเด็กพิการ และผู้ปกครองเด็กพิการ การผลิตหรือจัดหาหรือจัดทำสื่อ นวัตกรรม ภูมิปัญญา กระบวนการ เทคนิคการสอน และการแก้ปัญหาของเด็กพิการด้วยกระบวนการงานวิจัยในชั้นเรียน

หลักสูตรสำหรับเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษระยะแรกเริ่มของศูนย์การศึกษาพิเศษ ฉบับปรับปรุง พุทธศักราช 2563 เป็นแนวทางในการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่ม สำหรับเด็กพิการศูนย์การศึกษาพิเศษ 9 ประเภทความพิการ ประกอบด้วย เด็กที่มีความบกพร่องทางการเห็น เด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา เด็กที่มีความบกพร่องทางร่างกาย หรือการเคลื่อนไหวหรือสุขภาพ เด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ เด็กที่มีความบกพร่องทาง การพูดและภาษา เด็กที่มีความบกพร่องทางพฤติกรรมหรืออารมณ์ เด็กออทิสติก เด็กพิการซ้อน ที่มีอายุตั้งแต่แรกเกิดหรือพบความพิการถึง 18 ปี เพื่อพัฒนาทักษะการเรียนรู้ ได้แก่ กลุ่มทักษะพื้นฐาน และกลุ่มทักษะจำเป็นพิเศษเฉพาะความพิการหรือกลุ่มทักษะจำเป็นอื่น ๆ ส่วนการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มสำหรับ เด็กพิการศูนย์การศึกษาพิเศษ เน้นการสร้างองค์ความรู้ให้กับผู้ปกครองในเรื่องการดูแลช่วยเหลือ กระตุ้นพัฒนาการและพัฒนาศักยภาพให้เทียบเคียง กับพัฒนาการเด็กทั่วไปให้มากที่สุด การให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มสำหรับเด็กพิการแต่ละ ประเภท ดังนี้

1. เด็กที่มีความบกพร่องทางการเห็น ได้แก่ เด็กเห็นเลือนราง และเด็กตาบอด มุ่งพัฒนาทักษะการใช้ประสาทสัมผัสที่เหลืออยู่ เช่น การมองเห็น การได้ยิน การสัมผัส การดมกลิ่น ฯลฯ โดยเด็กเห็นเลือนราง ฝึกใช้อุปกรณ์ช่วยการเห็น เช่น แว่นขยาย เครื่องอิเล็กทรอนิกส์ขยายข้อความและภาพ สำหรับเด็กตาบอด ฝึกการสร้างความคุ้นเคยกับสภาพแวดล้อมและการเคลื่อนไหว การเดินทางของคนตาบอด การใช้ลูกคิด การเตรียมความพร้อมการอ่าน และการเขียนอักษรเบรลล์ไทย
2. เด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน ได้แก่ เด็กหูตึง และเด็กหูหนวก โดยเด็กหูตึงฝึกฟัง ฝึกพูด ฝึกการใช้เครื่องช่วยฟัง ฝึกการใช้ประสาทหูเทียม สำหรับเด็กหูหนวก ฝึกการใช้ภาษามือ การอ่านริมฝีปาก การสะกดนิ้วมือ
3. เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญามุ่งเน้นฝึกปฏิบัติกิจวัตรประจำวัน การรับผิดชอบในบ้าน การดูแลสุขอนามัยส่วนบุคคล และความปลอดภัยในชีวิตประจำวัน
4. เด็กที่มีความบกพร่องทางร่างกายหรือการเคลื่อนไหวหรือสุขภาพ ฝึกใช้อุปกรณ์ เครื่องช่วยเดิน กายอุปกรณ์เสริม กายอุปกรณ์เทียม อุปกรณ์ดัดแปลง สิ่งอำนวยความสะดวกและเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก รวมถึงการดูแลสุขอนามัยส่วนบุคคล เพื่อป้องกันภาวะแทรกซ้อน
5. เด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ ฝึกความสนใจ ความเข้าใจภาษาการแสดงออกทางภาษา อารมณ์ ความรู้สึก การลดพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ การปฏิบัติตามกติกาของสังคม

เตรียมความพร้อมด้านการอ่าน การเขียน การคิดคำนวณ

6. เด็กที่มีความบกพร่องทางการพูดและภาษา ฝึกการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร โดยการฝึกทักษะการฟัง การพูด การอ่าน การเขียน การใช้รูปภาพสัญลักษณ์ในการสื่อสาร

7. เด็กที่มีความบกพร่องทางพฤติกรรม หรืออารมณ์ ฝึกการควบคุมอารมณ์ ความรู้สึก ความสนใจ การตอบสนองต่อสิ่งเร้า เพื่อลดพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ และปฏิบัติตามกติกาของสังคมได้อย่างเหมาะสม

8. เด็กออทิสติก ฝึกการเข้าใจภาษา การแสดงออกทางภาษา อารมณ์ ความรู้สึก ฝึกการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม ความสนใจ การตอบสนองต่อสิ่งเร้า การลดพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ การปฏิบัติตามกติกาของสังคม การเลียนแบบ การหลีกเลี่ยงจากอันตราย

9. เด็กพิการซ้อน ฝึกโดยเน้นความบกพร่องที่จะพัฒนาศักยภาพเด็กพิการ เพื่อพัฒนาศักยภาพด้านอื่น ที่ส่งผลต่อการดำรงชีวิต

ทั้งนี้การให้บริการช่วยเหลือเด็กพิการแต่ละประเภท ครูผู้สอนและผู้ปกครองควรเลือกเทคนิควิธีสอน สื่อ และเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก ที่สอดคล้องเหมาะสมกับระดับและประเภทความพิการ สำหรับเด็กพิการอายุต่ำกว่า 3 ปี เน้นให้ครอบครัวมีบทบาทสำคัญในการดูแลช่วยเหลือ กระตุ้นพัฒนาการในระยะแรกเริ่ม ส่วนเด็กพิการอายุ 3-18 ปี เน้นให้ศูนย์การศึกษาพิเศษร่วมกับ คณะสหวิชาชีพ ครอบครัวและชุมชน พัฒนาศักยภาพและเตรียมความพร้อมให้กับเด็กพิการ

ปรัชญาการจัดการศึกษาสำหรับเด็กพิการ

1. เด็กพิการทุกคนมีโอกาสรับและเข้าถึงการศึกษาอย่างทั่วถึงและเสมอภาค
2. การจัดการศึกษาสำหรับเด็กพิการ ควรจัดให้เร็วที่สุดตั้งแต่แรกเกิดหรือพบความพิการ โดยคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ได้แก่ ครูผู้สอน หมอ พ่อแม่ และชุมชนรวมทั้ง มีการวางแผนการจัดบริการทางการศึกษาที่เหมาะสม เพื่อสนองต่อความต้องการจำเป็นพิเศษของแต่ละบุคคล
3. จัดให้มีการดำเนินการส่งต่อหรือการเปลี่ยนผ่าน เพื่อให้เด็กพิการได้รับบริการที่เหมาะสมตามความต้องการจำเป็นพิเศษของแต่ละบุคคล
4. การจัดการศึกษาสำหรับเด็กพิการมุ่งเน้นให้เด็กพิการดำรงชีวิตอยู่กับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

วิสัยทัศน์ เด็กพิการทุกคนได้รับการพัฒนาเต็มศักยภาพ ดำรงชีวิตและสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

หลักการ หลักสูตรสำหรับเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษระยะแรกเริ่มของศูนย์การศึกษาพิเศษ ฉบับปรับปรุง พุทธศักราช 2563 มีหลักการสำคัญ ดังนี้

1. จัดการศึกษาโดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ
2. พัฒนาเด็กพิการโดยองค์รวมด้วยรูปแบบและกระบวนการที่หลากหลายผ่านกิจกรรมที่เหมาะสมกับวัยและพัฒนาการ โดยใช้แผนให้บริการช่วยเหลือเฉพาะครอบครัว แผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล กำหนดแนวทางการจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นพิเศษเฉพาะของเด็กพิการและครอบครัว
3. จัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้เด็กพิการสามารถดำรงชีวิตได้เต็มศักยภาพอย่างมีความสุขและมีคุณภาพชีวิตที่ดี
4. เลือกใช้เทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา ให้ตรงกับความต้องการจำเป็นพิเศษเฉพาะบุคคล
5. เน้นการมีส่วนร่วมกับครอบครัว คณะสหวิชาชีพ สถานศึกษา ชุมชน และผู้เกี่ยวข้องในการพัฒนาเด็กพิการ
6. ประเมินผลการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องและนำผลการประเมินมาใช้ในการปรับและทบทวนแผนเพื่อพัฒนาเด็กพิการ

จุดหมาย มุ่งพัฒนาเด็กพิการตั้งแต่แรกเกิดหรือพบความพิการให้สามารถพัฒนาได้เทียบเท่าเด็กพิการหรือใกล้เคียงกับเด็กทั่วไปในวัยเดียวกัน และส่งเสริมครอบครัวให้สามารถเลี้ยงดูพัฒนาเพื่อให้เด็กพิการได้รับการพัฒนาตามที่กำหนดในแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคลและแผนให้บริการช่วยเหลือเฉพาะครอบครัว ให้มีศักยภาพพึ่งพาตนเองได้ และมีคุณภาพชีวิตที่ดีเต็มศักยภาพของแต่ละบุคคล

คุณลักษณะอันพึงประสงค์ ตามหลักสูตรสำหรับเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษระยะแรกเริ่มของศูนย์การศึกษาพิเศษ ฉบับปรับปรุง พุทธศักราช 2563 ได้กำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่ต้องการให้เกิดกับเด็กพิการ ทั้งทางด้านร่างกาย ด้านจิตใจ อารมณ์ ด้านสังคม ด้านสติปัญญา ด้านการพึ่งพาตนเองและด้านคุณภาพชีวิตที่ดี เต็มศักยภาพของแต่ละบุคคล โดยกำหนดตัวชี้วัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ 2 ประการ ดังนี้

1. มีคุณธรรม จริยธรรม และจิตสำนึกตามที่สถานศึกษากำหนด
 - 1) เก็บของเล่น ของใช้เข้าที่ได้
 - 2) ปฏิบัติกิจกรรมจนสำเร็จได้
 - 3) รักษาและไม่ทำลายสิ่งของที่ใช้ร่วมกันได้
 - 4) รู้จักรอคอยตามสถานการณ์ได้แสดงการทักทาย ขอบคุณ ขอโทษตามสถานการณ์ได้
 - 5) รู้จักแบ่งปัน ช่วยเหลือผู้อื่นได้
 - 6) ปฏิบัติตามกติกา มารยาททางสังคมได้

2. มีความภูมิใจในท้องถิ่นและความเป็นไทยตามศักยภาพของผู้เรียนแต่ละบุคคล ตามที่สถานศึกษากำหนด

1) กายแต่งกาย (ชาวไทยอีสาน ชาวไทยกะเลิง ชาวไทยย้อ ชาวผู้ไทย ชาวไทยข่า(บรู) ชาวไทยโซ่ และชาวไทยเวียดนาม)

2) การละเล่นพื้นบ้าน

3) การแสดงออก (พ็อนรำ) การรับประทานอาหารพื้นบ้าน/ท้องถิ่นการสื่อสาร (ภาษาท้องถิ่น เช่น ภาษาอีสาน กะเลิง ย้อ ผู้ไทย ข่า (บรู) โซ่และภาษาเวียดนาม (ในกลุ่มชาวเวียดนาม))

4) มารยาทไทย (การไหว้,การกราบ,การสวดมนต์,คารพสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์)

แนวทางเตรียมความพร้อมศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดมุกดาหาร เพื่อป้องกันการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 COVID-19 (2563)

1. ตรวจสอบสถานที่ ซ่อมแซม ปรับปรุง ทำความสะอาด อาคาร เรือน ห้องเรียน ตู้ โต๊ะ เก้าอี้ อุปกรณ์การเรียนการสอน อุปกรณ์กีฬา เครื่องเล่น ห้องน้ำ ห้องส้วม ห้องครัวและอุปกรณ์โรงอาหาร สถานที่รับประทานอาหาร และอื่นๆ ที่ครูผู้สอน ผู้เรียน อยู่ร่วมกันและมีพื้นที่สัมผัส ตรวจสอบอย่างถี่ถ้วนให้มีเพียงพอ อยู่ในสภาพดีพร้อมใช้งาน

2. จัดสถานที่เพื่อเว้นระยะห่างระหว่างบุคคล เช่น การเข้าแถวการเข้าคิว การจัดที่นั่งเรียน การจัดที่นั่งรับประทานอาหาร ตามมาตรการเว้นระยะห่างทางกายภาพ (Physical Distancing)

3. มีมาตรการคัดกรอง ครูผู้สอน ผู้เรียน บุคลากร และผู้มาติดต่อราชการทุกคน เช่น การวัดไข้ สวมใส่หน้ากากอนามัยก่อนเข้าโรงเรียนผู้ปกครองร่วมให้ประวัติ หากผู้เรียนมีความเสี่ยงเมื่อผู้เรียนมีอาการไข้ไม่สบาย ต้องหยุดเรียนทันทีและแจ้งหน่วยงานสาธารณสุขในทันที

4. ครูผู้สอน ผู้เรียน บุคลากร และผู้มาติดต่อราชการสวมใส่หน้ากากอนามัยตลอดเวลาเมื่ออยู่ในโรงเรียน

5. ขอความร่วมมือกับผู้ปกครองให้มีส่วนร่วมในการป้องกันโรคและการปฏิบัติตัวเพื่อป้องกันการแพร่กระจายเชื้อ

แนวปฏิบัติสำหรับครูผู้สอน พี่เลี้ยงเด็กพิการ ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดมุกดาหาร เพื่อป้องกันการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (Covid-19) (2563)

1. ติดตามข้อมูลข่าวสารสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรค พื้นที่เสี่ยง คำแนะนำ การป้องกันตนเองและลดความเสี่ยงจากการแพร่กระจายของเชื้อโรคโควิด-19 จากแหล่งข้อมูลที่เชื่อถือได้

2. สังเกตอาการป่วยของตนเอง หากมีอาการไข้ ไอ มีน้ำมูก เจ็บคอ หายใจลำบาก เหนื่อย

หอบ ไม่ได้กลิ่น ไม่รู้รส ให้หยุดปฏิบัติงาน และรีบไปพบแพทย์ทันที กรณีมีคนในครอบครัวป่วยด้วยโรคโควิด-19 หรือกลับจากพื้นที่เสี่ยงในช่วงปรับตัว ให้ปฏิบัติตามคำแนะนำของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขอย่างเคร่งครัด

3. แจกผู้ปกครองและผู้เรียน ให้นำของใช้ส่วนตัวและอุปกรณ์ป้องกันเป็นของตนเองพร้อมใช้ เช่น แก้วน้ำ แปรงสีฟัน ยาสีฟัน ผ้าเช็ดหน้า หน้ากากผ้าหรือหน้ากากอนามัย เป็นต้น

4. สื่อสารความรู้คำแนะนำหรือจัดหาสื่อประชาสัมพันธ์ในการป้องกันและลดความเสี่ยงจากการแพร่กระจายโรคโควิด-19 ให้แก่ผู้เรียน เช่น สอนวิธีการล้างมือที่ถูกต้อง การสวมหน้ากากผ้าหรือหน้ากากอนามัย คำแนะนำการปฏิบัติตัว การเว้นระยะห่างทางสังคม การทำความสะอาดหลีกเลี่ยงการทำกิจกรรมร่วมกันจำนวนมากเพื่อลดความแออัด

5. ทำความสะอาดสื่อการเรียนการสอนหรืออุปกรณ์ของใช้ที่เป็นจุดสัมผัสเสี่ยง ทุกครั้งที่ใช้งาน

6. ควบคุมดูแลการจัดที่นั่งในห้องเรียน ที่นั่งในโรงอาหาร การจัดเว้นระยะห่างระหว่างบุคคลอย่างน้อย 1-2 เมตร และกำกับให้ผู้เรียน สวมหน้ากากผ้าหรือหน้ากากอนามัยตลอดเวลา และล้างมือบ่อย ๆ

7. ตรวจสอบ กำกับ ติดตามการมาเรียนของผู้เรียนขาดเรียน ถูกกักตัว หรืออยู่ในกลุ่มเสี่ยงต่อการติด โรคโควิด-19 และรายงานต่อผู้บริหาร

8. ทำการตรวจคัดกรองสุขภาพทุกคนที่เข้ามาในสถานศึกษาในตอนเช้า ทั้งผู้เรียน ครูผู้สอน บุคลากร และผู้มาติดต่อโดยใช้เครื่องวัดอุณหภูมิร่างกาย พร้อมสังเกตอาการและสอบถามอาการของ ระบบทางเดินหายใจ เช่น ไข้ ไอ มีน้ำมูก เจ็บคอ หายใจลำบาก เหนื่อยหอบ ไม่ได้กลิ่น ไม่รู้รส โดยติดสัญลักษณ์ สติกเกอร์หรือตราป้อมแสดงให้เห็นชัดเจนว่า ผ่านการคัดกรองแล้ว

- กรณีพบผู้เรียนหรือผู้ที่มีอาการมีไข้ อุณหภูมิร่างกายตั้งแต่ 37.5 องศาเซลเซียสขึ้นไป ร่วมกับอาการระบบทางเดินหายใจอย่างใดอย่างหนึ่ง จัดให้อยู่ในพื้นที่แยกส่วน โดยรีบแจ้งให้ผู้ปกครองพาไปพบแพทย์ ให้หยุดพักที่บ้านจนกว่าจะหายเป็นปกติ พร้อมแจ้งสาธารณสุขเพื่อประเมินสถานการณ์และดำเนินการสอบสวนโรค และแจ้งผู้บริหาร เพื่อพิจารณาการปิดสถานศึกษาตามมาตรการแนวทางของกระทรวงสาธารณสุข

- บันทึกการคัดกรองและส่งต่อประวัติการป่วย ตามแบบบันทึกการตรวจสุขภาพ

- จัดอุปกรณ์การล้างมือ พร้อมใช้งานอย่างเพียงพอ เช่น เจลแอลกอฮอล์วางไว้บริเวณทางเข้า สบู่ล้างมือบริเวณอ่างล้างมือ

1. กรณีครูผู้สอนสังเกตพบผู้เรียนที่มีปัญหาพฤติกรรม เช่น เด็กสมาธิสั้น เด็กที่มีความวิตกกังวลสูง อาจมีพฤติกรรมดูดีหรือกีดเลื้อย ครูผู้สอนสามารถติดตามอาการและนำเขาขอมูลที่สังเกต

พบในฐานข้อมูลด้านพฤติกรรมอารมณ์ สังคมของผู้เรียน (หรือฐานข้อมูล HERO) เพื่อให้เกิดการดูแลช่วยเหลือร่วมกับผู้เชี่ยวชาญด้านสุขภาพจิตต่อไป

2. วิธีการปรับพฤติกรรมสำหรับผู้เรียนที่ไม่รวมมือปฏิบัติตามมาตรการที่ครูผู้สอนกำหนด โดยการแก้ปัญหาการเรียนรู้นิวไฮลูกตอง นั่นคือ “สร้างพฤติกรรมที่พึงประสงค์” หรือ “ลดพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์”

3. ครูผู้สอนสื่อสารความรู้เกี่ยวกับความเครียดว่าเป็นปฏิกิริยาปกติที่เกิดขึ้นได้ในภาวะวิกฤติที่มีการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (Covid-19) และนำกระบวนการจัดการความเครียด การฝึกสติให้กลมกลืนและเหมาะสม กับผู้เรียนแต่ละวัย รวมกับการฝึกทักษะชีวิต ที่เสริมสร้างความเข้มแข็งทางใจ (Resilience) ให้กับผู้เรียนได้แก่ ทักษะชีวิตด้านอารมณ์ สังคม และความคิด เป็นต้น

4. ครูผู้สอนสังเกตอารมณ์ความเครียดของตัวเอง เนื่องจากภาระหน้าที่การดูแลผู้เรียนจำนวนมากและกำกับให้ปฏิบัติตามมาตรการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (Covid-19) เป็นบทบาทสำคัญ อาจจะสร้างความเครียด วิตกกังวล ทั้งจากการเฝ้าระวังผู้เรียน และการป้องกันตัวตนเองจากการสัมผัสกับเชื้อโรค ดังนั้น เมื่อครูผู้สอนมีความเครียด จากสาเหตุต่าง ๆ มีข้อเสนอแนะ ดังนี้

5. ความสับสนมาตรการของสถานศึกษาที่ไม่กระจ่างชัดเจน แนะนำให้สอบถามกับผู้บริหาร หรือเพื่อนร่วมงาน เพื่อให้เข้าใจบทบาทหน้าที่และข้อปฏิบัติที่ตรงกัน

6. ความวิตกกังวล กลัวการติดเชื้อในสถานศึกษา พุดคุยสื่อสารถึงความไม่สบายใจ ร้องขอสิ่งจำเป็นสำหรับการเรียนการสอนที่เพียงพอต่อการป้องกันการติดเชื้อโควิด-19 เช่น สถานที่สอนกระบวนการเรียนรู้ การส่งงานหรือตรวจการบ้าน เป็นต้น หากท่านเป็นกลุ่มเสี่ยง มีโรคประจำตัว สามารถหาสุขภาพดูแลบุคลากรของสถานศึกษา

7. จัดให้มีการจัดการความเครียด การฝึกสติ เป็นกิจวัตรก่อนเริ่มการเรียนการสอน เพื่อลดความวิตกกังวลต่อสถานการณ์ที่ตึงเครียดนี้

แนวปฏิบัติสำหรับผู้เรียนศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดมุกดาหาร เพื่อป้องกันการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (Covid-19) (2563)

1. สังเกตอาการป่วยของตนเองหากมีอาการไอ มีน้ำมูก เจ็บคอ หายใจลำบาก เหนื่อยหอบ ไม่ไต่กลืน ไม่รุกรส รีบแจ้งครูผู้สอนหรือผู้ปกครองให้พาไปพบแพทย์ กรณีมีคนในครอบครัวป่วย ด้วยการติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (Covid-19) หรือกลับจากพื้นที่เสี่ยงและอยู่ในช่วงกักตัว ให้ปฏิบัติตามคำแนะนำของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขอย่างเคร่งครัด

2. มิและใช้ของใช้ส่วนตัว ไม่ใช้ร่วมกับผู้อื่น เช่น แก้วน้ำ แปรงสีฟัน ยาสีฟัน ผ้าเช็ดหน้า หน้ากากผ้าหรือหน้ากากอนามัย และทำความสะอาดหรือเก็บให้เรียบร้อย ทุกครั้งหลังใช้งาน โดยอยู่ในการควบคุมของผู้ปกครอง

3. หมั่นล้างมือบ่อย ๆ ด้วยวิธีล้างมือ 7 ขั้นตอน อย่างน้อย 20 วินาที ก่อนกินอาหาร หลังไขสวมน หลีกเลี้ยงไขมือสัมผัสใบหน้า ตา ปาก จมูก โดยไม่จำเป็น รวมถึงสร้างสุขนิสัยที่ดี หลังเล่นกับเพื่อน เมื่อกลับมาถึงบ้านต้องรีบอาบน้ำ สระผม และเปลี่ยนเสื้อผ้าใหม่ทันที

4. กรณีผู้เรียนดื่มน้ำบรรจุขวด ควรแยกเฉพาะตนเอง และทำเครื่องหมายหรือสัญลักษณ์ เฉพาะไม่ให้ปะปนกับคนอื่น

5. เว้นระยะห่างระหว่างบุคคล อย่างน้อย 1-2 เมตร ในการทำกิจกรรมระหว่างเรียน แนวปฏิบัติสำหรับผู้ปกครองศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดมุกดาหาร เพื่อป้องกันการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (Covid-19) (2563)

6. ติดตามข้อมูลข่าวสารสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (Covid-19) พื้นที่เสี่ยง คำแนะนำการป้องกันตนเอง และลดความเสี่ยงจากการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (Covid-19) จากแหล่งข้อมูลที่เชื่อถือได้

7. สังเกตอาการป่วยของผู้เรียนหากมีอาการไข้ ไอ มีน้ำมูก เจ็บคอ หายใจลำบากไม่ได้กลิ่น ไม่ได้รสให้รีบพาไปพบแพทย์ ควรแยกเด็กไม่ให้ไปเล่นกับคนอื่น ให้พักผ่อนอยู่ที่บ้าน จนกว่าจะหาย เป็นปกติกรณีคนในครอบครัวป่วยด้วยการติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (Covid-19) หรือกลับมาจาก พื้นที่เสี่ยงอยู่ในการกักตัวให้ปฏิบัติตามคำแนะนำของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขอย่างเคร่งครัด

8. จัดของใช้ส่วนตัวให้ผู้เรียนอย่างเพียงพอในแต่ละวันทำความสะอาดทุกวัน เช่น หน้ากากผ้า แก้วน้ำ แปรงสีฟัน ยาสีฟัน ผ้าเช็ดหน้า ผ้าเช็ดตัว เป็นต้น

9. จัดหาสบู่หรือ เจลแอลกอฮอล์และกำกับดูแลผู้เรียนให้ล้างมือบ่อย ๆ ก่อนกินอาหาร หลังใช้ส้วม หลีกเลี้ยงการใช้สัมผัส ตา หน้า ปาก จมูก โดยไม่จำเป็นและสร้างสุขนิสัยที่ดี เช่น ควรอาบน้ำ สระผม และเปลี่ยนชุดเสื้อผ้าใหม่ทันทีหลังกลับจากโรงเรียนและสถานที่ภายนอก

10. หลีกเลี้ยงการพาผู้เรียนไปในสถานเสี่ยงต่อการติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (Covid-19) สถานที่แออัดที่มีการรวมกันของคนจำนวนมาก หากจำเป็นต้องสวมหน้ากากผ้าหรือหน้ากากอนามัย ล้างมือบ่อย ๆ ด้วยวิธีการ 7 ขั้นตอน ล้างมือสบู่และน้ำ นาน 20 วินาที (ให้ผู้เรียนร้องเพลงแฮปปี้เบิร์ดเดย์ 2 ครั้ง พรอมกับล้างมือ) หรือใช้เจลแอลกอฮอล์

11. ดูแลสุขภาพผู้เรียน จัดเตรียมอาหารปรุงสุก ใหม่ สงเสริมให้กินอาหารร้อน สะอาด อาหารครบ 5 หมู่ และผักผลไม้ 5 สี และควรจัดอาหารกล่อง (Box set) ให้แก่ผู้เรียนในช่วงเขาแทนการซื้อจากโรงเรียน (กรณีที่ไม่ได้กินอาหารเขาจากที่บ้าน) เพื่อเสริมสร้างภูมิคุ้มกัน ออกกำลังกาย อย่างน้อย 60 นาทีทุกวัน และนอนหลับอย่างเพียงพอ 9 - 11 ชั่วโมงต่อวัน

แนวปฏิบัติสำหรับแม่ครัวศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดมุกดาหารเพื่อป้องกันการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (Covid-19) (2563)

1. ติดตามข้อมูลข่าวสารสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรค พื้นที่เสี่ยง คำแนะนำการป้องกันตนเอง และลดความเสี่ยงจากการแพร่กระจายของเชื้อโรคโควิด 2019 (Covid-19) จากแหล่งข้อมูลที่เชื่อถือได้

2. สังเกตอาการป่วยของตนเองหากมีอาการไข้ ไอ มีน้ำมูก เจ็บคอ หายใจลำบาก เหนื่อยหอบ ไม่ได้กลิ่น ไม่รู้สึกให้หยุดปฏิบัติงานและรีบไปพบแพทย์ทันทีกรณีมีคนในครอบครัวป่วยเป็นติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (Covid-19) หรือกลับจาก พื้นที่เสี่ยง และอยู่ในช่วงกักตัวให้ปฏิบัติตามคำแนะนำของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขอย่างเคร่งครัด

3. ล้างมือบ่อยๆ ด้วยสบู่และน้ำก่อนและหลัง ปรง และประกอบอาหาร ควรล้างมือด้วยสบู่และน้ำ หรือเจลแอลกอฮอล์ และหลีกเลี่ยงการใช้มือสัมผัสใบหน้า ตา ปาก จมูก โดยไม่จำเป็น

4. ขณะปฏิบัติงาน ของผู้สัมผัสอาหาร ต้องสวมหมวกคลุมผม ผ้ากันเปื้อนถุงมือสวมหน้ากากอนามัยผ้าหรือหน้ากากอนามัยและปฏิบัติตามสุขอนามัยส่วนบุคคลที่ถูกต้อง

5. ปกปิดอาหาร ใส่ถุงมือและใช้ที่คีบหยิบจับอาหาร ห้ามใช้มือหยิบ จับอาหารพร้อมกินโดยตรง ล้างมือให้สะอาดก่อนตักอาหาร

6. จัดเตรียมเมนูอาหารให้ครบ 5 หมู่ และผักผลไม้ 5 สี เพื่อเสริมสร้างภูมิคุ้มกัน ปรงสุกใหม่ ให้ผู้เรียนกิน ภายในเวลา 2 ชั่วโมง

3. การจัดการเรียนการสอนในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (Covid-19)

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ได้กำหนดเรื่องการศึกษาให้เป็นหน้าที่ของรัฐในหมวด 5 มาตรา 54 สรุปสาระสำคัญว่า รัฐต้องดำเนินการให้เด็กทุกคนได้รับการศึกษาเป็นเวลาสิบสองปี ตั้งแต่ก่อนวัยเรียนจนจบการศึกษาภาคบังคับอย่างมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย และให้เด็กเล็กได้รับการดูแล และพัฒนา ก่อนเข้ารับการศึกษา เพื่อพัฒนาร่างกาย จิตใจ วินัย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาให้สมกับวัย และสนับสนุนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและภาคเอกชน เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการ และให้ประชาชน ได้รับการศึกษาตามความต้องการในระบบต่างๆ ส่งเสริมให้มีการเรียนรู้ตลอดชีวิต และต้องดำเนินการกำกับ ส่งเสริมและสนับสนุนให้จัดการศึกษามีคุณภาพและได้มาตรฐานสากล และหมวด 16 ประเด็นการปฏิรูปประเทศ มาตรา 258 จ. ด้านการศึกษา (4) ปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนทุกระดับเพื่อให้ผู้เรียนสามารถเรียนได้ตามความถนัดและปรับปรุงโครงสร้างของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยสอดคล้องกันทั้งในระดับชาติและระดับพื้นที่

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้กำหนดแนวทางการจัดการศึกษาปรากฏในหมวด 4 มาตรา 22, 23 สรุปสาระสำคัญ คือ "การจัดการศึกษาต้องยึดหลักผู้เรียนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และต้องส่งเสริมผู้เรียนมีการพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพส่วนการจัดการศึกษาทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ที่เน้นความสำคัญทั้งความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้และบูรณาการตามความเหมาะสมของแต่ละระดับการศึกษา"

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร รายการ “ร้อยเรื่องเมืองไทย” สถานีวิทยุกระจายเสียงรัฐสภา และสำนักวิชาการ (2563) ด้วยสถานการณ์ที่มีการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (Covid-19) ที่ประเทศจีนเมื่อเดือนธันวาคม 2562 ทำให้ประเทศต่างๆ ประกาศปิดสถานศึกษา ขณะที่ประเทศไทย ก็ได้รับผลกระทบต่อการดำเนินธุรกิจทุกประเภท ทั้งธุรกิจสินค้าอุปโภคบริโภค สินค้ากินความจำเป็น รวมถึงอุตสาหกรรมบริการ ตลอดจนการดำเนินชีวิตประจำวันของคนในสังคมอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ นอกจากนี้ ยังส่งผลกระทบต่อระบบการจัดการเรียนการสอนของไทยในทุกๆ ระดับชั้น ทำให้สถานศึกษาต้องถูกปิดไปด้วยเพื่อลดช่องทางการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส ขณะที่รัฐบาลได้ออกประกาศและมีมาตรการเฝ้าระวังเพื่อป้องกันการแพร่กระจายของเชื้อไวรัส อาทิ ประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินในพื้นที่ทั่วราชอาณาจักร โดยอาศัยอำนาจตาม พระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. 2548 กำหนดให้มีการเว้นระยะห่างทางสังคม (Social distancing) ห้ามการใช้อาคารสถานที่ของโรงเรียนและสถาบันการศึกษาทุกประเภท เพื่อจัดการเรียนการสอน การสอบ ฝึกอบรม หรือการทำกิจกรรมใด ๆ ที่มีผู้เข้าร่วมเป็นจำนวนมาก เว้นแต่เป็นการดำเนินการสื่อสารแบบทางไกลหรือด้วยวิธีอิเล็กทรอนิกส์ และคณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบให้เลื่อนวันเปิดเทอมภาคเรียนที่ 1 ไปเป็นวันที่ 1 กรกฎาคม 2563 ทำให้ประเทศไทยได้มีโอกาสทบทวนบทเรียนจากต่างประเทศเพื่อเตรียมตัวให้พร้อมในการจัดการเรียนการสอนรูปแบบใหม่ที่เปลี่ยนแปลงไป และมีความสอดคล้องกับมาตรการป้องกันการระบาดของโรค กล่าวคือ สถานศึกษาและครูผู้สอนผู้สอนจึงมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งที่ต้องส่งเสริมให้เด็กผู้เรียนนักศึกษาในทุกๆ ระดับ ให้มีโอกาสต้อนรับการศึกษาอย่างต่อเนื่อง โดยการนำรูปแบบการเรียนการสอนที่มีการจัดทำสื่อและนำเครื่องมือต่าง ๆ ที่ทันสมัยมาใช้และสามารถถ่ายทอดให้ผู้เรียนได้เข้าใจและ มีความรู้เข้าถึงได้ง่ายขึ้นในรูปแบบการเรียนรู้แบบออนไลน์ ถือเป็นนวัตกรรมทางการศึกษาที่เปลี่ยนแปลงวิธีการเรียนแบบเดิมที่นั่งเรียนในชั้นเรียน แต่เป็นการเรียนรู้บนฐานเทคโนโลยี (Technology based learning) ซึ่งจะครอบคลุมวิธีการเรียนรู้ที่หลากหลาย รูปแบบ โดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ได้จัดทำแผนการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ให้แก่ผู้เรียน ผู้ปกครอง ครูผู้สอนผู้สอน จำนวน 2 รูปแบบ คือ รูปแบบที่ 1 คือ การเรียนการสอนผู้เรียนระดับอนุบาล 1 ประถมศึกษา และมัธยมศึกษาปีที่ 3 ระบบการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม

(DLTV) 50 นาที ผ่านช่องโทรทัศน์และเว็บไซต์ และ 10 นาที สื่อสารผู้ปกครองและผู้เรียนด้วยระบบ โทรศัพท์ (Line) และอื่น ๆ โดยผู้เรียนต้องดูตารางสอนออกอากาศล่วงหน้า 1 วัน ศึกษาแผนงาน เอกสารประกอบการเรียนเข้าเรียนผ่านโทรทัศน์ และสรุปองค์ความรู้จากบทเรียน เข้าระบบเช็คชื่อ ออนไลน์ที่ครูผู้สอนออกแบบไว้ ผู้เรียนสอบถามข้อสงสัยสื่อสารกับครูผู้สอนผ่านไลน์กลุ่ม ส่วนผู้ปกครอง เตรียมความพร้อมด้านอุปกรณ์และสถานที่เรียนที่บ้านศึกษาความเข้าใจตารางสอน และแผนการเรียน ติดต่อสื่อสารกับครูผู้สอนผ่านโทรศัพท์และกลุ่มไลน์ สำหรับครูผู้สอนผู้สอน จัดเตรียมเอกสารแบบฝึกหัด ให้ผู้เรียนและผู้ปกครอง มอบใบงานให้ผู้เรียนและผู้ปกครอง สื่อสารกับ ผู้เรียนและผู้ปกครอง ผ่านไลน์ รูปแบบที่ 2 ผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 ระบบการศึกษาทางไกล ผ่านออนไลน์ Online Real-Time Learning Obec TV จำนวน 13 ช่อง ใช้เวลาเรียน 30 นาที ผ่านระบบ VTR (สื่อมีภาพและเสียง) จากครูผู้สอนต้นแบบ และ 20 นาที ผ่านครูผู้สอนประจำวิชา ด้วย Video Conference (ระบบการติดต่อสื่อสารชนิดหนึ่ง ที่สามารถรับ-ส่งข้อมูลภาพ) โดยผู้เรียน เข้ากลุ่มไลน์ ศึกษาแผนงานประกอบการเรียน เข้าเรียนผ่านระบบออนไลน์ที่ครูผู้สอนออกแบบไว้ และร่วมแลกเปลี่ยนกับครูผู้สอนผู้สอน เช็กชื่อเข้าเรียนผ่านระบบออนไลน์ ผู้ปกครอง จะต้องศึกษา ตารางเรียนล่วงหน้า สนับสนุนการเตรียมเครื่องมือสัญญาณการเรียนออนไลน์ สนับสนุนการให้ผู้เรียน สืบค้นงาน จัดทำแฟ้มสะสมความรู้ ติดต่อครูผู้สอนผ่านกลุ่มไลน์ และครูผู้สอนผู้สอน สสำรวจความพร้อมผู้เรียนรายบุคคล การศึกษาการใช้โปรแกรมออนไลน์ เตรียมและออกแบบกิจกรรมใบงานที่ เหมาะสม จัดการเรียนตาม วีทีอาร์ ดำเนินการสอนและมอบใบงานหรืออื่น ๆ ผ่านระบบวิดีโอ ประสานผู้ปกครองผู้เรียน

อย่างไรก็ตาม การจัดการเรียนการสอนดังกล่าวข้างต้น ทพบว่า มีข้อจำกัดต่อเด็กผู้เรียน นักศึกษาในทุกระดับ ที่ครอบครัวมีฐานะยากจนไม่มีรายได้เพียงพอที่จะสนับสนุนอุปกรณ์การเรียน การสอนของผู้เรียนเพิ่มเติมได้ หรืออยู่ในบางพื้นที่ชนบทห่างไกลความเจริญที่ไม่มีให้เข้าถึงหมู่บ้าน จะ ทำให้เสียโอกาสในการเรียนรู้และส่งผลให้มีความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาเพิ่มมากขึ้น ดังนั้น เพื่อป้องกันมิให้เด็กผู้เรียน/นักศึกษาในทุกระดับที่ไม่มีความพร้อมเสียโอกาสทางการศึกษา ภาครัฐ หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะต้องมีการสำรวจความพร้อมในการเข้าถึงการเรียนของเด็กผู้เรียน นักศึกษา และจัดหาอุปกรณ์และวิธีการใช้อุปกรณ์สื่อสารการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับบริบท ของแต่ละครัวเรือนอย่างเพียงพอและทั่วถึง และสามารถนำประเด็นปัญหา ดังกล่าวที่เกิดขึ้น นำมาถอดเป็นบทเรียนในการเรียนรู้เพื่อวางแผนในการแก้ปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้นได้ในอนาคต

ดังนั้น การจัดการเรียนการสอนรูปแบบ ออนไลน์ของไทยภายใต้สถานการณ์การแพร่ ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (Covid-19) จึงมีความสอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบันของ การศึกษาของไทยอีกทั้งยังเป็นการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัส ดังกล่าวได้เป็นอย่างดี และยังเป็นอีกมาตรการหนึ่งในการควบคุมโรคได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ จนกว่าสถานการณ์การ

แพร่ระบาดของโรคเชื้อไวรัสดังกล่าวจะคลี่คลายลง

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ แนวทางการจัดการเรียนการสอน ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (Covid-19) ปีการศึกษา 2563 (2563) รูปแบบการจัดการเรียนการสอน

1. การจัดการเรียนการสอนแบบปกติ การเรียนในชั้นเรียน (On-site) สำหรับสถานศึกษาที่มีผลการประเมินตนเอง ตามแบบประเมินตนเองสำหรับ สถานศึกษาในการเตรียมความพร้อมก่อนเปิดภาคเรียน เพื่อเฝ้าระวังและป้องกัน การแพร่ระบาดของโรค (Covid-19) ในระดับ “ สีเขียว ” หรือ “ สีเหลือง ” สามารถจัดการเรียนการสอนแบบปกติในชั้นเรียนได้ ทั้งนี้จะต้องปฏิบัติตามมาตรการ 6 ข้อปฏิบัติ ในสถานศึกษา ได้แก่ 1) วัดไข้ 2) ใส่หน้ากาก 3) ล้างมือ 4) เว้นระยะห่าง 5) ทำความสะอาด 6) ลดแออัด รวมถึง สถานศึกษาจะต้องนำเสนอ รูปแบบการจัดการเรียนการสอน (ตามที่สถานศึกษาประเมินตนเองใน ข้อที่ 9) และได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการศึกษาธิการจังหวัด (กศจ.) และศูนย์ปฏิบัติการควบคุมโรคจังหวัด (ศปก.จ.) ให้โรงเรียน สามารถเปิดเรียนได้ทั้งโรงเรียน

2. การจัดการเรียนการสอนแบบผสมผสาน (Blended learning) การจัดการเรียนการสอนแบบผสมผสาน คือ การจัดการเรียนรู้ที่ใช้รูปแบบ การเรียนรู้หลากหลาย ไม่ว่าจะเป็นการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นในห้องเรียน ผสมผสานกับ การเรียนรู้นอกห้องเรียนที่ครูผู้สอนและผู้เรียนไม่ได้เผชิญหน้ากัน หรือการใช้แหล่งเรียนรู้ ที่มีอยู่อย่างหลากหลาย ซึ่งมีเป้าหมายอยู่ที่การเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยโรงเรียนสามารถเลือกรูปแบบการจัดการเรียนการสอนได้ตามตัวอย่าง ดังนี้

- การสลับชั้นมาเรียนของผู้เรียน แบบสลับวันเรียน
- การสลับชั้นมาเรียนของผู้เรียน แบบสลับวันคู่ วันคี่
- การสลับชั้นมาเรียนของผู้เรียน แบบสลับวันมาเรียน 5 วัน หยุด 9 วัน
- การสลับช่วงเวลาเรียนของผู้เรียน แบบเรียนทุกวัน
- การสลับกลุ่มผู้เรียน แบบแบ่งกลุ่มผู้เรียนในห้องเรียนเป็น 2 กลุ่ม
- รูปแบบหรือวิธีอื่นๆ โรงเรียนสามารถออกแบบวิธีการจัดการเรียนการสอน

ได้ตามความเหมาะสม กับบริบทของโรงเรียน โดยจำเป็นต้องคำนึงถึงความปลอดภัยของผู้เรียน ในการป้องกันการติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (Covid-19) ซึ่งรูปแบบการจัดการเรียนการสอนดังกล่าว ต้องผ่าน การพิจารณาจากคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และคณะกรรมการติดตามตรวจสอบ ประเมินผลและนิเทศการศึกษา (ก.ต.ป.น.) รวมถึงต้องได้รับความเห็นชอบ จากคณะกรรมการศึกษาธิการจังหวัด (กศจ.) และศูนย์ปฏิบัติการควบคุมโรคจังหวัด (ศปก.จ.)

4. แนวคิดการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน

รัตนะบัวสนธิ์ (2551) ความหมายและลักษณะวิธีการศึกษาเชิงผสมผสาน ตรงกับคำในภาษาอังกฤษว่า “Mixed Methods Research” มิใช่ตรงกับคำว่า “Mixed Methodology Research” ซึ่งในภาษาไทยจะตรงกับคำว่า “วิธีวิทยาการศึกษาเชิงผสมผสาน” เพราะทั้งสองคำนี้มีรากฐานที่มาแห่งความหมายและลักษณะต่างกันกล่าวคือวิธีการศึกษาเชิงผสมผสาน หมายถึงการใช้เทคนิควิธีการเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ (Quantitative and Qualitative Method as Technique) มาร่วมกันศึกษาหาคำตอบของงานวิจัยในขั้นตอนใดขั้นตอนหนึ่ง หรือในระหว่างขั้นตอนภายในเรื่องเดียวกัน หรือใช้เทคนิควิธีการเชิงผสมในเรื่องเดียวกัน แต่ดำเนินการศึกษาต่อเนื่องแยกจากกัน แล้วนำผลการศึกษามาสรุปร่วมกัน ทั้งนี้วิธีการศึกษาเชิงผสมผสานเกิดขึ้นได้บนพื้นฐานของกลุ่มสำนักคิด (School of Thought) ปฏิบัตินิยม (Pragmatists) และสถานการณ์นิยม (Situationalist) ซึ่งสนับสนุนว่าการใช้เทคนิควิธีการเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ สามารถที่จะนำมา ร่วมกันศึกษาหาคำตอบในปัญหาวิจัยเดียวกันได้ในขณะที่วิธีวิทยาการศึกษาเชิงผสมผสานนั้น หมายถึง การผสมผสานกันในระดับปรัชญาหรือพื้นฐานของความเชื่อเกี่ยวกับความจริงและวิธีการค้นหาความจริง โดยที่ปรัชญาแรก คือ ปฏิฐานนิยม (Positivism) ที่เชื่อว่าความจริงมีลักษณะเป็นวัตถุวิสัย (Objective) สามารถจำแนก แยกนับเป็นตัวเลขได้ชัดเจน แต่ปรัชญาที่สองคือ ปรากฏการณ์นิยม (Phenominologism) ที่เชื่อว่าความจริงมีลักษณะเป็นอัตวิสัย (Subjective) มีความหมายแปรเปลี่ยนไปตามบริบท ไม่ควรที่จะจำแนกแยกนับเป็นตัวเลข เพราะจะทำให้หมดความหมายหรือลดความหมายของความจริงนั้นไป ทั้งนี้กลุ่มสำนักคิดบริสุทธิ์นิยม (Purist) มีความเห็นว่า ไม่สามารถที่จะนำมาหลอมรวมสำหรับการค้นหาความรู้ความจริงร่วมกันได้ เพราะเหตุว่ามองและเชื่อเกี่ยวกับความจริงต่างกันโดยสิ้นเชิง ดังนั้นการผสมผสานกันสำหรับ ดำเนินงานวิจัย จึงเป็นแต่เพียงการผสมผสานในทางเทคนิควิธีการ ที่ใช้สำหรับการกำหนดปัญหาวิจัย การตั้งวัตถุประสงค์วิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล และสรุปตีความผลการวิเคราะห์ ข้อมูลร่วมกันเท่านั้น ยกตัวอย่างเช่น การผสมผสานเทคนิควิธีการเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพ ในขั้นการเก็บรวบรวมข้อมูล อาจใช้แบบสอบถาม แบบสำรวจรายการ แบบทดสอบ ร่วมกันกับการสังเกต การสัมภาษณ์ระดับลึกและการสนทนากลุ่ม เป็นต้น หรือการผสมผสานในขั้นการวิเคราะห์ ข้อมูลนั้น ใช้ทั้งสถิติอ้างอิงและการวิเคราะห์สรุปอุปนัยก็ได้แบบแผนการศึกษาและตัวอย่างแบบแผนการศึกษา (Research Designs) เชิงผสมผสานทางการศึกษา ประกอบด้วย 4 แบบแผนหลัก โดยที่แต่ละแบบแผนก็ยังประกอบไปด้วย แบบแผนย่อยๆ ซึ่งมีลักษณะแตกต่างกันออกไปดังนี้

แบบแผนแบบสามเส้า (Triangulation Design) เป็นแบบแผนการศึกษาเชิงผสมผสาน เพื่อศึกษาหาคำตอบให้กับปัญหาวิจัยเรื่องเดียวกัน โดยแยกกันดำเนินงานและให้นำน้ำหนัก ความสำคัญของวิธีการศึกษาทั้งสองอย่างเท่าเทียมกัน ใช้ช่วงระยะเวลาดำเนินการศึกษาในระยะเดียว

และดำเนินการศึกษาไปพร้อมๆกัน ปัญหาหรือคำถามการศึกษา มักจะมีลักษณะเอื้อให้ใช้เทคนิควิธีการทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพเก็บข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล ในประเด็นเดียวกันเพื่อนำผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้รับมาเปรียบเทียบความเหมือนและความแตกต่าง แล้วสรุปตีความตอบปัญหาการศึกษาร่วมกันในลักษณะส่งเสริมเติมเต็มซึ่งกันและกัน แบบแผนการศึกษาเชิงผสมผสานแบบสามเส้ายังแบ่งเป็นแบบแผนย่อยๆ อีก 3 แบบแผน ได้แก่ 1) แบบการแปลงข้อมูลเชิงคุณภาพสู่ข้อมูลเชิงปริมาณ 2)แบบการตรวจสอบความตรงของข้อมูลเชิงปริมาณและ 3) แบบพหุระดับ ทั้ง 3 แบบแผนมีลักษณะของการผสมผสานต่างกัน แต่ก็ยังคงมีลักษณะร่วมเหมือนกัน คือ เป็นแบบแผนที่ให้น้ำหนักความสำคัญของเทคนิควิธีการทั้งสองเท่าเทียมกัน ดำเนินการศึกษาไปพร้อมๆกัน ศึกษาหาคำตอบในประเด็นที่ต่างกัน แต่อยู่ภายใต้ปัญหาวิจัยเดียวกัน และนำผลการวิเคราะห์ข้อมูลมาสรุปตีความร่วมกันในลักษณะส่งเสริมเติมเต็มซึ่งกันและกัน

อนรรฆ สาสุข (2556) ความสำคัญของการจัดการเรียนการสอนแบบผสมผสาน (Blended learning) การจัดการเรียนการสอนในปัจจุบัน ด้วยความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีที่ทันสมัย ทำให้การจัดการเรียนรู้นั้นเปลี่ยนแปลงไป และเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ที่ดีและมีประสิทธิภาพมากขึ้น จึงได้มีการพัฒนาปรับปรุงระบบการจัดการเรียนรู้แบบใหม่ขึ้น เพื่อที่จะผสมผสานการเรียนรู้ โดยการรวมเอาการเรียนในชั้นเรียน กับการเรียนจากเทคโนโลยีต่างๆ มารวมเข้าด้วยกัน ซึ่งในแนวทางการจัดระบบการเรียนรู้แบบ Hybrid-Learning ที่เป็นนวัตกรรม การเรียนรู้ที่ผสมผสานโมดูลการเรียนการสอนหลายรูปแบบเข้าด้วยกัน โดยการผสมผสานกันระหว่างการเรียนการสอนทางไกล (Distant Learning) ผ่านระบบเครือข่ายออนไลน์ ร่วมกับการเรียนแบบเผชิญหน้า (Face-to-Face Learning) และการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน (Blended learning) ที่เป็นการจัดการเรียนรู้อันมีประสิทธิภาพมากกว่าการนั่งฟังคำบรรยายภายในชั้นเรียน โดยให้ความสำคัญในเรื่องของการเลือกใช้สื่อที่เหมาะสมและถูกต้อง ตามจุดประสงค์ของการเรียน และการบูรณาการจัดการเรียนรู้ที่มีความเหมาะสมกับการเรียนรู้ในลักษณะต่างๆ และตรงกับวัตถุประสงค์ เพื่อเพิ่มศักยภาพในการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพและสัมฤทธิ์ผลยิ่งขึ้น

ความหมายของการจัดการเรียนการสอนผสมผสาน (Blended learning) การจัดการเรียนการสอนแบบผสมผสาน หมายถึง กระบวนการเรียนรู้ที่ผสมผสานรูปแบบการเรียนรู้ที่หลากหลาย ไม่ว่าจะเป็นการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นในห้องเรียน ผสมผสานกับการเรียนรู้นอกห้องเรียน ที่ผู้เรียนและผู้สอนไม่เผชิญหน้ากันหรือการใช้แหล่งเรียนรู้ที่มีอยู่หลากหลาย กระบวนการเรียนรู้และกิจกรรมเกิดขึ้นจากยุทธวิธีการเรียนการสอนที่หลากหลายรูปแบบ เป้าหมายอยู่ที่การให้ผู้เรียนบรรลุเป้าหมายการเรียนรู้เป็นสำคัญ การสอนด้วยวิธีการเรียนรู้แบบผสมผสานนั้น ผู้สอนสามารถใช้วิธีการสอนสองวิธีหรือมากกว่าในการเรียนการสอน เช่น 1) รูปแบบ On site หมายถึง การจัดการเรียนการสอนแบบปกติที่โรงเรียน 2) รูปแบบ On-hand หมายถึง การจัดการเรียนการสอนด้วยการนำส่งเอกสารที่

บ้าน เป็นการจัดการเรียนการสอน สำหรับผู้เรียนที่ไม่มีความพร้อมด้านอุปกรณ์ สำหรับการเรียนการสอนทางไกลหรือรูปแบบอื่น โดยการนำหนังสือเรียน แบบฝึกหัด ใบงาน และสื่อการเรียนรู้อื่นๆ ไปให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ที่บ้าน ภายใต้ความดูแลช่วยเหลือของผู้ปกครองในขณะที่เรียนรู้ และ 3) รูปแบบ On-demand หมายถึง การจัดการเรียนการสอนสำหรับผู้เรียนที่สามารถเรียนรู้ผ่าน DLTV (www.dltv.ac.th), Youtube (DLTV 1 Channel - DLTV 12 Channels, Application DLTV, DUT (www.dlit.acth), ทิวฟรี .com, Application DUIT, OBEC Content Center บนเว็บไซต์ Smart Phone Tablet หรือระบบที่โรงเรียนจัดขึ้น

ดังนั้น การจัดการเรียนการสอนแบบผสมผสาน (Blended learning) จึงเป็นการผสมผสาน วิธีหลายๆวิธี (Multiple Learning Methods) เพื่อใช้ในการจัดการเรียนการสอน เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้และเกิดทักษะในด้านการปฏิบัติการ ซึ่งตรงกับความคิดที่ว่า “ไม่มีวิธีการสอนแบบใดแบบหนึ่งที่จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้สอนจะต้องใช้วิธีการหลายๆวิธี นำมาผสมผสานเพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้” องค์ประกอบที่ทำให้ประสบความสำเร็จในการจัดการเรียนการสอนแบบผสมผสาน (Throne,2003)

1. การระบุความต้องการที่แท้จริงของการเรียนรู้ (Identifying the Core Learning Need) การระบุความต้องการในการเรียนรู้ของการเรียนรู้แบบผสมผสาน เราต้องพิจารณาว่าสิ่งใดที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน เพื่อจัดหาวิธีการที่เหมาะสมกับตัวผู้เรียน หนึ่งในประโยชน์ของการเรียนรู้แบบผสมผสาน คือ เปิดโอกาสให้ผู้เรียนตามความสนใจและความต้องการ โดยมีการระบุจุดประสงค์การเรียนการสอน อย่างเฉพาะเจาะจง และเล็งเห็นความสำคัญของการปรับปรุงการเรียนการสอนรายบุคคล ความคิดสร้างสรรค์ การจัดการประสบการณ์ การออกแบบบทเรียน โดยใช้ความหลากหลายของสื่อให้เหมาะสมกับความต้องการที่แตกต่างกัน ในขั้นนี้ควรพิจารณาว่าทำอะไร จึงสามารถประยุกต์ใช้การเรียนการสอนแบบผสมผสานบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ตให้เข้ากับการเรียนการสอน รวมถึงการวางโครงสร้างให้เหมาะสมเพื่อนำไปสู่ การแก้ไขปัญหา และจุดประสงค์การเรียนการสอน

2. การกำหนดระดับสิ่งที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับผู้เรียนและการกำหนดระยะเวลาที่ใช้ในการศึกษา (Establishing the Level of Demand/Timescale) การพัฒนาและแก้ปัญหาทางการเรียน ควรดำเนินการควบคู่ไปกับการประเมินสิ่งที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน (จุดประสงค์การเรียนรู้) การคำนึงถึงระยะเวลาที่ใช้ในการศึกษาเนื้อหาในแต่ละเรื่อง เพื่อให้ผู้เรียนบรรลุวัตถุประสงค์การเรียนรู้แบบผสมผสาน เป็นการเปิดโอกาสในการสร้างและออกแบบบทเรียนเพื่อตอบสนองการเรียนรู้รายบุคคล เนื่องจากโปรแกรมคอมพิวเตอร์สามารถออกแบบบทเรียนให้มีความยืดหยุ่น เพื่อช่วยในการพัฒนาและแก้ไขปัญหาการเรียนรู้สิ่งสำคัญ คือ การระบุสิ่งที่เกิดขึ้นกับผู้เรียนต้องระบุสิ่งที่ต้องการให้เกิดขึ้นทั้งในปัจจุบันและอนาคต เพื่อกำหนดกรอบ

การออกแบบการเรียนรู้แบบผสมผสานให้สอดคล้องและเหมาะสมกับระดับสิ่งที่ต้องการ ให้เกิดขึ้นกับผู้เรียนและการกำหนดระยะเวลาที่ใช้ในการศึกษาเนื้อหาแต่ละเรื่อง

3. การคำนึงถึงความแตกต่างของลักษณะการเรียนรู้ (Recognizing the Different Learning Styles) ความแตกต่างของลักษณะของการเรียนรู้ของผู้เรียนแต่ละคน เป็นองค์ประกอบหนึ่งที่ควรพิจารณา เนื่องจากเป็นหนทางในการช่วยให้ผู้เรียนเกิดความสนใจและใส่ใจในการเรียน ซึ่งการเรียนรู้แบบผสมผสานสามารถจัดรูปแบบการเรียนรู้ ให้ตอบสนองถึงลักษณะการเรียนรู้ของผู้เรียนได้ โดยกำหนดขอบเขตของการแก้ปัญหาทางการเรียนพร้อมกับการพิจารณา และการเอื้ออำนวยให้เกิดการพัฒนาในการจัดลักษณะการเรียนรู้แบบใหม่ “ทำอย่างไรจึงสามารถทำให้เกิดสิ่งที่แตกต่างกันได้อย่างแท้จริง”

4. การมองเห็นถึงศักยภาพด้านความคิดสร้างสรรค์ของรูปแบบการเรียนรู้ที่มีความแตกต่าง (Looking Creatively at the Potential of Using Different Forms of Learning) ควรคำนึงถึงการใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีโดยประยุกต์ให้เข้ากับท้องถิ่น ลักษณะสภาพแวดล้อมทางการเรียนและบริบทของเนื้อหาวิชา การคิดวิธีการให้ผู้เรียนเข้าถึงเนื้อหาที่แตกต่างออกไปจากรูปแบบเดิม พัฒนาลักษณะของการเรียนรู้แบบผสมผสาน เพื่อให้ได้รูปแบบที่เหมาะสมกับผู้เรียนจนนำไปสู่การบรรลุจุดประสงค์การเรียนรู้ โดยผ่านเครื่องมือสนับสนุนทางเทคโนโลยี

5. การดำเนินงานร่วมกับการเตรียมการในปัจจุบัน เพื่อระบุจุดประสงค์ของการเรียนรู้ (Working with Current Provides to identify the Learning Objectives) สถาบันการศึกษาแต่ละแห่งมีความแตกต่างกัน ทั้งทางด้านบริบทที่ตั้ง วิธีการใช้จิตวิทยาที่เหมาะสม ซึ่งเทคโนโลยีสารสนเทศสามารถนำมาใช้เป็นเครื่องมือหรือสร้างสิ่งแวดล้อมอิเล็กทรอนิกส์ขึ้นได้ การเรียนรู้แบบผสมผสานสามารถทำให้เกิดการรวมกันของวิธีการสอนหลายอย่างเข้าด้วยกัน โดยผ่านการวิเคราะห์ความต้องการและจัดวิธีการอย่างเหมาะสมให้กับผู้เรียน ดังนั้นการออกแบบการเรียนรู้ให้เหมาะสมขึ้นอยู่กับลักษณะของการเรียนรู้ที่มีอยู่ เช่น ถ้าการเรียนรู้ภายในชั้นเรียนหรือการเรียนรู้แบบเผชิญหน้าค่อนข้างจัดการได้ดี การนำการเรียนรู้บทเครือข่ายอินเทอร์เน็ตอาจนำมาประยุกต์ใช้เพียงเล็กน้อย แต่ถ้าพิจารณาแล้วว่าการสนับสนุนหรือมีความพร้อม ตลอดจนเนื้อหาที่มีความเหมาะสมที่จะใช้การออกแบบ และนำเทคโนโลยีมาช่วยพัฒนาหรือแก้ไขปัญหาที่พบในการเรียนจึงควรใช้การเรียนรู้แบบผสมผสาน ดังนั้นการเตรียมการเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน จึงต้องคำนึงถึงจุดประสงค์การเรียนรู้ว่าควรเน้นรูปแบบการจัดการเรียนรู้ภายในชั้นเรียน หรือการใช้เครือข่ายอินเทอร์เน็ตจึงเหมาะสมกับผู้เรียนและเนื้อหา

6. ภาระงานด้านกระบวนการศึกษาและการพัฒนาให้เห็นว่าบทเรียนเป็นมิตรกับผู้ใช้ (Undertaking an Education Process and Developing a User-friendly Demonstration) การจัดการกระบวนการศึกษาเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งในการเรียนรู้แบบผสมผสาน ซึ่งนำไปสู่ผลที่เกิดขึ้น

กับผู้เรียนและการพัฒนาการเรียน โดยวิธีการเรียนรู้แบบผสมผสานจะเชื่อมโยงไปสู่กิจกรรมที่แตกต่างทั้งด้านการสนับสนุนและ สร้างโอกาสให้ผู้เรียนเกิดประสบการณ์ที่แปลกใหม่นอกเหนือจากการเรียนภายในชั้นเรียนหรือ แบบเผชิญหน้าอีกทั้งการสร้างประสบการณ์แห่งความสำเร็จทางการเรียนด้วยตนเอง ซึ่งวิธีเหล่านี้ มีความสำคัญในการช่วยกำหนดแนวทางการจัดกระบวนการศึกษาสำหรับผู้เรียน นอกจากนี้ควรคำนึงถึงความเป็นมิตรกับผู้ใช้บทเรียน คือความสามารถในการใช้บทเรียนได้อย่างสะดวกทั้งด้านซอฟต์แวร์และฮาร์ดแวร์ โดยการสร้างทักษะให้เกิดขึ้นกับผู้เรียนได้อย่างหลากหลายช่องทาง เช่น การสาธิตผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต การนำเสนอโดยใช้เพาเวอร์พอยต์ การประชุมกลุ่มเมื่อเวลาพักหรือช่วงเวลาว่าง การประชุมเชิงปฏิบัติการ วิธีการเหล่านี้ล้วนเป็นการสร้างความพร้อมเพื่อเตรียมตัวผู้เรียนเข้าสู่กระบวนการศึกษา ที่ได้กำหนดไว้อย่างสะดวกและรวดเร็ว ทำให้เกิดประโยชน์จากเทคโนโลยี เพื่อการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

7. การเตรียมความพร้อมเพื่อการติดตามและสนับสนุนการฝึกหัดการใช้การเรียนรู้แบบผสมผสาน (Being Prepared to Offer Follow-up Coaching Support) การสนับสนุนให้เกิดการช่วยเหลือแก่ผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลทั้งภายในชั้นเรียนและภายนอกชั้นเรียนโดยมีผู้ให้คำปรึกษา และผู้สนับสนุนช่วยเหลือด้านการเรียนทั้งทางการพูดคุยผ่านปฏิสัมพันธ์โดยบุคคลจริงระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน ผู้เรียนกับผู้เรียน การให้คำปรึกษาให้ความช่วยเหลือ รวมทั้งการสนับสนุนการเรียนรู้ผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ระหว่างผู้เรียนกับผู้สอน ระหว่างผู้เรียนเป็นคู่ หรือเป็นกลุ่ม อีกทั้งการเชื่อมโยงไปสู่ผู้เชี่ยวชาญ ด้านอื่น ทั้งผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต และภายในชั้นเรียน โดยผู้สอนควรปรับปรุงและพัฒนาการจัดการเรียน การเรียนอยู่เสมอ สิ่งสำคัญคือเมื่อผู้เรียนรู้สึกว่าเขาต้องการความช่วยเหลือ หรือการสนับสนุน เขาจะได้รับโอกาสจากบุคคลที่เหมาะสม และทำให้เขารู้สึกว่าเป็นบุคคลที่น่าไว้วางใจ และเข้าถึงได้ง่าย

8. การตั้งค่ากระบวนการตรวจสอบ เพื่อประเมินผลการนำรูปแบบการเรียนที่พัฒนาขึ้นไปใช้อย่างมีประสิทธิภาพ (Setting up a Monitoring Process to Evaluate the Effectiveness of Delivery) หนึ่งในประเด็นสำคัญคือการพยายามที่จะยกระดับคุณภาพ ของรูปแบบการเรียนรู้แบบต่างๆ และพัฒนาการประเมินผลเพื่อให้เกิดประโยชน์และความคุ้มค่า มีประสิทธิภาพมากที่สุด ดังนั้นการเริ่มกำหนด กระบวนการติดตาม ตรวจสอบเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้ และการแก้ไขปรับปรุงอยู่เสมอจึงเป็นสิ่งที่ควรทำ รวมถึงการสร้างระบบการจัดการเรียนรู้ภายใน สามารถช่วยให้ผู้เรียนเรียนรู้ ได้บรรลุตามจุดประสงค์ ที่ตั้งไว้โดยไม่ลืมที่จะวิเคราะห์ผู้เรียนว่าใครควรได้รับการสนับสนุนโดยเน้นการเรียนภายในชั้นเรียน และใครควรได้รับการสนับสนุนจากการเรียนภายนอกชั้นเรียน ผู้ออกแบบจะทราบว่าตนควรใช้แนวทางใดในการพัฒนาหรือต้องการเปลี่ยนรูปแบบให้เหมาะสมโดยการตรวจสอบและประเมินผลเป็นระยะ ซึ่งการเรียนรู้แบบผสมผสานเป็นการจัดการเรียนรู้ที่สามารถยืดหยุ่นและปรับให้ตรงกับความต้องการของผู้เรียนแต่ละบุคคลได้

จากนิยามข้างต้นอาจสรุปได้ว่า การเรียนรู้แบบผสมผสาน หมายถึงกระบวนการเรียนรู้ที่ผสมผสานรูปแบบการเรียนรู้ที่หลากหลาย ไม่ว่าจะเป็นการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นในห้องเรียน ผสมผสานกับการเรียนรู้นอกห้องเรียน ที่ผู้เรียนผู้สอนไม่เผชิญหน้ากันหรือการใช้แหล่งเรียนรู้ ที่มีอยู่หลากหลาย กระบวนการเรียนรู้และกิจกรรมเกิดขึ้นจากยุทธวิธี การเรียนการสอนที่หลากหลายรูปแบบ เป้าหมายอยู่ที่ การให้ผู้เรียนบรรลุเป้าหมายการเรียนรู้เป็นสำคัญ การสอนด้วยวิธีการเรียนรู้แบบผสมผสานนั้น ผู้สอนสามารถใช้วิธีการสอนสองวิธีหรือมากกว่าในการเรียนการสอน

รูปแบบวิธีการสอน

องค์ประกอบของการบริหารจัดการชั้นเรียน

สันติ บุญภิรมย์ (2557 : 115-116, อ้างถึงในออนไลน์, วันที่ค้นหา 11 มิถุนายน พ.ศ. 2564) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของการจัดการชั้นเรียนไว้ดังนี้ องค์ประกอบของการจัดการชั้นเรียน (Element of Classroom Management) เพื่อให้ชั้นเรียนได้เกิดประโยชน์สูงสุดกับผู้เรียน ดังนั้น จึงมีการจัดองค์ประกอบของการจัดการชั้นเรียนดังต่อไปนี้

1. องค์ประกอบด้านกายภาพ หมายถึง สิ่งอำนวยความสะดวกภายในชั้นเรียนจัดให้มีไว้ อย่างเพียงพอ พร้อมใช้งานได้ตลอดเวลา ซึ่งประกอบด้วย โต๊ะ เก้าอี้ ทั้งของผู้เรียนและผู้สอน กระดานดำบอร์ดสำหรับจัดนิทรรศการ หรืออาจกล่าวอีกนัยหนึ่งว่า การจัดเตรียมการในด้านวัสดุ อุปกรณ์ สิ่งอำนวยความสะดวกอื่นไว้อย่างครบถ้วน และมีคุณภาพดีพร้อมใช้งานตลอดเวลา

2. องค์ประกอบด้านสังคม หมายถึง การมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับผู้สอนในรูปแบบ ต่างๆ ตามกิจกรรมประกอบการเรียนการสอนในแต่ละรายวิชา ผู้สอนกับผู้เรียนได้ช่วยกันทำงาน ผู้เรียนทำงานกันเป็นกลุ่ม ผู้สอนสาธิตให้ผู้เรียนได้ศึกษาสังเกต

3. องค์ประกอบด้านการศึกษา หมายถึง การจัดลำดับเนื้อหาสาระความรู้ ให้เหมาะสม กับวุฒิภาวะของผู้เรียน พร้อมทั้งให้ผู้เรียนมีการวางแผนการเรียนร่วมกับผู้สอน และให้ผู้เรียน ได้ตระหนักในคุณค่าของความรู้ ความสามารถที่ได้รับจากผู้สอน หรือการศึกษาค้นคว้าตามที่ได้รับ มอบหมายให้เต็มตามอัตภาพ ทั้งนี้ เนื่องด้วยการจัดการศึกษาในส่วนของการจัดการ ชั้นเรียน เป็นเป้าหมายสูงสุดในการเรียนรู้ คือ ให้ผู้เรียนได้รับความรู้ความสามารถ และประสบการณ์ให้เป็นไป ตามอัตภาพ และผู้เรียนสามารถพัฒนาได้โดยให้ความสำคัญไปที่การบริหารจัดการชั้นเรียน เนื่องจาก ชั้นเรียนเป็นสถานที่อยู่ของผู้เรียนตลอดระยะเวลาของการมาเรียนที่โรงเรียน สำหรับองค์ประกอบ ด้านกายภาพและด้านสังคม เป็นส่วนส่งเสริม สนับสนุนให้องค์ประกอบด้านการศึกษาของผู้เรียน ได้มีความสมบูรณ์ครบถ้วน

ประไพ ฉลาดคิด (2548:4-5) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบการสอนไว้ว่า ลองจินตนาการ เป็นภาพต่อไปนี้ ในการสอนแต่ละครั้งเมื่อผู้สอนเข้าไปในห้องเรียน น่าจะมีกิจกรรมการเรียนการสอน

เกิดขึ้น นั่นหมายความว่าในห้องเรียนนั้นคงไม่ใช่ห้องเรียนที่ว่างเปล่า แต่ควรจะมีองค์ประกอบต่อไปนี้ในห้องเรียน

1. ผู้สอนเป็นองค์ประกอบสำคัญยิ่งต่อการสอน เพราะต้องเป็นผู้รู้หลักสูตรและนำเนื้อหาสาระมาดำเนินการสอน มีการวัดผลประเมินผลการเรียนรู้ตลอดเวลาของการเรียนการสอน โดยการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้ผู้เรียนเกิดความรู้ ความเข้าใจในบทเรียน มีทักษะกระบวนการ และมีเจตคติที่ดีตามเจตนาของบทเรียนและหลักสูตรนอกจากนั้นผู้สอนยังต้องมีความสามารถใช้สื่อประกอบการสอน และสอนได้ตามจุดประสงค์ที่ได้วางไว้ ทำให้การสอนดำเนินไปอย่างราบรื่น

2. ผู้เรียนเป็นองค์ประกอบสำคัญของการสอน เพราะการสอนจะเกิดขึ้นได้จำเป็นต้องมีผู้เรียนเป็นผู้ได้รับความรู้ความเข้าใจ และประสบการณ์ต่างๆ ที่ผู้สอนจัดให้ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่เป็นไปตามจุดประสงค์ของการสอนที่ตั้งไว้

3. กิจกรรมการเรียนการสอนเป็นองค์ประกอบอีกประการหนึ่งที่มีความสำคัญมากต่อการสอนกิจกรรมการเรียนการสอนนั้นออกแบบโดยผู้สอน และผู้เรียนปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ จนเกิดความรู้ ความเข้าใจ มีการวัดและประเมินผลตามที่ผู้สอนได้วางแผนไว้

4. บริบทในการเรียนการสอน ในการสอนที่ต้องการให้เกิดผลดีทั้งต่อผู้สอนและผู้เรียน นั้นสภาพแวดล้อมทั้งในและนอกห้องเรียนก็มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องคำนึงถึงอันได้แก่ ขนาดของห้องเรียน ควรมีความเหมาะสมกับจำนวนผู้เรียน จำนวนโต๊ะ เก้าอี้ แสงสว่างพอเพียง ความเหมาะสมของสีในห้องเรียน การถ่ายเทของอากาศทิศทางลม เสียงรบกวนจากภายนอกห้องเรียน เช่น เสียงรถยนต์วิ่งผ่านไปมา กลิ่นเหม็นจากตลาดสดเป็นต้น จากการศึกษาองค์ประกอบของการบริหารจัดการชั้นเรียน สามารถสรุปได้ว่า องค์ประกอบของการบริหารจัดการชั้นเรียน ประกอบด้วย ผู้เรียน ผู้สอน เนื้อหาในการจัดการเรียนการสอน การจัดการเรียนการสอน การปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนและผู้สอน สื่อและสิ่งอำนวยความสะดวกในชั้นเรียน และการวัดและการประเมินผล

ความหมายของการเรียนการสอนออนไลน์

University of Victoria (อ้างถึงใน อนุวัติ คุณแก้ว :2563 หน้า 2) กล่าวว่า การเรียนการสอนออนไลน์ เป็นการศึกษาตามความต้องการของผู้เรียน สามารถเรียนได้ทุกที่ทุกแห่งบนโลกนี้ตามเวลาหรือตามตารางที่ผู้เรียนกำหนด (Get the education you want, from anywhere in the world, on your own schedule) Stern (2019, อ้างถึงใน อนุวัติ คุณแก้ว :2563 หน้า 2) กล่าวว่า การเรียนการสอนออนไลน์ เป็นการศึกษาที่เกิดขึ้นบนอินเทอร์เน็ต ซึ่งมักจะเรียกว่า “e-learning” การเรียนการสอนออนไลน์เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาทางไกล

อาณัติ รัตนธิรกุล (2553:15, อ้างถึงใน อุบลรัตน์ วิเชียร :2562 หน้า 233) ได้ให้ความหมายของคำว่า E-Learning ย่อมาจากคำว่า Electronic Learning เป็นการเรียนการสอนผ่านทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ไม่ว่าจะเป็นวิทยุกระจายเสียง, โทรทัศน์, ซีดีรอม/ดีวีดีรอม, เครื่องขายอินเทอร์เน็ต (Intranet) เครื่องขายอิเล็กทรอนิกส์, เครื่องขายอินเทอร์เน็ต, ดาวเทียม, โทรศัพท์มือถือ, เครื่องพีดีเอ หรืออุปกรณ์ไร้สายต่างๆ โดยที่ผู้เรียนสามารถเข้าเรียนรู้เพื่อพัฒนาตนเองได้ตามอัธยาศัยได้ทุกที่ ทุกเวลา ผ่านทางเว็บไซต์ในรูปแบบมัลติมีเดีย ไม่ว่าจะเป็นข้อความเสียง ภาพเคลื่อนไหว และวีดีโอ อีกทั้ง ผู้ใช้งานสามารถทำการโต้ตอบได้เสมือนการนั่งเรียน ในห้องเรียนปกติ นับเป็นการลดช่องว่างทางการศึกษาอย่างแท้จริง ทำให้ทุกคนสามารถเรียนรู้ได้เท่าเทียมกัน 24 ชั่วโมง สรุปได้ว่าการเรียนการสอนออนไลน์ หมายถึง การจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนและผู้สอน สามารถเรียนได้ทุกที่ ตามเวลาหรือตารางกำหนด เป็นการเรียนการสอนผ่านทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เช่น เครื่องขายอินเทอร์เน็ต โทรศัพท์มือถือ คอมพิวเตอร์ เป็นต้น

องค์ประกอบการจัดการเรียนการสอนแบบออนไลน์

ฐานันท์ ธรรมเมธา (2557) กล่าวว่า การเรียนการสอนแบบอีเลิร์นนิ่งสามารถแบ่งองค์ประกอบสำคัญที่ต้องคำนึงถึง เป็น 6 องค์ประกอบ คือ

- 1) เนื้อหาและสื่อการเรียน
- 2) ระบบนำส่งสารสนเทศและการสื่อสาร
- 3) ระบบการสื่อสารและปฏิสัมพันธ์ทางการเรียน
- 4) ระบบการวัดและการประเมินผล
- 5) ระบบสนับสนุนการเรียน
- 6) ผู้สอนและผู้เรียน

โดยแสดงรายละเอียดของแต่ละองค์ประกอบ ดังนี้

1. เนื้อหาและสื่อการเรียน เนื้อหา (content) และสื่อการเรียน (instructional media) เนื้อหาและสื่อการเรียนเป็นหัวใจสำคัญของการเรียนอีเลิร์นนิ่ง คุณภาพของการเรียนอีเลิร์นนิ่ง เกิดจากสิ่งสำคัญคือ เนื้อหา ที่ผู้สอนได้จัดรวบรวมไว้เพื่อให้ผู้เรียนสามารถใช้เวลาส่วนใหญ่ได้ศึกษา และค้นคว้าได้ด้วยตนเอง ด้วยการคิดเชิงวิเคราะห์อย่างมีหลักการและเหตุผลตามเนื้อหาที่จัดเตรียมไว้ให้ โดยเนื้อหาต้องถ่ายทอดเป็นสื่อการเรียนการสอน ในการเรียนอีเลิร์นนิ่งต้องใช้เนื้อหาและสื่อการเรียนการสอนเป็นแหล่งความรู้หลักแทนการเรียนการสอนจากผู้สอนในชั้นเรียน ดังนั้นการออกแบบอีเลิร์นนิ่งต้องให้ความสำคัญกับเนื้อหาและสื่อการเรียนการสอนในลักษณะสื่อดิจิทัล โดยมีการออกแบบเนื้อหา และสื่อการเรียนที่ยึดหลักสำคัญอย่างน้อย 3 ประการ คือ

- 1.1 เนื้อหาและสื่อการเรียนต้องชัดเจน สมบูรณ์จบในตัวเอง ไม่จำเป็นต้องพึ่งพาผู้สอนให้มาอธิบายอีก

1.2 เนื้อหาสื่อการเรียนรู้ต้องออกแบบให้ผู้เรียน สามารถวัดความรู้ความเข้าใจของตนเองได้เป็นระยะ และประเมินความเข้าใจของตัวเองในภาพรวมได้

1.3 เนื้อหาและสื่อการเรียนรู้ต้องออกแบบให้เหมาะสมกับผู้เรียน และทำงานได้ดีในระบบนำส่งสารสนเทศ

2. ระบบนำส่งสารสนเทศและการสื่อสาร ระบบนำส่งสารสนเทศและการสื่อสารในการเรียน อีเลิร์นนิ่งมีหลายรูปแบบทั้งแบบที่ใช้เทคโนโลยีจำนวนน้อยจนถึงระบบที่ใช้เทคโนโลยีจำนวนมากชนิดทางสถาบันการศึกษา หรือผู้สอนเลือกใช้ระบบการนำส่งสารสนเทศและการสื่อสารที่เหมาะสมกับลักษณะผู้เรียน และมีความเสถียร ย่อมจะช่วยส่งเสริมให้เกิดคุณภาพมากขึ้นในการจัดการเรียนการสอน แบบอีเลิร์นนิ่ง ระบบนำส่งสารสนเทศในที่นี้ ได้แก่ ระบบบริหารจัดการเรียนการสอน (Learning Management System), เครื่องมือนำส่งสารในอินเทอร์เน็ต, อุปกรณ์และเครื่องมือในการเรียนอีเลิร์นนิ่ง เป็นต้น

3. ระบบการสื่อสารและปฏิสัมพันธ์ทางการเรียน การสื่อสารและปฏิสัมพันธ์ทางการเรียนเป็นหัวใจสำคัญของการศึกษาทุกประเภท การสื่อสารและปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนและผู้สอนจะช่วยให้ผู้เรียนมีความเข้าใจมากขึ้น ขณะเดียวกันผู้สอนก็จะได้รับทราบถึงความก้าวหน้า ของผู้เรียน รวมทั้งสามารถวินิจฉัยความคลาดเคลื่อนในการรับรู้ของผู้เรียน และให้ความรู้ ที่ถูกต้องได้ การสื่อสารและการสร้างปฏิสัมพันธ์ในการเรียนแบบอีเลิร์นนิ่ง นั้นต้องใช้เทคโนโลยีการนำส่งสารสนเทศและการสื่อสาร ในระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ที่สามารถเชื่อมผู้เรียนและผู้สอนที่อยู่ไกลกัน ให้สามารถสื่อสารและปฏิสัมพันธ์กันเสมือนอยู่ในสถานที่เดียวกัน ได้เข้ามาเพิ่มคุณภาพการศึกษาทางไกลได้อย่างดีระบบการสื่อสารและปฏิสัมพันธ์ทางการเรียนอีเลิร์นนิ่ง มี 2 รูปแบบ คือ

3.1 ปฏิสัมพันธ์แบบประสานเวลา หรือ ทันทีทันใด (Synchronize)

3.2 ปฏิสัมพันธ์แบบไม่ประสานเวลา หรือ ไม่ทันทีทันใด (Asynchronize)

4. ระบบการวัดและการประเมินผล การวัดและการประเมินผลในการเรียนแบบอีเลิร์นนิ่ง ที่ต้องใช้หลักการประเมินตามแนวทางการจัดการศึกษาแบบ “เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ” โดยมีการประเมินระหว่างเรียน (formative evaluation) นั้น ผู้เรียนจะเป็นผู้ประเมินตัวเองเป็นหลักและผู้สอนจะเป็นผู้ให้คำแนะนำและความช่วยเหลือ และรวมถึงการประเมินหลังเรียน (summative evaluation) ซึ่งเป็นการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ซึ่งส่วนใหญ่ ประเมินโดยผู้สอน วิธีการประเมินผลในการเรียนอีเลิร์นนิ่ง สามารถประเมินจากการตอบคำถาม การทำแบบทดสอบ การประเมินจากผลการเรียนรู้ของผู้เรียน และอาจจะให้ผู้เรียนประมวลความรู้ ความเข้าใจออกมาในรูปแบบรายงานหรือการนำเสนองาน ซึ่งสามารถใช้เครื่องมือทางเทคโนโลยีนำส่งสารและการสื่อสาร เพื่อแสดงผลการวัดและการประเมินการเรียนรู้ของผู้เรียนเช่นเดียวกับการเรียนในชั้นเรียน

5. ระบบสนับสนุนการเรียนระบบสนับสนุนการเรียนอีเลิร์นนิ่ง แบ่งเป็น 3 ระบบ คือ

5.1 ระบบสนับสนุนการเรียนด้านเทคนิค (Technical support) เนื่องจาก การเรียนอีเลิร์นนิ่งต้องใช้เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์และระบบเครือข่ายเป็นสภาพแวดล้อมการเรียนการสอน หากเทคโนโลยีหยุดชะงัก ก็จะทำให้การเรียนการสอนมีปัญหาอย่างยิ่ง

5.2 ระบบสนับสนุนการเรียนด้านวิชาการ (Academic support) เพื่อให้ความช่วยเหลือและคำแนะนำด้านการเรียนการสอนและหลักสูตร

5.3 ระบบสนับสนุนด้านสังคม (Social support) เพื่อทดแทนสังคมในการเรียนแบบปกติ (Tradition) ที่ขาดหายไปของผู้เรียน รวมทั้งช่วยให้กำลังใจ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความมั่นใจ เกิดความมุ่งมั่น ที่จะเรียนต่อจนจบรายวิชาหรือจบตามหลักสูตร

6. ผู้สอนและผู้เรียน ผู้สอนและผู้เรียนมีความสำคัญกับการเรียนการสอนแบบอีเลิร์นนิ่ง ซึ่งเป็นระบบการศึกษาทางไกลความพร้อมของผู้สอนและผู้เรียน เจตคติ (ทัศนคติ) ความรู้ ความเข้าใจในบริบทการเรียนการสอนทางไกลของผู้เรียน และผู้สอนแบบอีเลิร์นนิ่ง การปฏิบัติตัว ที่ถูกต้องจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนการสอนได้อย่างดี องค์ประกอบในการเรียนการสอนอีเลิร์นนิ่ง ที่เป็นการเรียนในระบบทางไกล ผู้สอนและผู้เรียนอยู่ในบริบทที่ห่างกันด้วยสถานที่ ระยะทางและเวลา ผู้เรียนต้องมีการเรียนรู้ด้วยตนเองผ่านเนื้อหาและสื่อการเรียนโดยใช้เทคโนโลยี ในอินเทอร์เน็ตด้านระบบนำส่งสารสนเทศและการสื่อสารเป็นเครื่องมือสำคัญ ต้องมีระบบการสื่อสาร และปฏิสัมพันธ์ทางการเรียน เนื่องจากผู้สอนผู้เรียนอยู่ห่างกัน ขณะที่การจัดการเรียนการสอนแบบอีเลิร์นนิ่งนั้น ระบบการวัดและประเมินผลสามารถดำเนินการได้ โดยใช้เครื่องมือประเมินผลการเรียน ที่ระบบ ได้ออกแบบไว้ นอกจากนี้ยังมีระบบสนับสนุนการเรียนด้านเทคนิคในคอมพิวเตอร์เครือข่าย อินเทอร์เน็ต ระบบสนับสนุนด้านวิชาการ และระบบสนับสนุนด้านสื่อสารไว้คอยช่วยเหลือผู้เรียน ให้สามารถเรียนแบบอีเลิร์นนิ่งได้อย่างประสบความสำเร็จ แต่ทั้งนี้องค์ประกอบสำคัญด้านผู้เรียนและผู้สอนนั้นจำเป็นต้องแสดงบทบาทของผู้เรียนแบบอีเลิร์นนิ่งและผู้สอนแบบอีเลิร์นนิ่ง จากการศึกษาขององค์ประกอบการจัดการเรียนการสอนแบบออนไลน์ พบว่า องค์ประกอบของการจัดการเรียนการสอนแบบออนไลน์มีความใกล้เคียงกับองค์ประกอบของการบริหารจัดการ ชั้นเรียน ซึ่งประกอบด้วยผู้เรียน ผู้สอน เนื้อหา การจัดการเรียนการสอน การปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนและผู้สอน สื่อและสิ่งสนับสนุนการเรียนการสอน การวัดและการประเมินผล แต่ที่แตกต่างและเพิ่มเติมจากการจัดการเรียนการสอนในห้องเรียนคือ ระบบนำส่งสารสนเทศและการสื่อสาร เนื่องจาก การสอนแบบออนไลน์เป็นการเรียนในระบบทางไกล ผู้สอนและผู้เรียนอยู่ในสถานที่ห่างกัน และใช้เทคโนโลยีในอินเทอร์เน็ตด้านระบบนำส่งสารสนเทศและการสื่อสารเป็นเครื่องมือสำคัญ ในการจัดการเรียนการสอน

ความหมายและประเภทของการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน

นวลใย ภูคองคา (2561) กล่าวถึงความหมายของการเรียนรู้แบบผสมผสานเป็นการจัดการเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกห้องเรียน โดยนำเอาเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารมาร่วมใช้ในการจัดการเรียนรู้ ใช้บริการต่างๆ ในระบบอินเทอร์เน็ต และใช้เทคโนโลยีอินเทอร์เน็ตเป็นสื่อกลางในการติดต่อระหว่างครูผู้สอนและผู้เรียน โดยมีการนำเสนอเนื้อหาการสอนผ่านเครือข่ายร้อยละ 30 – 79

Yaso, M. (2017, อ้างถึงในศิลาพัชัญญ์ บำรุงเศรษฐพงษ์ และคณะ, 2563: 217) กล่าวว่าระบบการเรียนการสอนแบบไฮบริด (Hybrid Learning) คือ นวัตกรรมการศึกษาที่ผสมผสานโมดูล (Module) การเรียนการสอนหลายรูปแบบเข้าด้วยกัน เช่น การใช้ระบบเรียนรู้ด้วยตนเองผ่านรูปแบบออนไลน์หรืออีเลิร์นนิง (E-Learning) เข้ากับการเข้าชั้นเรียน โดยเน้นการมีปฏิสัมพันธ์ (Interactive) และตรงกับวัตถุประสงค์เพื่อเพิ่มศักยภาพในการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพและสัมฤทธิ์ผลยิ่งขึ้น

ศิลาพัชัญญ์ บำรุงเศรษฐพงษ์ และคณะ (2563) กล่าวว่า การเรียนการสอนแบบไฮบริด (Hybrid Learning) เป็นระบบการจัดการเรียนการสอนที่หลอมรวมเอาข้อดีในการเรียนรู้แบบออนไลน์ (Online Learning) และการเรียนรู้ในห้องเรียน (Face-to-Face) เข้าไว้ด้วยกันอย่างลงตัว โดยเน้นการผสมผสานวิธีการสอนที่หลากหลายเพื่อสร้างปฏิสัมพันธ์ (Interaction) ระหว่างอาจารย์กับนักศึกษา และนักศึกษากับนักศึกษาผ่านเครื่องมือและซอฟต์แวร์ที่ได้มาตรฐานระดับโลก ซึ่งจะช่วยกระตุ้นให้นักศึกษาเกิดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) และได้ใช้กระบวนการคิด (Thinking System) รวมทั้งสามารถใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ที่เอื้อประโยชน์ต่อการเรียนรู้ได้มากขึ้น

สรุปได้ว่า การจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน หมายถึง การจัดการเรียนการสอนที่มีการผสมผสานข้อดีในการเรียนรู้แบบออนไลน์และการเรียนรู้ในห้องเรียนเข้าไว้ด้วยกันอย่างลงตัว โดยเน้นการผสมผสานการสอนที่หลากหลายเพื่อสร้างปฏิสัมพันธ์ กระตุ้นให้นักศึกษาเกิดการเรียนรู้เชิงรุก และได้ใช้กระบวนการคิด

องค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน

วารงคณา โตโพธิ์ไทย (2558, อ้างถึงใน นวลใย ภูคองคา, 2559: 14) กล่าวว่า การเรียนรู้แบบผสมผสาน ประกอบด้วยองค์ประกอบสำคัญ 3 ประการ ได้แก่

1. การจัดการเรียนรู้แบบออนไลน์ ประกอบด้วย ระบบบริหารจัดการเนื้อหา ระบบบริหารจัดการเรียนรู้ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ สื่อมัลติมีเดีย เครื่องมือติดต่อสื่อสาร ทั้งประสานเวลาและไม่ประสานเวลา
2. การจัดการเรียนรู้แบบเผชิญหน้าในห้องเรียน ประกอบด้วย กิจกรรมการเรียนรู้ในชั้นเรียน
3. การสนับสนุนด้านต่างๆ เช่น การสนับสนุนด้านวัสดุอุปกรณ์ การสนับสนุนด้านระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต และการสนับสนุนด้านเทคนิค เป็นต้น

นวนไลย ภูคองคา (2559) สรุปตัวบ่งชี้ที่เป็นองค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานได้ ดังนี้

1. การจัดการเรียนรู้ที่เป็นแบบประสานเวลา คือ ครูผู้สอนกับผู้เรียนและผู้เรียนกับผู้เรียน มีปฏิสัมพันธ์กันโดยตรง ซึ่งเป็นการเรียนการสอนแบบออฟไลน์
2. การจัดการเรียนรู้แบบออนไลน์ที่ให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ด้วยตนเองทั้งแบบประสานเวลาและไม่ประสานเวลา รวมถึงการเชื่อมโยงไปยังแหล่งความรู้เสริมนอกเหนือจากเนื้อหาหลักในการเรียนวิชานั้นๆ
3. มีการติดต่อสื่อสารกันนอกห้องเรียน โดยอาศัยเครือข่ายอินเทอร์เน็ต เช่น E-Mail, Chat, Blogs โปรแกรม Skype, Line, WhatsApp, Twitter เป็นต้น
4. การสร้างงานในการเรียนรู้เพื่อเพิ่มคุณภาพทางการเรียนรู้ให้สูงขึ้น เช่น การสืบค้นข้อมูลในระบบ Search Engine จาก PDA, PDF Downloads เป็นต้น
5. การวัดและประเมินผลความก้าวหน้าทางการเรียนรู้ของผู้เรียนตั้งแต่การประเมินผลก่อนเรียน การประเมินผลระหว่างเรียน และการประเมินผลหลังเรียน เพื่อนำไปสู่การปรับปรุงพัฒนาการเรียนรู้ให้ดีขึ้นต่อไป

Jared M. Carman (2005; อ้างถึงในศิวาพัชญ์ บำรุงเศรษฐพงษ์ และคณะ, 2563: 218) กล่าวว่าองค์ประกอบที่สำคัญ 5 ประการที่บ่งบอกถึงการเป็นการจัดการเรียนการสอนแบบไฮบริดได้แก่

1. เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน (Live Events) ซึ่งเป็นลักษณะของการเรียนการสอนแบบประสานเวลา (Synchronous) จากเหตุการณ์จริงหรือสถานการณ์จำลองที่สร้างขึ้น เพื่อให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการเรียน เช่น “ห้องเรียนเสมือน (Virtual Classroom)” ที่เป็นเหตุการณ์จำลองในการเรียนรู้ในชั้นเรียน เป็นต้น
2. การเรียนเนื้อ (Online Content) เป็นลักษณะการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง ตามสภาพความพร้อมของแต่ละคน เช่น การเรียนแบบสื่อปฏิสัมพันธ์ (Interactive) หรือการเรียนจากการสืบค้น (Internet-Based) เป็นต้น
3. การเรียนแบบร่วมมือ (Collaboration) เป็นการจัดสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้ให้ผู้เรียนสามารถสื่อสารข้อมูลร่วมกันกับผู้อื่นจากระบบสื่อออนไลน์ เช่น E-mail, Chat, Blogs เป็นต้น
4. การวัดและประเมินผล (Assessment) การเรียนลักษณะนี้ต้องมีการประเมินผลความก้าวหน้าในการเรียนรู้ของผู้เรียนทุกระยะ นับตั้งแต่การประเมินผลก่อนเรียนเพื่อตรวจสอบความรู้พื้นฐานของผู้เรียนก่อนที่จะเรียน การประเมินผลระหว่างเรียน และการประเมินผลหลังเรียน เพื่อวัดและประเมินความรู้ความสามารถว่ามีพัฒนาการความก้าวหน้ามากน้อยเพียงใด อันนำไปสู่การพัฒนาการเรียนรู้ให้ดีขึ้น

5. วัสดุประกอบการอ้างอิง (Reference Materials) การเรียนหรือการสร้างงานในการเรียนรู้แบบนี้ จะต้องมีการเรียนรู้และสร้างประสบการณ์จากการศึกษาค้นคว้า และอ้างอิงจากแหล่งข้อมูลที่หลากหลาย เพื่อเพิ่มคุณภาพของการเรียนรู้ให้สูงขึ้น ซึ่งอาจเป็นการสืบค้นข้อมูลในระบบ Search Engine หรือโปรแกรมค้นหาเช่น www.google.com, www.yahoo.com หรือ www.ask.com เป็นต้นองค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน ประกอบด้วย ผู้เรียน ผู้สอน เนื้อหา การจัดการเรียนการสอน สื่อและสิ่งสนับสนุนการเรียนการสอน ระบบสารสนเทศและการสื่อสาร การวัดและการประเมินผล ซึ่งเป็นการรวมองค์ประกอบของการบริหารจัดการชั้นเรียน และองค์ประกอบของการจัดการเรียนการสอนแบบออนไลน์เข้าไว้ด้วยกัน

สรุปได้ว่ารูปแบบการสอน หมายถึง แบบแผนหรือลักษณะของการจัดการเรียนการสอนภายใต้กรอบแนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้ซึ่งแสดงความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบต่างๆ อย่างมีขั้นตอนเพื่อช่วยให้ผู้เรียนบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความพึงพอใจในการเรียน

ความหมายของความพึงพอใจในการเรียน

จิราภรณ์ พงษ์โสภิต และคณะ (2557) ได้ให้ความหมายของความพึงพอใจต่อกระบวนการจัดการเรียนรู้ว่าหมายถึง ความรู้สึกของผู้เรียนที่เป็นผลมาจากรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน วิธีการวัดและประเมินผล และปัจจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดกระบวนการเรียนรู้ ซึ่งแสดงออกมาเมื่อได้รับสิ่งที่ต้องการ

ชนิตา จันทร์สาร (2561) กล่าวว่า ความพึงพอใจเป็นความรู้สึกที่ได้ตอบสนองตามความคาดหวังหากไม่ได้รับการตอบสนองความพึงพอใจก็จะลดลงหรือไม่เกิดความพึงพอใจเมื่อได้รับการตอบสนองตามความคาดหวังก็จะรู้สึกพึงพอใจ การทำงานในสถานศึกษาต้องคำนึงถึงประสิทธิผลต่อผู้เรียนเป็นสำคัญ ผู้เรียนเกิดความพึงพอใจจากการจัดการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ

ชัตติยา ยะโก๊ะ (2558, อ้างถึงในอุทุมพร แก้วภู, 2560: 27) กล่าวว่า ความพึงพอใจในการเรียนหมายถึง ความรู้สึกทางบวกของผู้เรียนที่เกิดจากการเรียนรู้ซึ่งส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ในการเรียนหรือความสำเร็จทางการเรียน ความรู้สึกทางบวกดังกล่าวทำให้ผู้เรียนมีความสุขในการเรียน มุ่งมั่นในการเรียน มีความชอบและภูมิใจที่จะเรียน บรรลุวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายในการเรียนรู้

สรุปได้ว่า ความพึงพอใจต่อการเรียนการสอน คือ ความรู้สึกหรือทัศนคติที่ดีของผู้เรียนที่ได้รับการตอบสนองตามความคาดหวังหรือมากกว่าที่คาดหวัง จากการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนซึ่งเมื่อเกิดความรู้สึกพึงพอใจจะส่งผลให้การทำงานหรือการเรียนบรรลุเป้าหมายหรือความสำเร็จ

แนวคิดเกี่ยวกับความพึงพอใจในการเรียน

เซอร์แมน (Suarman, 2015, อ้างถึงในอุทุมพร แก้วภู, 2560: 27) ให้แนวคิดเกี่ยวกับความพึงพอใจในการเรียนไว้ว่าความสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนและครูผู้สอน เป็นปัจจัยที่สำคัญอย่างหนึ่งของการจัดการเรียนการสอน การมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีจะทำให้บรรยากาศในการเรียนการสอนดำเนินไปได้ด้วยดี ทำให้ผู้เรียนไม่เครียด

ชัตติยา ยะโก๊ะ (2558, อ้างถึงในอุทุมพร แก้วภู, 2560: 28) กล่าวว่า ความพึงพอใจในการเรียนเป็นองค์ประกอบสำคัญประการหนึ่งที่จะทำให้ผู้เรียนเกิดการกระตือรือร้นในการเรียน ดังนั้นครูผู้สอนผู้สอนจึงควรจัดกระบวนการเรียนการสอน การส่งเสริมการเรียนรู้จากความพอใจของผู้เรียน ทำให้เกิดการเรียนรู้โดยการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน จัดสภาพแวดล้อมให้เหมาะสมกับความสามารถ ความถนัด และความต้องการของผู้เรียน เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดความพอใจและความต้องการในการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

สุทธิพงษ์ บรรยงค์ (2559) กล่าวว่า การที่ผู้เรียนจะมีความพึงพอใจในการเรียนการสอนนั้น กิจกรรมการเรียนการสอนต้องมีความสนุกสนาน กระตุ้นการเรียนรู้ของผู้เรียน และผู้เรียนต้องมีส่วนร่วมทั้งกับกิจกรรมโดยตลอด

อุทุมพร แก้วภู (2560) กล่าวว่า ความพึงพอใจในการเรียนเป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้ผู้เรียนเกิดการกระตือรือร้นในการเรียน ดังนั้น ครูผู้สอนจึงควรจัดการเรียนการสอนที่จะส่งเสริมความพอใจของผู้เรียนโดยการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน สภาพแวดล้อมให้เหมาะสมกับความสามารถ ความถนัด และความต้องการของผู้เรียน นอกจากนี้ยังรวมถึงปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างครูผู้สอนผู้สอนและผู้เรียนด้วย เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดความพอใจและความต้องการในการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง กล่าวโดยสรุป ความพึงพอใจในการเรียนเป็นองค์ประกอบสำคัญในการจัดการเรียนการสอนที่ทำให้ผู้เรียนเกิดความกระตือรือร้นในการเรียน ผู้สอนจึงควรจัดกิจกรรมการเรียนการสอน สภาพแวดล้อมในการเรียนให้ตรงตามความต้องการของผู้เรียน รวมทั้งการสร้างการมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้สอนและผู้เรียนด้วยกันเพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดความพึงพอใจในการเรียนและผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

5. ความหมายของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา

5.1 ความหมายของความบกพร่องทางสติปัญญา

สมาคมจิตแพทย์อเมริกา (American Psychiatric Association) ได้ให้ความหมายว่า ภาวะความบกพร่องทางสติปัญญาหมายถึง ความสามารถทางปัญญาต่ำกว่าเกณฑ์เฉลี่ย 70 หรือต่ำกว่านั้น ความสามารถทางการปรับตัวในปัจจุบันมีปัญหา หรือบกพร่องอย่างน้อย 2 ด้านจาก 10 ด้านของทักษะดังต่อไปนี้ การสื่อความหมาย การดูแลตนเอง การดำรงชีวิตภายในบ้าน ทักษะทางสังคมการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น ทักษะการใช้สาธารณสมบัติ การควบคุมตนเอง สุขอนามัยและความ

ปลอดภัย การเรียนรู้วิชาการเพื่อชีวิตประจำวัน การใช้เวลาว่างและการทำงาน ทักษะดังที่กล่าวมานี้ ต้องแสดงอาการก่อนอายุ 18 ปี (American Psychiatric Association. 1994 : 50)

(The American Association on Mental Retardation : AAMR) ภาวะความบกพร่องทางสติปัญญา หมายถึง ภาวะที่มีความจำกัดเกิดขึ้นมีผลต่อการปฏิบัติงานในขณะนั้น มีความสามารถทางสติปัญญาต่ำกว่าปกติมีระดับสติปัญญาต่ำกว่า 70 – 75 ปรากฏร่วมกับมีความจำกัดทางทักษะด้านการปรับตัวอย่างน้อย 2 ด้าน ดังนี้ การสื่อความหมาย การดูแลตนเองการดำรงชีวิตในบ้าน ทักษะทางสังคม การใช้บริการสาธารณะ การควบคุมตนเอง สุขอนามัยและความปลอดภัย การเรียนรู้ทางวิชาการที่ใช้ในชีวิตประจำวัน การใช้เวลาว่าง และการทำงาน ทั้งนี้ต้องมีความบกพร่องทางสติปัญญาก่อนอายุ 18 ปี

กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ (2544, น.9) กล่าวว่า ภาวะที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา หมายถึง ภาวะที่สมองหยุดการพัฒนาหรือพัฒนาได้ไม่เต็มที่ ทำให้เกิดความบกพร่องทางทักษะต่างๆในระยะพัฒนาการ และส่งผลกระทบต่อเขาวนปัญญาทุกด้าน เช่นความสามารถทางสติปัญญา ความสามารถทางภาษา ความสามารถทางการเคลื่อนไหวและทักษะ ทางสังคม มีความบกพร่องทางเรื่องการปรับตัวในการเข้าสังคม และอาจจะมีหรือไม่มี ความผิดปกติทางร่างกายหรือทางจิตร่วมด้วย

กรมวิชาการ (2539, น.2) กล่าวถึงความบกพร่องทางสติปัญญาไว้ว่า ความบกพร่องทางสติปัญญา หมายถึง ภาวะที่มีความจำกัดในทักษะการดำรงชีวิต มีความสามารถทางสติปัญญาต่ำกว่าเกณฑ์เฉลี่ย มีความจำกัดของทักษะในการปรับตัวอย่างน้อย 2 ทักษะจาก 10 ทักษะ และเกิดภาวะบกพร่องทางสติปัญญาก่อนอายุ 18

ชวาลา เขียรธนู และกัลยา สุตะบุตร (2539, น.1) กล่าวถึงความบกพร่องทางสติปัญญาไว้ว่า มีลักษณะเฉพาะคือ ความสามารถทางสติปัญญาต่ำกว่าเกณฑ์ปกติ ร่วมกับมีความจำกัดของทักษะการปรับตัวอย่างน้อย 2 ทักษะจาก 10 ทักษะ คือการสื่อสารความหมาย การดูแลตนเอง การดำรงชีวิตในบ้าน ทักษะทางสังคม การใช้แหล่งทรัพยากรชุมชน การควบคุมตนเอง การนำความรู้มาใช้ในชีวิตประจำวัน การทำงาน การใช้เวลาว่าง สุขภาพอนามัยและความปลอดภัย และจะแสดงพฤติกรรมก่อนอายุ 18 ปี

สุรินทร์ ยอดคำแปง (2542, น.62) ได้ให้ความหมายของเด็กบกพร่องทางสติปัญญา หมายถึง เด็กที่มีระดับสติปัญญาต่ำกว่าเกณฑ์เฉลี่ยเมื่อเทียบกับเด็กในระดับเดียวกัน มี 2 กลุ่ม คือ เด็กเรียนช้า หมายถึง เด็กที่มีความสามารถในการเรียนล่าช้ากว่าเด็กปกติ เด็กเหล่านี้จะมีระดับสติปัญญาประมาณ 71 – 90 และเด็กปัญญาอ่อน หมายถึง เด็กที่มีภาวะพัฒนาการของจิตใจหยุดชะงัก หรือเจริญเติบโตไม่เต็มที่ ซึ่งแสดงลักษณะเฉพาะคือ ระดับสติปัญญาต่ำ มีความสามารถใน

การเรียนรู้มีพัฒนาการทางร่างกายล่าช้าไม่เหมาะสมกับวัย มีความสามารถจำกัด ในการปรับตัวต่อสิ่งแวดล้อม และสังคม

ดาวประกาย แก้วนพรัตน์ (2549, น.28) ผู้เรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา คือ บุคคลที่มีภาวะสมองหยุดพัฒนาหรือพัฒนาได้ไม่เต็มที่ มีความสามารถทางสติปัญญาต่ำกว่าเกณฑ์ปกติ ทำให้มีข้อจำกัดในทักษะการดำรงชีวิต และการปรับตัวอย่างน้อย 2 ทักษะจาก 10 ทักษะ คือ การสื่อสารความหมาย การดำรงชีวิตในบ้าน การดูแลตนเอง การมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น การใช้แหล่งทรัพยากรชุมชน การควบคุมตนเอง การนำความรู้มาใช้ในชีวิตประจำวัน การทำงาน การใช้เวลาว่าง สุขภาพอนามัยและความปลอดภัย ลักษณะอาการดังกล่าวต้องแสดงพฤติกรรมออกมาก่อนอายุ 18 ปี

สมพร คำมูล (2554, น.9) ความบกพร่องทางสติปัญญา หมายถึง ภาวะ ที่มีพัฒนาการของสมองจำกัดและมีความสามารถทางสติปัญญาต่ำกว่าเกณฑ์ปกติ ปรากฏร่วมกับมีความจำกัดทางด้านทักษะ ด้านการปรับตัวอย่างน้อย 2 ทักษะ ส่งผลให้เกิดความล่าช้าในการพัฒนาด้านอื่นๆ ตามมา คือ ด้านร่างกาย สติปัญญา สังคม อารมณ์ ภาษา ทั้งนี้ภาวะบกพร่องทางสติปัญญาต้องเกิดขึ้นก่อนอายุ 18 ปี

สุจิตรา สุขเกษม (2557, น.11) ภาวะความบกพร่องทางสติปัญญา หมายถึง ภาวะที่สมองหยุดพัฒนาหรือพัฒนาได้ไม่สมบูรณ์ มีผลทำให้พัฒนาการด้านร่างกาย สังคม อารมณ์ ภาษา และสติปัญญาล่าช้า และมีข้อจำกัดทางทักษะด้านการปรับตัว ซึ่งภาวะความบกพร่องทางสติปัญญาต้องเกิดขึ้นก่อนอายุ 18 ปี

จากความหมายของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาดังที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ดังนี้ เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา คือ เด็กที่มีความสามารถทางสติปัญญาต่ำกว่าเกณฑ์หรือ IQ ต่ำกว่า 70 ลงมา มีข้อบกพร่องในพฤติกรรมกรรมการปรับตัว ซึ่งพฤติกรรมและอาการต่างๆ ต้องปรากฏก่อนอายุ 18 ปี

5.2 สาเหตุของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา

นพวรรณ ศรีวงศ์พานิชและพัฏฐ โรจน์มัทนามงคล (2551, น.181) ได้กล่าวถึง สาเหตุของความบกพร่องทางสติปัญญาไว้ว่า สาเหตุของความบกพร่องทางสติปัญญาเกิดจากปัจจัยต่างๆ ในด้านชีวภาพ สังคมจิตวิทยา หรือปัจจัยร่วมกัน ประมาณร้อยละ 30 - 50 ของภาวะบกพร่องทางสติปัญญาเท่านั้น ที่ทราบสาเหตุ และส่วนใหญ่เป็นกลุ่มที่มีภาวะบกพร่องทางสติปัญญา ระดับรุนแรง คือมีระดับ IQ ต่ำกว่า 50 ซึ่งพบสาเหตุได้ร้อยละ 80 ส่วนกลุ่มที่มีภาวะบกพร่องทางสติปัญญา ระดับเล็กน้อยพบสาเหตุได้ประมาณ ร้อยละ 50 นอกจากนี้ยังพบว่าประมาณ ร้อยละ 50 ของภาวะบกพร่องทางสติปัญญา มีสาเหตุมากกว่า 1 อย่าง สาเหตุของภาวะบกพร่องทางสติปัญญา ก่อนคลอด (prenatal causes) ความผิดปกติ ทางพันธุกรรม โครโมโซมผิดปกติ การผ่าเหล่าของยีน

ความผิดปกติจากการขาดหายไปของยีนบนโครโมโซม (microdeletions) ความผิดปกติแต่กำเนิด ความผิดปกติของประสาทส่วนกลาง กลุ่มอาการที่มีความผิดปกติหลายระบบ (multiple malformation syndromes) อื่นๆ การติดเชื้อในครรภ์ ได้รับสารพิษ ครรภ์เป็นพิษ หรือรบกวนผิดปกติ ปรีกำเนิด (perinatal causes) การติดเชื้อ ปัญหาหระหว่างคลอด และอื่นๆ หลังคลอด (postnatal causes) การติดเชื้อได้รับสารพิษ ปัญหาทางจิต สังคม และอื่นๆ

ความบกพร่องทางสติปัญญาไม่ใช่โรคและความเจ็บป่วยทางร่างกาย ดังนั้นจึงไม่สามารถรักษาทางการแพทย์ได้ ไม่สามารถจับต้องได้ นักวิทยาศาสตร์ได้พบว่าความบกพร่องทาง สติปัญญา มาจากสาเหตุหลายประการ สิ่งที่เราคุ้นเคยมากที่สุด ได้แก่ เงื่อนไขทางยีน ปัญหาที่เกิดขึ้นระหว่าง ตั้งครรภ์ ปัญหาตอนคลอดและปัญหาทางสุขภาพโดยทั่วไป (สุจินต์ สว่างศรี, 2552, น.23 อ้างอิงจาก Algozine & Ysseldyke, 2006, น.13) ในปัจจุบันยังเชื่อกันว่าความบกพร่องทางสติปัญญาเกิดขึ้นจาก สภาพแวดล้อมทางสังคม วัฒนธรรมที่ไม่ส่งเสริมสมรรถภาพทางสติปัญญาของบุคคล ดังนั้นจึง สามารถแบ่งสาเหตุได้ดังนี้

1. ความผิดปกติของยีน ภาวะบกพร่องทางสติปัญญาอาจจะมีสาเหตุมาจากยีน ทางพันธุกรรมที่ผิดปกติไปจากพ่อแม่ หรือปัญหาทางยีนอื่นๆ ตัวอย่างได้แก่ ดาวน์ซินโดรม คลีนเฟล เตอร์ซินโดรม (Klinefelter's Syndrome) และฟีนิลคีโตนูเรีย (Phenylketonuria : PKU) เกือบจะทั้งหมดของอาการทางยีนที่กล่าวมาที่เป็นผลทำให้เกิดพร่องทางสติปัญญาได้ ผู้ซึ่งมีอาการ ดาวน์ซินโดรม หมายถึง มีโครโมโซมคู่ที่ 21 ผิดปกติแทนที่จะเป็นคู่กลับเป็นคี่ ทำให้เด็กที่มีภาวะ ความบกพร่องมักจะมีน้ำหนักลด คางสั้นกว่าเด็กในวัยเดียวกัน มักจะมีความแข็งแรงของกล้ามเนื้อ ลดลง (Hypotonia)

2. ปัญหาช่วงตั้งครรภ์และคลอด การที่ทารกไม่ได้มีพัฒนาการมาอย่างถูกต้อง เช่น อาจจะมีปัญหาที่การแบ่งตัวของเซลล์ขณะที่เป็นตัวอ่อนกำลังเจริญเติบโต การดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ การติดเชื้อหัตถ์เยอรมันก็เป็นสาเหตุให้เป็นที่บกพร่องทางสติปัญญาได้ และระหว่างการทำคลอด และหลังคลอด เด็กอาจจะมีภาวะบกพร่องทางสติปัญญาได้ถ้าไม่ได้รับออกซิเจนไปเลี้ยงสมองเพียงพอ

3. ความผิดปกติทางสมองหรือสมองถูกทำลาย

3.1 การผิดปกติทางสมองอาจเกิดจากการติดเชื้อ อาจเกิดในระยะอยู่ในครรภ์ของแม่ หรือภายหลังคลอดแล้ว เช่นติดเชื้อหัตถ์เยอรมัน ชิฟิลิส

3.2 การได้รับผลกระทบจากสภาพแวดล้อมต่างๆ เช่น ได้รับรังสี สารพิษ ภาวะ ทูฟโภชนาการ การคลอดก่อนกำหนด การคลอดหลังจากกำหนด หรือได้รับอุบัติเหตุขณะคลอด

3.3 สมองขาดออกซิเจน

สุจิตรา สุขเกษม (2557, น.11) สาเหตุของการเกิดภาวะบกพร่องทางสติปัญญา อาจมีสาเหตุมาจากหลายประการ ได้แก่ ยีนทางพันธุกรรมที่เกิดความผิดปกติ ปัญหาช่วงตั้งระหว่าง

การตั้งครรรภ์ ขณะทำคลอด และภายหลังคลอด การได้รับผลกระทบจากสภาพแวดล้อม ได้รับรังสี หรือสารพิษ ภาวะทุพโภชนาการ การคลอดก่อนกำหนด หรือคลอดหลังกำหนด หรือการได้รับอุบัติเหตุอันจะส่งผลให้สมองได้รับการกระทบกระเทือน เกิดความผิดปกติทางสมอง หรือสมองถูกทำลาย และการที่สมองขาดออกซิเจนเป็นสาเหตุของภาวะบกพร่องทางสติปัญญาได้ ซึ่งหากเฝ้าระวัง เป็นอย่างดีอาจป้องกันไม่ให้เกิดขึ้นได้

จากเอกสารที่กล่าวถึง สรุปได้ว่า สาเหตุของความบกพร่องทางสติปัญญา สืบเนื่องมาจากการเกิดกระทบกระเทือนจากสมองภายใน ซึ่งอาจจะเกิดได้ในระยะก่อนคลอด ระหว่างคลอดและหลังคลอด หรืออาจจะเกิดมาจากพันธุกรรม ความผิดปกติของยีน และสิ่งแวดลอมได้อีกด้วย

5.3 ประเภทของความบกพร่องทางสติปัญญา

การแบ่งประเภทของความบกพร่องทางสติปัญญา แบ่งตามระดับความรุนแรงระดับ เซาว์นปัญญาและ การให้ความช่วยเหลือ American Phychiatric Association แบ่งระดับความรุนแรงของความบกพร่องทางสติปัญญาได้เป็น 4 ระดับตามระดับเซาว์นปัญญาระดับ (American Psychiatric Association,1994 น.40) คือ

1. ความบกพร่องทางสติปัญญาระดับน้อย (Mild Mental Retardation) มีระดับเซาว์นปัญญา 50 – 55 ถึง 70
2. ความบกพร่องทางสติปัญญาระดับปานกลาง (Moderate Mental Retardation) มีระดับเซาว์นปัญญา 35 – 40 ถึง 50 – 55
3. ความบกพร่องทางสติปัญญาระดับรุนแรง (Severe Mental Retardation) มีระดับเซาว์นปัญญาต่ำกว่า 20 – 25 ถึง 35 - 40
4. ความบกพร่องทางสติปัญญาระดับรุนแรงมาก (Profound Mental Retardation) มีระดับเซาว์นปัญญาต่ำกว่า 20 – 25 แบ่งตามทางการแพทย์โดยใช้ DSM-IV ซึ่งเป็นระบบคัดแยก และแบ่งประเภท ความบกพร่องทางสติปัญญาที่นิยมใช้กันมากในคลินิกทางการแพทย์ได้แบ่งออกเป็น 4 ระดับคือ

ระดับความบกพร่องทางสติปัญญา	ระดับสติปัญญา I.Q.	ร้อยละของประชากรที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา
เล็กน้อย (Mild)	50-70	85
ปานกลาง (Moderate)	35-49	10
รุนแรง (Severe)	20-34	3-4
รุนแรงมาก (Profound)	<20	1-2

Comprehensive Textbook of Psychiatry ,Vol.25 Edition,998) AAMR (American Association on Mental Retardation) แบ่งระดับความรุนแรงตามลักษณะความต้องการความช่วยเหลือและรูปแบบของการให้ความช่วยเหลือโดย โดยพิจารณาจากความต้องการเกี่ยวกับการบริการช่วยเหลือของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาที่ประเมินแบ่งเป็น 4 ระดับ (พัชรีวัลย์ เกตุแก่นจันทร์, 2539 น.2) คือ ต้องการความช่วยเหลือเป็นครั้งคราว (Intermittent) ต้องการความช่วยเหลือตามระยะเวลาที่กำหนด (Limited) ความช่วยเหลือติดต่อกันตลอดไป (Extensive) ต้องการความช่วยเหลือในทุกๆด้านอย่างทั่วถึงและต้องการมากที่สุด (Pervasive) ความรุนแรงของภาวะความบกพร่องทางสติปัญญา นอกจากสังเกตได้ที่ระดับเขาวนปัญญาแล้ว ยังสามารถสังเกตที่รูปแบบของการให้ความช่วยเหลือได้อีกด้วย ขึ้นอยู่กับพฤติกรรมของการปรับตัว และความสามารถในการอยู่ร่วมกันในสังคมของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา (พัชรีวัลย์ เกตุแก่นจันทร์, 2539 น.3- 4)

ศรียา นิยมธรรม (2541, น. 40 - 41) ได้แบ่งประเภทความบกพร่องทางสติปัญญา โดยใช้ระดับสติปัญญาเป็นเกณฑ์ว่าอยู่ในเกณฑ์ต่ำกว่าหรือสูงกว่าเฉลี่ย เมื่อเทียบกับเด็กในระดับอายุเดียวกัน ซึ่งเรียกทั่วไปว่าระดับไอคิว ระดับไอคิวเฉลี่ยของบุคคลทั่วไปก็คือ 90 -109 หรือ 90 - 110 หากมีระดับไอคิวต่ำกว่า 90 ลงมาถือว่าบกพร่องทางสติปัญญาซึ่งอาจแบ่งได้ 2 กลุ่มคือ

1. เด็กเรียนช้า หมายถึงเด็กที่มีความสามารถในการเรียนล่าช้ากว่าเด็กปกติระดับไอคิวประมาณ 70-90 จัดเป็นกลุ่มมีความบกพร่องทางระดับสติปัญญาเล็กน้อย

2. เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาหมายถึงเด็กที่มีภาวะพัฒนาการเจริญไม่เต็มที่ มีระดับสติปัญญาต่ำ พัฒนาการทางกายช้า ไม่เหมาะสมกับวัย มีความสามารถในการปรับตัวต่อสิ่งแวดล้อมและสังคมจำกัด เด็กบกพร่องทางสติปัญญาแบ่งตาม ระดับเขาวนปัญญาได้ 4 กลุ่มคือ

2.1 บกพร่องทางสติปัญญาในระดับหนักมาก มีระดับไอคิวต่ำกว่า 20 ไม่สามารถเรียนรู้ทักษะด้านต่างๆได้ต้องการการดูแลรักษาพยาบาลเท่านั้น

2.2 บกพร่องทางสติปัญญาในระดับมาก มีระดับไอคิวต่ำกว่า 20 - 34 ไม่สามารถเรียนได้ ฝึกหัดการช่วยเหลือตัวเองในกิจวัตรประจำวันเบื้องต้นง่าย ๆ ได้

2.3 บกพร่องทางสติปัญญาปานกลางพอฝึกได้ มีระดับไอคิว 35 - 40 เด็กกลุ่มนี้สามารถเรียนในโรงเรียนเฉพาะความพิการได้

2.4 บกพร่องทางสติปัญญาเล็กน้อย มีระดับไอคิว 50 - 70 เด็กกลุ่มนี้พอเรียนได้ในระดับชั้นประถมศึกษาได้ในชั้นเรียนพิเศษและใช้หลักสูตรตามหลักการศึกษพิเศษและ สามารถฝึกอาชีพและงานง่ายๆได้

ในระบบการศึกษาพิเศษ ได้แบ่งระดับความบกพร่องทางสติปัญญาออกเป็น 3 ระดับ (กรมวิชาการ, 2545 น.3) ดังนี้

1. เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในระดับเรียนได้ (The Educable Mentally

Retarded Child = EMR) ระดับสติปัญญา 50 - 70 หมายถึง เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ระดับเล็กน้อย มีพัฒนาการด้านต่างๆล่าช้า ถนัดงานปฏิบัติมากกว่าด้านวิชาการ สามารถจะเรียนร่วมในชั้นเรียนปกติได้ ถ้ามีรูปแบบการช่วยเหลือที่เหมาะสม

2. เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาระดับปานกลาง (The Trainable Mentally Retarded Child = TMR) ระดับสติปัญญา 35 - 49 หมายถึง เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ระดับปานกลางถึงระดับรุนแรง มีความก้าวหน้าในการเรียนรู้จำกัดอยู่เฉพาะทักษะพื้นฐานที่จำเป็นต้องเรียนในชั้นเรียนพิเศษในโรงเรียนปกติ หรือโรงเรียนเฉพาะความพิการ

3. เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาระดับรุนแรงถึงรุนแรงมาก (The Severely and Profoundly Retarded Child = SPR) ระดับสติปัญญาดำกว่า 35 ลงมา หมายถึงเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาระดับรุนแรงมาก ช่วยเหลือตัวเองได้น้อยมากหรือไม่ได้เลย ต้องอยู่ในความดูแลของบุคลากรทางการแพทย์ต้องมีคนคอยดูแลช่วยเหลืออย่างใกล้ชิด

สุจิตรา สุขเกษม (2557, น.15) เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา มีสภาพปัญหา ความต้องการ และความสามารถแตกต่างกัน ดังนั้นการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาแต่ละระดับควรจัดให้แตกต่างกัน เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาของแต่ละคน

จากการแบ่งประเภทความพิการดังที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่า สามารถแบ่งประเภทเด็กพิการที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ได้เป็น 4 ประเภท คือ ระดับเล็กน้อย ระดับปานกลาง ระดับรุนแรง และระดับรุนแรงมาก ซึ่งในแต่ละระดับมีความสามารถที่แตกต่างออกไป ดังนั้นการจัดการเรียนการสอนหรือการส่งต่อผู้เรียนให้รับบริการทางการศึกษาควรคำนึงถึงความสามารถเป็นรายบุคคล

5.4 การจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา

เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาจะประสบปัญหาด้านการเรียนการสอนมากกว่าเด็กที่มีความต้องการพิเศษประเภทอื่นๆ เพราะเด็กเหล่านี้มีความสามารถที่จะเห็นสิ่งต่างๆ ได้ยินเสียง แต่ขาดทักษะในด้านความคิด ความรู้และความเข้าใจ จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องให้การศึกษ และฝึกอบรม ด้วยวิธีการที่ถูกต้องและเหมาะสมกับความสามารถ เพื่อให้เด็กเหล่านี้ได้รับการพัฒนา ได้เหมาะสมตามศักยภาพของแต่ละบุคคล จึงจะได้ดำรงชีวิตได้อย่างปกติสุข หลักสูตรสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา จึงไม่ควรเน้นทักษะทางวิชาการแต่ควรเน้นการฝึกทักษะปฏิบัติ เน้นการฝึกอาชีพเพื่อให้เด็กเหล่านี้มีงานทำ พอช่วยเหลือตนเองได้ การจัดหลักสูตรการศึกษาสำหรับเด็กเหล่านี้ควรเป็นหลักสูตรที่มีการปรับให้เนื้อหา น้อยและง่ายกว่าปกติ สามารถนำไปใช้ใน ชีวิตประจำวันได้ กระบวนการสอนจะต้องใช้เทคนิคและวิธีการสอนที่พิเศษกว่าสอนเด็กปกติ

การปรับพฤติกรรมสำหรับการสอนเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญานั้น ก็เป็นสิ่งจำเป็นอย่างมาก (ดาร์ณี ณะภูมิ, 2535, น.2)

การแบ่งเนื้อหาการจัดการศึกษาดังนี้

1. ระดับก่อนวัยเรียน เป็นการจัดการศึกษาที่เน้นการเตรียมความพร้อมของเด็ก ในด้านความคิดและความจำ ด้านร่างกาย อารมณ์ และสังคมของเด็กเพื่อเป็นฐานสำคัญในการเรียนในระดับประถมศึกษา

2. ระดับประถมศึกษา สามปีแรกของระดับประถมศึกษาเป็นระยะเริ่มต้นของการเรียนของเด็กและเป็นการเตรียมความพร้อมในการเรียนระดับสูงขึ้น จึงเน้นฝึกทักษะพื้นฐานที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต

3. ระดับที่สูงขึ้น การให้การศึกษาระดับนี้มุ่งเพื่อให้เด็กมีทักษะเพิ่มขึ้นตามความสามารถและความต้องการของเด็กเป็นสำคัญ และเน้นฝึกอาชีพให้เด็กสามารถประกอบอาชีพเลี้ยงตนเองได้ต่อไป (ผดุง อารยะวิญญู. 2539 , น.33)

ในด้านภาษามุ่งให้อ่านออก เขียนได้ รู้จักความหมายของคำที่เกี่ยวข้องกับอาชีพและเกี่ยวกับการดำรงชีวิตประจำวันของเด็กในด้านคณิตศาสตร์ฝึกให้เด็กรู้ความหมายของจำนวน บวก ลบ คูณ หาร และรู้จักค่าของเงิน ค่าจ้าง การกู้ยืม การเก็บเงิน สิ่งสำคัญอีกประการหนึ่งคือการสอนให้เด็กรู้จักการดำรงชีวิตอยู่ได้ในสังคม สอนให้รู้จักขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงาม การเข้าสังคมที่จำเป็น เช่น การผูกมิตร การเสียสละ การคบเพื่อน การตรงต่อเวลา ความซื่อสัตย์ ความกตัญญู

สุจิตรา สุขเกษม (2557, น.16) การจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา หมายถึง การจัดการศึกษาเพื่อเตรียมความพร้อมของเด็กในด้านต่างๆ ไม่ได้เน้นวิชาการ แต่จะปรับเนื้อหาให้ง่าย และเหมาะสมกับความสามารถของเด็กเป็นสำคัญ เพื่อให้เด็กมีทักษะพื้นฐานที่จำเป็นต่อชีวิต สามารถช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวัน

สรุปได้ว่า การจัดการเรียนการสอนให้กับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ไม่ได้เน้นเนื้อหาทางด้านวิชาการ แต่เน้นการปฏิบัติ การได้ทดลองทำในสถานการณ์จริง เนื้อหาหลักสูตรมีการปรับเนื้อหาให้ง่ายลง ไม่ได้มีความซับซ้อน เพราะเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญามีข้อจำกัดในด้านการรับรู้ ความคิดและความเข้าใจในลักษณะที่เป็นนามธรรม และมุ่งฝึกทักษะทางด้านอาชีพ เพื่อให้เด็กได้นำไปประกอบอาชีพเลี้ยงตัวเองได้ในอนาคต ไม่เป็นภาระของครอบครัวและสังคม

5.5 หลักการ เทคนิค และวิธีการสอนของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา หลักการสอนเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาสามารถนำไปสอนได้กับความบกพร่องทางสติปัญญาทุกระดับ (ผดุง อารยะวิญญู, 2542, น.64-65) ได้กล่าวถึงหลักการสอนบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ที่มีประสิทธิภาพควรมีลักษณะดังนี้

1. การสื่อสารกับผู้เรียนควรชัดเจน การอธิบาย การสั่งงานตลอดจนการพูดคุยควรใช้ภาษา
ง่ายๆ กระชับ

2. การเรียนการสอนควรสอดคล้องกับความยากง่ายของเนื้อหาวิชา ก่อนสอน ครูผู้สอน
ควรกระจายเนื้อหาออกเป็นขั้นตอนย่อยๆ ที่ช่วยให้เข้าใจง่ายและสามารถปฏิบัติได้แล้ว จึงเรียงลำดับ
ขั้นตอนจากง่ายไปหายาก

3. ใช้เทคนิคการสอนที่เหมาะสมกับความสามารถ และเนื้อหาวิชา มี 3 เทคนิคคือการ
วิเคราะห์งาน การกระตุ้นเตือนและการจัดสภาพแวดล้อมให้เหมาะสม

4. ควรให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมให้มากที่สุด เนื่องจากเด็กกลุ่มนี้ ไม่สามารถเรียนรู้
จากสิ่งที่เป็นนามธรรมได้

5. ประเมินผลความก้าวหน้าของผู้เรียนอย่างสม่ำเสมอและเป็นระบบ

นอกจากนี้ ประภฤติ พูลพัฒน์ (2547, น.60 - 65) ได้กล่าวถึงหลักการสอน เด็กที่มีความ
บกพร่องทางสติปัญญาว่า จำเป็นต้องมีวิธีการสอนที่แตกต่างไปจากการสอนปกติ เพื่อสนองความ
ต้องการพิเศษของเด็กกลุ่มนี้โดยมีหลักการสอนดังนี้

1. ครูผู้สอนต้องคำนึงถึงความพร้อมของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา เพราะเด็ก
มีความพร้อมช้ากว่าเด็กปกติ

2. สอนตามความสามารถ และความต้องการของเด็กแต่ละบุคคล

3. สอนตามระดับสติปัญญาเพราะเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญามีระดับสติปัญญิต่ำ
กว่าเด็กทั่วไปที่มีอายุเท่าๆ กัน

4. ยอมรับความสามารถและพยายามส่งเสริมความสามารถของเด็ก ไม่ตามใจหรือ
ช่วยเหลือเด็กมากเกินไป

5. พยายามฝึกให้เด็กช่วยตัวเองให้มากที่สุด เพื่อให้เด็กมีความมั่นใจในตนเอง เกิดความ
ภูมิใจในคุณค่าของตน

6. ใช้หลักการสอนแบบ 3 R's คือ

6.1 Repetition คือการสอนซ้ำๆ และใช้เวลาสอนมากกว่าเด็กปกติ ใช้วิธีสอนหลายๆ
วิธีในเนื้อหาเดิม

6.2 Relaxation คือการสอนแบบไม่ตึงเครียด ไม่สอนเนื้อหาวิชาเดียว นานเกิน 15 นาที
เปลี่ยนกิจกรรมการสอนวิชาการเป็นกิจกรรมนันทนาการให้เด็กได้ผ่อนคลาย

6.2 Routine คือการสอนให้เป็นกิจวัตรประจำวัน ให้เป็นกิจกรรม ที่จะต้องทำเป็นประจำ
เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความเคยชิน และทำตามระบบได้อย่างไม่ติดขัด

7. สอนโดยการแบ่งหมู่ตามตารางสอน สามารถทำได้ดีในกรณีที่เด็กมีระดับสติปัญญา
ใกล้เคียงกัน ดังนั้นการจัดชั้นเรียนไม่ควรให้มีระดับสติปัญญาต่างกันมากนัก

8. เมื่อฝึกเด็กให้ทำกิจกรรมต่างๆต้องพยายามแทรกการฝึกทักษะหลายๆด้านบูรณาการเข้าไว้ด้วยกัน

9. ต้องพัฒนาให้เด็กมีความเชื่อมั่นในตนเอง

10. อนุจากสิ่งใกล้ตัวไปหาสิ่งไกลตัว หรือจากง่ายไปหายาก

11. สอนโดยการลงมือปฏิบัติจริง ไม่พูดปากเปล่า เพราะเด็กไม่เข้าใจในสิ่งที่เป็นนามธรรม

12. สอนสิ่งที่มีความหมายสำหรับเด็กจริงๆ และสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

13. จัดการสอนให้เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาที่มีประสบการณ์ใหม่ๆ เพื่อฝึกให้เด็กได้ใช้ความคิด

14. สอนโดยใช้ของจริงหรืออุปกรณ์ประกอบทุกครั้ง เพื่อให้เด็กเข้าใจและเห็นภาพได้ชัดเจน

15. ต้องให้เวลาเด็กในการเปลี่ยนกิจกรรมอย่างหนึ่งไปสู่กิจกรรมอีกอย่าง ควรบอกให้เด็กรู้ล่วงหน้าก่อนที่จะมีการเปลี่ยนแปลง เพื่อให้เด็กมีการเตรียมตัว

16. การสอนเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาต้องอาศัยแรงจูงใจมาก สื่อการสอนจึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งในการจัดการเรียนการสอน

17. มีการประเมินผลความก้าวหน้าของเด็ก โดยการจดบันทึกพฤติกรรม ของเด็กไว้ทุกระยะ และมีการประเมินประเมินว่าเด็กมีความก้าวหน้ามากหรือน้อยเพียงใด ผดุง อารยะวิญญู (2542, น.55 – 56) ได้กล่าวถึงเทคนิควิธีการส่งเสริมการเรียนรู้สำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ไว้ดังนี้

17.1 การวิเคราะห์งาน (Task Analysis) เป็นการจำแนกเนื้อหาที่สอนเป็นขั้นตอนย่อยๆ หลายขั้นตอน และจัดเรียงลำดับจากง่ายไปหายาก และมีการกำหนดจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมของแต่ละขั้นตอนไว้อย่างครบถ้วน

17.2 การกระตุ้นให้เด็กทำตาม (Prompting) หมายถึง การกระตุ้นเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในขณะที่ทำกิจกรรม เพื่อให้เด็กเรียนรู้ได้ดีขึ้น การกระตุ้นอาจทำได้ด้วยการกระตุ้นทางกาย ทางวาจา

17.3 การกระตุ้นทางกาย (Physical Prompts) เป็นการช่วยเหลือเด็กในการเคลื่อนไหว เช่น ครูผู้สอนช่วยจับมือเด็กลากเส้นตามเส้นประในครั้งแรกๆที่สอน เป็นต้น

17.4 การกระตุ้นทางวาจา (Verbal prompts) เป็นการกระตุ้นเด็กโดยการใช้เสียง

17.5 การเน้น (Highlighting) เป็นการเน้นด้วยเสียงหรือด้วยเส้น การแทนด้วยเสียง ได้แก่ การเปล่งเสียงคำตอบต่างๆ การเน้นด้วยเส้น เช่น ชีดเส้นสีขาวยรอบเครื่องมือที่เป็นอันตราย แล้วอธิบายให้เด็กเข้าใจ จนเด็กเข้าใจดีแล้วจึงลบเส้นออก

6. การเลียนแบบ (Modeling) เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาชอบเลียนแบบครูผู้สอน ครูผู้สอนจึงควรเป็นตัวอย่างที่ดีให้กับเด็กในทุกๆด้าน

7. การจัดสภาพแวดล้อม(Classroom environment) การจัดสภาพแวดล้อมในห้องเรียนให้เอื้อต่อการเรียนรู้ เช่น การจัดโต๊ะเรียน การจัดสื่อการเรียนการสอนให้น่าสนใจ เทคนิคการสอนก็เป็นอีกวิธีหนึ่งที่จะทำให้การจัดการเรียนการสอนของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ประสบผลสำเร็จ เทคนิคการสอนมีหลายวิธีด้วยกัน (กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ,2544, น.42-43) ดังนี้

1. เทคนิคการกระตุ้นเตือน (Prompting) เป็นเทคนิคสำคัญประการหนึ่งที่ใช้ในการช่วยเหลือเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ให้เกิดการเรียนรู้ประเภทของการกระตุ้นเตือนที่นิยมใช้มี 4 ชนิด คือ

1.1 การเรียกร้องความสนใจจากเด็ก (Elicitation) เช่น เคาะวัตถุที่ใช้ฝึกกับ โต๊ะหรือการพยายามให้เด็กสบตา (eye-contact) โดยใช้รางวัลหลอกแล้วค่อยๆเลื่อนเข้าใกล้สายตาครูผู้สอน

1.2 การกระตุ้นเตือนทางกาย (Physical Prompting) คือการจับมือของเด็กให้ทำงานและค่อยๆลดการช่วยเหลือจนเด็กสามารถปฏิบัติได้ด้วยตนเอง

1.3 การกระตุ้นเตือนด้วยท่าทาง (Gestural Prompting) คือการสาธิตวิธีปฏิบัติงานให้เด็กเลียนแบบหรือการมองหน้าสบตา

1.4 การกระตุ้นด้วยวาจา (Verbal Prompting) คือ การออกคำสั่งหรือชี้แจงด้วยคำพูด ซึ่งครูผู้สอนต้องพยายามใช้คำสั่งสั้นๆและง่ายๆ ซึ่งการกระตุ้นมี 2 อย่าง คือ

1.4.1 กระตุ้นโดยชี้แนะหรือบอกให้เด็กทำในสิ่งที่ถูกต้องทุกขั้นตอน

1.4.2 กระตุ้นโดยการออกคำสั่งคือ การกระตุ้นโดยที่เด็กผ่านการกระตุ้นโดยการชี้แนะมาแล้ว

2. เทคนิคการวิเคราะห์งาน คือ การแตกงานออกเป็นขั้นตอนเล็กๆ หรือจำแนกเนื้อหาที่จะสอนเป็นขั้นตอนย่อยๆหลายขั้นตอน และจัดเรียงลำดับจากง่ายไปหายาก

3. เทคนิคการให้รางวัล ควรให้อย่างทันทีทันใด ภายหลังพฤติกรรมหรือเด็กสามารถทำงานได้สำเร็จ

4. เทคนิคตะล่อมกลม่อมกล่า (shaping) คือการวิเคราะห์งานก่อนและให้รางวัลแก่การตอบสนองในขั้นตอนที่เด็กทำได้

5. เทคนิคการเลียนแบบ ให้เด็กทำตามตัวอย่างที่ครูผู้สอนสาธิตให้ดู

6. สื่อการเรียนการสอน ครูผู้สอนจะต้องจัดเตรียมสื่อวัสดุอุปกรณ์การเรียนการสอนให้เด็กอย่างเพียงพอ

เทคนิคการสอนเด็กบกพร่องทางสติปัญญามีดังต่อไปนี้ (อรนุช ลิ้มตศิริ,2551, น.49 -51 อ้างอิงจาก Kirk & Gallagher. 1986)

1. การวิเคราะห์งาน (Task Analysis) การวิเคราะห์งานเป็นการจำแนก เนื้อหาที่จะสอน ออกเป็นขั้นตอนย่อยๆ หลาย ๆ ขั้นตอน และจัดเรียงลำดับจากง่ายไปยาก พร้อมทั้งกำหนด จุดประสงค์เชิงพฤติกรรมของแต่ละขั้นตอนไว้อย่างครบถ้วน การวิเคราะห์งานนี้สามารถใช้สอนทักษะ ในการช่วยเหลือตนเอง (self-help skills) เช่น การผูกเชือกรองเท้า หรือการใช้โทรศัพท์ อาจใช้สอน งานที่ซับซ้อนมากยิ่งขึ้นได้ เช่น การประกอบจักรยาน เป็นต้น

2. การปรับพฤติกรรม (Behavior Modification) การปรับพฤติกรรมเป็นเทคนิคในการ เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเด็กจากพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ เป็นพฤติกรรมที่พึงประสงค์ ตลอดจนการ สร้างพฤติกรรมใหม่ที่พึงประสงค์ โดยอาศัยหลักการเพิกเฉยต่อพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม และให้ความ สนใจ (แรงเสริมทางบวก) ต่อพฤติกรรมที่เราต้องการให้ เกิดขึ้นที่เป็นพฤติกรรมที่เหมาะสม แรงเสริม เชิงบวก (Positive Reinforcement) หมายถึง ขบวนการที่ส่งเสริม พฤติกรรมของบุคคลเพื่อให้ บุคคลแสดงพฤติกรรมที่พึงประสงค์ซ้ำอีก เมื่อได้รับคำชมหรือรางวัล แรงเสริมเชิงบวกอาจเป็นคำชม การสบตาหรือสิ่งของ เป็นต้น การให้แรงเสริมควรให้อย่างสม่ำเสมอในตอนแรก แต่เมื่อพฤติกรรมเริ่ม คงที่แล้ว ควรลดแรงเสริมลงและให้แรงเสริมเป็นครั้งคราวเท่านั้น

Gresham (1981) กล่าวว่าหลักในการปรับพฤติกรรมยังรวมไปถึง

1. การหยุดยั้ง (Extinction) เป็นการงดให้รางวัล และเพิกเฉยต่อพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม แต่จะให้รางวัลแก่พฤติกรรมที่พึงประสงค์ เช่น เมื่อเด็กลุกจากที่นั่ง ครูผู้สอนแสดงอาการไม่สนใจ แต่เมื่อเด็กนั่งเรียบร้อยครูผู้สอนจะกล่าวคำชื่นชม เป็นต้น การเพิกเฉยของครูผู้สอนเหมาะสมสำหรับ พฤติกรรมที่ไม่รุนแรงเท่านั้น ถ้าเป็นพฤติกรรมที่รุนแรง เช่น การวิวาท ชกต่อย ครูผู้สอนต้องหยุด พฤติกรรมนี้ทันที

2. การใช้เวลานอก (Time out) เป็นการงดให้รางวัลในช่วงเวลาจำกัด เช่นเด็กที่คุยกัน จะถูกตัดสิทธิ์ ไม่ให้เล่นเกมคอมพิวเตอร์ หรือดึงเด็กออกจากสิ่งเร้าในช่วงเวลาสั้นๆ (ซึ่งไม่ควร เกิน 5 นาที) ถ้าเด็กมีพฤติกรรมที่ไม่ต้องการเกิดขึ้น เช่น นำเด็กออกมานอกห้องเรียน ในช่วงเวลาสั้นๆ และอนุญาตให้กลับไปห้องเรียนได้ เมื่อเด็กรู้สึกควบคุมอารมณ์ตนเองได้ การใช้วิธีนี้นับว่าเป็นวิธีที่มี ประสิทธิภาพในการลดพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์

3. การให้เหรียญรางวัล (Token Economy) เมื่อเด็กมีพฤติกรรมที่เหมาะสมก็จะได้รับ เหรียญรางวัล (Token Economy) ซึ่งเป็นการสะสมเหรียญหรือคะแนนเพื่อให้เด็กมีสิทธิ์ ได้รับรางวัล อย่างไม่อย่างหนึ่ง โดยครูผู้สอนกำหนดคะแนนหรือเหรียญเป็นระดับต่างๆ แต่ละระดับจะมีรางวัล แตกต่างกัน การให้เหรียญรางวัลเป็นวิธีที่มีประสิทธิภาพ ในการควบคุมพฤติกรรมทางสังคม

4. การแนะแนว (Counseling) การแนะแนวจากครูผู้สอนแนะแนวหรือบุคคลภายนอก ที่ให้บริการแนะแนว สามารถช่วยให้เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาประสบความสำเร็จในการ ปรับตัวให้เข้ากับสังคม

สุจิตรา สุขเกษม (2557, น.22) หลักการสอนเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา หมายถึงวิธีการสอนที่มีขั้นตอน สอนจากสิ่งง่ายไปหายาก สิ่งที่เป็นรูปธรรมมากกว่านามธรรม และจัดการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับความสามารถของแต่ละคน จัดสภาพแวดล้อมการเรียนการสอนให้เหมาะสม

จากเทคนิคและวิธีการที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาดังกล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่า เทคนิคการสอนเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญามีหลายวิธีด้วยกัน แต่ที่นิยมใช้ คือการวิเคราะห์งาน ซึ่งเป็นการสอนจากสิ่งง่ายไปหายาก การสอนโดยการย่อยกิจกรรม เพื่อให้เข้าใจง่าย และอาจมีการใช้แรงเสริมเชิงบวกประกอบ เช่น การให้รางวัล การกล่าวคำชมเชย เพื่อให้เด็กมีกำลังใจที่จะแสดงพฤติกรรมที่พึงประสงค์นั้นต่อไป

6. งานวิจัยและวรรณกรรมที่สนับสนุนการจัดการเรียนการสอนแบบผสมผสานงานวิจัย

ที่เกี่ยวข้อง

อนันต์ศักดิ์ พวงอก (2560) การศึกษาเรื่อง การศึกษาความพึงพอใจของอาจารย์และนักศึกษาคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษต่อการเรียนการสอนผ่านระบบอีเลิร์นนิ่ง การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความพึงพอใจของอาจารย์และนักศึกษาคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษต่อการเรียนการสอนผ่านระบบ e-learning ซึ่งเป็นระบบ e-learning ที่พัฒนาขึ้นโดยอาจารย์สาขาวิศวกรรมซอฟต์แวร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ได้แก่ อาจารย์คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ที่สอนผ่านระบบ e-learning 3 คน และนักศึกษาคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ที่เรียนผ่านระบบ e-learning 62 คน ที่เคยเรียนเคยสอนโดยใช้ระบบนี้เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา คือแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างสำหรับอาจารย์ และแบบสอบถามสำหรับนักศึกษาสถิติที่ใช้ในการที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการศึกษาสรุปได้ ดังนี้ อาจารย์มีความพึงพอใจต่อการสอนผ่านระบบ e-learning บางประการเท่านั้น โดยให้เหตุผลว่าแม้การเรียนการสอนผ่านระบบ e-learning จะมีประโยชน์ต่อการเรียนการสอนมาก แต่จำเป็นต้องปรับปรุงในหลายส่วนเพื่อให้ตอบสนองต่อความต้องการเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการสอนมากยิ่งขึ้น ข้อดีของการสอนผ่านระบบ e-learning คือเป็นเครื่องมือที่ช่วยให้อาจารย์สามารถส่งงานและให้นักศึกษาส่งงานนอกเวลาเรียนได้แต่ก็มีข้อจำกัดบางประการและไม่ควรนำมาใช้ในทุกรายวิชา โดยเฉพาะวิชาที่สอนแบบปฏิบัติหรือรายวิชาที่สอนในด้านภาษาเนื่องจากอาจารย์กับนักศึกษาไม่สามารถโต้ตอบกันได้อย่างทันท่วงทีแบบ face to face นักศึกษามีความพึงพอใจในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.38$ S.D. = 0.71) เมื่อจำแนกเป็นรายด้านพบว่า นักศึกษามีความพึงพอใจในด้านประสิทธิภาพการเรียนรู้ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.48$ S.D. = 0.72) ส่วนด้านระบบบริหารจัดการและการเข้าใช้ระบบพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.53$ S.D. = 0.80) เช่นเดียวกับด้านการติดต่อสื่อสาร ($\bar{X} = 3.58$ S.D. = 0.73) ปัญหาและข้อเสนอแนะของอาจารย์และ

นักศึกษาในการเรียนการสอนผ่านระบบ e-learning พบว่านักศึกษามีปัญหาที่คล้ายคลึงกัน คือ อินเทอร์เน็ตที่มีให้ใช้ในมหาวิทยาลัยไม่เพียงพอ ไม่ครอบคลุมตามห้องเรียนในแต่ละอาคารเรียน ทำให้การเรียนผ่านระบบ e-learning เกิดการสะดุดไม่ต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับข้อเสนอแนะของนักศึกษาที่เสนอแนะให้มหาวิทยาลัยจัดหาอินเทอร์เน็ตให้ครอบคลุมทุกห้องเรียน เพื่อให้การเรียนการสอนผ่านระบบ e-learning มีประสิทธิภาพ ส่วนปัญหาของอาจารย์ คือ การติดต่อสื่อสารกับนักศึกษายังทำได้ไม่ดีพอ โดยเฉพาะการเรียนการสอนด้านภาษาที่ต้องเน้นทักษะการฟัง พูด อ่าน และเขียน ในภาษาต่างประเทศ ดังนั้นอาจารย์จึงเสนอแนะว่าไม่ควรใช้ระบบ e-learning ในวิชาที่สอนด้านภาษาแต่ควรใช้ในวิชาอื่นๆ ที่มีนักศึกษาเป็นจำนวนมาก เช่น วิชาศึกษาทั่วไปหรือวิชาทางด้านคอมพิวเตอร์ เป็นต้น

แสงดาว ถิ่นหารวงษ์ (2558) การศึกษาเรื่อง การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม : จากทฤษฎีสู่การปฏิบัติในรายวิชาการรณคดีสำหรับเด็ก พบว่า การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม (Participatory Learning: PL) เป็นการจัดการเรียนรู้ที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ซึ่งประกอบด้วยขั้นตอน 4 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนประสบการณ์ (Experience) ขั้นตอนสะท้อนและอภิปราย (Reflection and Discussion) ขั้นตอนความคิดรวบยอด (Concept) และขั้นตอนการทดลองการประยุกต์แนวคิด (Experimentation/Application) บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่ออภิปรายข้อดีของการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอนรายวิชาการรณคดีสำหรับเด็ก ซึ่งการสอนโดยใช้การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมช่วยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น มีความรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของตนเอง ได้ฝึกปฏิบัติวางแผนการทำกิจกรรมกลุ่ม แสวงหาความรู้ด้วยตนเองและรายงานผลการเรียนรู้ เปิดโอกาสให้ผู้เรียนเชื่อมโยงประสบการณ์เดิมกับความรู้ใหม่ มีส่วนร่วมในการอภิปรายประเด็นปัญหาหลังจากการศึกษาเนื้อหาในชั้นเรียน ได้เรียนรู้กระบวนการทำงานกลุ่มผ่านการแตงนิทานและการจัดกิจกรรมโดยใช้หนังสือนิทานที่แต่งขึ้น และร่วมกันอภิปรายประเด็นปัญหาและข้อเสนอแนะหลังจากการจัดกิจกรรมร่วมกัน ซึ่งกระบวนการเหล่านี้จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาทั้งด้านพุทธิพิสัย จิตพิสัยและทักษะพิสัย

ทศพร มุลรัตน์ (2556) การศึกษาเรื่อง การสำรวจความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อคุณภาพการจัดการเรียนการสอนของอาจารย์ผู้สอน และสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ สำนักวิชากฎหมาย มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงรายได้กำหนดวัตถุประสงค์ในการศึกษาครั้งนี้คือ เพื่อศึกษาความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อคุณภาพการจัดการเรียนการสอนของอาจารย์ผู้สอนและสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้และเพื่อนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาวิจัยมาพัฒนาและปรับปรุงการเรียนการสอนเพื่อให้มีคุณภาพในการเรียนการสอนเพิ่มมากขึ้น ขอบเขตการศึกษาประกอบด้วยกลุ่มตัวอย่างที่ทำการตอบแบบสอบถามคือ นักศึกษาสำนักวิชากฎหมาย มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงรายที่ลงทะเบียนเรียนวิชาตามหลักสูตรนิติศาสตรบัณฑิต ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2556 โดยทำการศึกษาความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อ

คุณภาพการจัดการเรียนการสอนของอาจารย์ผู้สอนและสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ในด้านพฤติกรรมการสอน คุณภาพการสอน กระบวนการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ จรรยาบรรณของผู้สอน การประเมินสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้และทรัพยากรการเรียนรู้ การประเมินคุณค่าของศาสตร์ รวมทั้งประเมินกระบวนการพัฒนาคุณลักษณะพิเศษที่นักศึกษาควรได้รับจากการศึกษาความพึงพอใจของผู้เรียน ที่มีต่อคุณภาพการจัดการเรียนการสอนของอาจารย์ผู้สอนและสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ โดยภาพรวม มีระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุดทั้ง 9 ด้าน ไม่ว่าจะเป็นในด้านพฤติกรรมการสอน คุณภาพการสอน กระบวนการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ จรรยาบรรณของผู้สอน สิ่งสนับสนุนการเรียนรู้และทรัพยากรการเรียนรู้ รวมทั้งคุณค่าของศาสตร์ แต่อย่างไรก็ตามทางสำนักวิชากฎหมาย มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย ยังคงมุ่งมั่นที่จะผลิตบัณฑิตที่มีคุณภาพ ตอบสนองความต้องการของสังคม และตลาดแรงงาน รวมทั้งชุมชนท้องถิ่นที่ได้ มีการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง ดังปณิธานที่ทางสำนักวิชากฎหมาย มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงรายได้ตั้งไว้สืบไป

สมชาย บุญสุ่น (2554) งานวิจัยเรื่อง ความพึงพอใจของนิสิตที่มีต่อการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีวัตถุประสงค์ 3 ข้อ คือ

1) เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนิสิตที่มีต่อการเรียนการสอน มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

2) เพื่อเปรียบเทียบความพึงพอใจของนิสิตที่มีต่อการเรียนการสอน มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย โดยจำแนกตาม อายุพรรษา สถานภาพ และชั้นปี

3) เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะของนิสิตที่มีต่อการเรียนการสอน มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงปริมาณ เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา คือ แบบสอบถาม กลุ่มตัวอย่างคือ นิสิตที่กำลังศึกษาในระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1 – 4 จำนวน 316 รูป การวิเคราะห์ข้อมูลใช้โปรแกรมสำเร็จรูป สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน T-test F-test และ ANOVA ผลของการศึกษาพบว่าด้านเนื้อหาการเรียน นิสิตให้ความพึงพอใจเป็นอย่างมากต่อการที่ผู้สอนสามารถเชื่อมโยงเนื้อหาจากบทเรียนไปแหล่งอื่นๆได้ดี และการที่ผู้สอนเปิดโอกาสให้นิสิตสามารถเสนอแนะในระหว่างการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เพราะทำให้นิสิตมีความกระตือรือร้น ที่จะเรียนหนังสือด้านการเรียนการสอน นิสิตให้ความพึงพอใจต่อการที่ผู้สอนมีรูปแบบบทเรียนกระตุ้นความสนใจของนิสิตได้เป็นอย่างดี นอกจากนี้ผู้สอนยังมีการจัดเตรียมการเรียนการสอน การจัดห้องเรียนการเตรียมความรู้ ใช้ตำราประกอบการเรียน และมีทักษะในการสอนแบบต่างๆได้เหมาะสมกับเนื้อหาด้านกิจกรรมส่งเสริมการเรียน นิสิตให้ความพึงพอใจต่อผู้สอนในการที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาการเรียนการสอนที่มีความน่าสนใจ ชักจูงใจให้นิสิตมีความกระตือรือร้นที่จะเรียนรู้และเข้าร่วมกิจกรรมด้านการใช้สื่อ ตามความคิดเห็นของนิสิตพบว่า ผู้สอนมีการใช้สื่อการสอน จำพวกโสตทัศนวัสดุ เพื่อสร้างความสนใจ ช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจบทเรียนได้ง่ายขึ้น

ด้านแหล่งเรียนรู้ที่แนะนำศึกษาด้วยตนเอง ผลการศึกษาพบว่า การที่มหาวิทยาลัยมีแหล่งเรียนรู้ได้ด้วยตนเองก่อให้เกิดการศึกษาอย่างเป็นระบบและต่อเนื่องแก่นิสิต นอกจากนี้ นิสิตยังให้ความพึงพอใจต่อการที่มหาวิทยาลัยมีอุปกรณ์การเรียนการสอน รวมถึงห้องปฏิบัติการมีห้องสมุดที่สมบูรณ์ และตำราที่เป็นภาษาของตนเองด้านวัดผลและประเมินผล ตามความคิดเห็นของนิสิตพบว่า ผู้สอน มีการประเมินผลที่มีความหลากหลาย และมีการวัดผลการเรียนการสอนโดยจะทำการวัดผลเป็นระยะๆ ให้ติดต่อกัน เพื่อให้เกิดความสนใจ ตั้งใจเรียนและยังเป็นการวัดความเข้าใจของนิสิตเมื่อทำการศึกษาเปรียบเทียบความพึงพอใจของนิสิตที่มีต่อการเรียนการสอนมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พบว่า นิสิตที่มีอายุ, ระดับชั้นที่ศึกษา และพรรษาที่ต่างกัน มีความพึงพอใจต่อการเรียนการสอนที่ไม่แตกต่างกัน ส่วนนิสิตที่อยู่ในคณะที่ต่างกันมีความพึงพอใจต่อการเรียนการสอนที่ต่างกันแนวทางจัดการเรียนการสอน มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย คือ

1. ควรจัดอาจารย์เข้าสอนให้ตรงตามสาขาวิชาที่สำเร็จการศึกษาหรือเชิญอาจารย์พิเศษที่ตรงสาขาวิชานั้นๆ มาช่วยสอน
2. อาจารย์ควรทบทวนเนื้อหาวิชาที่สอน ศึกษาหาความรู้ใหม่ๆ ที่ทันสมัยต่อเหตุการณ์ปัจจุบันอยู่เสมอ
3. ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ควรพิจารณาความเหมาะสมด้านเวลา
4. ควรมีการเชิญผู้เชี่ยวชาญมาสอนบ้าง

วาสนา ธรรมวย อินทรสงเคราะห์ (2554) งานวิจัยเรื่อง ความพึงพอใจของนักศึกษาวิทยาลัยราชพฤกษ์ศูนย์การศึกษานอกที่ตั้งวิทยาลัยเทคโนโลยีภูเก็ตที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนของอาจารย์ผู้สอน มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับความพึงพอใจของนักศึกษาวิทยาลัยราชพฤกษ์ฯ ต่อการจัดการเรียนการสอนของอาจารย์ผู้สอนใน 3 สาขา ได้แก่ สาขาวิชาการบัญชี สาขาวิชาการตลาด และสาขาวิชาการจัดการการโรงแรมและการท่องเที่ยว 2) เปรียบเทียบระดับความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนของอาจารย์ผู้สอนในแต่ละสาขาวิชา และ 3) หาความสัมพันธ์ระหว่างผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาวิทยาลัยราชพฤกษ์ฯ กับความพึงพอใจที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนของอาจารย์ผู้สอน ประชากรในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ นักศึกษาวิทยาลัยราชพฤกษ์ฯ ชั้นปีที่ 3 และชั้นปีที่ 4 ที่กำลังศึกษาในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2554 ในสาขาวิชาการบัญชี สาขาวิชาการตลาด และสาขาวิชาการจัดการการโรงแรมและการท่องเที่ยว รวมจำนวน 468 คน ซึ่งผู้ศึกษาใช้ประชากรทั้งหมดเป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 468 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบประเมินความพึงพอใจของนักศึกษาวิทยาลัยราชพฤกษ์ฯ ที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนของอาจารย์ผู้สอนในรายวิชาต่างๆ ซึ่งสร้างขึ้นโดยฝ่ายทรัพยากรมนุษย์ของวิทยาลัย เก็บรวบรวมข้อมูลโดยแจกแบบประเมินความพึงพอใจแก่นักศึกษา

วิทยาลัยราชพฤกษ์ฯ ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างก่อนการสอบปลายภาคเรียนหนึ่งสัปดาห์ สถิติที่ใช้ คือ ค่าเฉลี่ย และการวิเคราะห์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน ผลการศึกษาพบว่า ผลการวิเคราะห์ระดับความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนของอาจารย์ผู้สอนในด้านต่างๆ พบว่า นักศึกษามีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนการสอนของอาจารย์ผู้สอนในด้านต่างๆ ได้แก่ ด้านการสอนของอาจารย์ ด้านสื่อการสอนและอุปกรณ์การสอน ด้านการวัดผลและประเมินผล ด้านบุคลิกลักษณะของอาจารย์ และด้านประโยชน์ที่นักศึกษาได้รับจากการเรียนในรายวิชานั้น ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทุกสาขาวิชา โดยนักศึกษามีความพึงพอใจด้านบุคลิกลักษณะของอาจารย์ สูงที่สุด เมื่อพิจารณาความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนของอาจารย์ผู้สอน จำแนกตามสาขาวิชาในภาพรวมแต่ละสาขา พบว่า นักศึกษามีความพึงพอใจในระดับมาก ทุกสาขาวิชา และเมื่อพิจารณาจำแนกเป็นรายด้าน พบว่านักศึกษามีความพึงพอใจในระดับมาก ทุกด้าน จากการเปรียบเทียบระดับความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนของอาจารย์ผู้สอนในแต่ละสาขาวิชา พบว่า ระดับความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนของอาจารย์ผู้สอนแต่ละสาขาวิชา ในด้านต่างๆ แตกต่างกันไปเกือบทุกด้าน ยกเว้น ด้านสื่อการสอนและอุปกรณ์การสอนที่ระดับความพึงพอใจของนักศึกษาทุกสาขาวิชาไม่แตกต่างกัน การหาความสัมพันธ์ระหว่างผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาวิทยาลัยราชพฤกษ์ฯ กับความพึงพอใจที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนของอาจารย์ผู้สอน พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาไม่มีความสัมพันธ์กับระดับความพึงพอใจที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนของอาจารย์ผู้สอน

สรุปได้ว่า ความพึงพอใจคือ สภาวะทางอารมณ์ ของบุคคลเมื่อได้รับการตอบสนอง ความต้องการ ตามความคาดหวัง ความพึงพอใจในงานเป็น ทศนคติของผู้ปฏิบัติงานที่มีต่องานที่เขากระทำให้ ซึ่งแสดงออกมาเป็นความชอบหรือความไม่ชอบ คุณลักษณะของงานในรางวัลที่ได้รับจากการทำงาน และในสภาพแวดล้อมของการทำงาน ซึ่งช่วยส่งเสริมให้เกิดการปฏิบัติงานที่มีคุณภาพ และความร่วมมือร่วมใจ ระบบงานดำเนินไปด้วย ความราบรื่นเรียบร้อย มีบรรยากาศในการทำงานที่ดี และภาพลักษณ์ที่น่าประทับใจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้รับบริการ เกิดความพึงพอใจ องค์ประกอบของการเกิดความพึงพอใจในงาน ประกอบด้วยความพึงพอใจที่เกิดจากการตอบสนองความต้องการของร่างกาย จิตใจ และการเรียนรู้การประเมินความพึงพอใจในงานเป็นการประเมินความรู้สึก ความคิดและพฤติกรรม สามารถประเมินได้ด้วยวิธีการสังเกต การสัมภาษณ์ และการสอบถาม ที่นิยม คือใช้แบบสอบถามที่สร้างขึ้นอย่างรอบคอบและอย่างถูกต้องเหมาะสมตามทฤษฎีของการวัดและประเมินผล และแปลผลเพื่อนำไปใช้ประโยชน์ในการดำเนินงานตามความต้องการต่อไป